Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/6481

2024 11 8

KOMISIJOS PRANEŠIMAS

apie Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 (Oficialios kontrolės reglamento) įgyvendinimą

(C/2024/6481)

Šis Komisijos pranešimas skirtas padėti nacionalinėms institucijoms taikyti Reglamentą (ES) 2017/625. Autoritetingai aiškinti Sąjungos teisę yra kompetentingas tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

TURINYS

Puslapis

SANTRUMPOS 4

ĮVADAS 5

1 I ANTRAŠTINĖ DALIS. DALYKAS, TAIKYMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS 5

1.1. Oficiali kontrolė ir kita oficiali veikla (Oficialios kontrolės reglamento 2 straipsnis) 5

1.2. Valstybinis veterinarijos gydytojas (OKR 3 straipsnis) 13

2 II ANTRAŠTINĖ DALIS. OFICIALI KONTROLĖ IR KITA OFICIALI VEIKLA VALSTYBĖSE NARĖSE 15

2.1. II SKYRIUS. Oficiali kontrolė 15

2.1.1. Oficiali elektroninės prekybos kontrolė 15

2.1.1.1 E. prekybos veiklos vykdytojų registravimas 16

2.1.1.2 Gyvūnų ir prekių, parduodamų internetu, mėginių ėmimas ir analizė 16

2.1.1.3 Veiksmai, kurių imamasi, kai nesilaikoma reikalavimų ir yra rizika 16

2.1.1.4 Skaitmeninių paslaugų teikėjai 17

2.1.1.5 E. prekybos kontrolės strategijos: geriausia praktika 18

2.1.2. Veiklos vykdytojų sąrašai (OKR 10 straipsnio 2 ir 3 dalys) 18

2.1.3. Oficialios kontrolės metodai ir priemonės: patikros ir auditas (OKR 14 straipsnis) 19

2.1.3.1. Patikros 19

2.1.3.2. Auditas 20

2.1.4. Žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamybos oficiali kontrolė 21

2.2. III skyrius. Kompetentingų institucijų tam tikrų užduočių pavedimas (OKR 28–33 straipsniai) 31

2.2.1. Tam tikrų oficialios kontrolės užduočių pavedimo sąlygos 31

2.3. IV SKYRIUS. Mėginių ėmimas, analizės, tyrimai ir diagnostiniai tyrimai (OKR 34–42 straipsniai) 33

2.3.1. Mėginių ėmimui, analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams naudojami metodai (OKR 34 straipsnis) 33

2.3.2. Antrojo eksperto nuomonė (OKR 35 straipsnis) 37

2.3.2.1. Mėginių ėmimo siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę ir atlikti kitą analizę kitoje oficialiojoje laboratorijoje sąlygos 39

2.3.2.2. Kita analizė, kurią atlieka kita oficialioji laboratorija 40

2.3.3. Oficialiosios laboratorijos (OKR 37–42 straipsniai) 40

2.3.3.1. Paskyrimas 40

2.3.3.2. Akreditavimas 41

2.3.3.3. Tarpvalstybinis oficialiosios laboratorijos paskyrimas 42

2.3.3.4. Subranga 43

2.3.3.5. Auditas 44

2.4. V SKYRIUS. Į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių oficiali kontrolė 44

2.4.1. Į Sąjungą įvežamų siuntų oficialios kontrolės taisyklės 44

2.4.1.1. Siuntos ir pridedami dokumentai 44

2.4.1.2. Gyvūnų, gyvūninių produktų, sudėtinių produktų ir genetinės medžiagos produktų sertifikavimo taisyklės 45

2.4.1.3. Augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams taikomos sertifikavimo taisyklės ...46

2.4.1.4. Elektroninis sertifikavimas 47

2.4.1.5. Į Sąjungą įvežami gyvūnai ir prekės, kurių oficiali kontrolė atliekama 47

2.4.1.6. Patikrinimų atlikimas 49

2.4.1.7. BSĮD naudojimas 51

2.4.1.8. Paskirties keitimas ir specialus siuntų apdorojimas 52

2.4.1.9. Su fitosanitariniu sertifikatu susietas BSĮD-PP 52

2.4.2. Neteisėtas siuntų įvežimas į Sąjungą 52

2.4.2.1. Pranešimas 53

2.4.2.2. Priemonės 53

2.4.2.3. Neteisingi KN kodai 54

2.4.3. Reikalavimų neatitinkančių siuntų tvarkymas 55

2.4.3.1. Neatitiktis reikalavimams, nustatoma prieš išleidimą į laisvą apyvartą 55

2.4.3.2. Neatitiktis reikalavimams, nustatoma po išleidimo į laisvą apyvartą 57

2.4.4. Naudojimasis komercinėmis saugyklomis (OKR 64 straipsnis) 57

2.4.4.1. Komercinių saugyklų naudojimas negyvūninių produktų tapatumo ir fiziniams patikrinimams atlikti 58

2.4.4.2. PKP kompetentingų institucijų naudojimosi komercinėmis saugyklomis tvarka 59

2.4.4.3. Komercinių saugyklų įtraukimas į sąrašą ir registravimas sistemoje TRACES-NT 59

2.5. VI SKYRIUS. Oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos finansavimas (OKR 78–85 straipsniai) 62

2.5.1. Finansavimas. Bendrosios taisyklės 62

2.5.2. Privalomi mokesčiai ar rinkliavos 62

2.5.3. Kiti (neprivalomi) mokesčiai ar rinkliavos 62

2.5.4. Išlaidų dydis ir privalomų mokesčių ar rinkliavų apskaičiavimo metodai 63

2.5.5. Skaidrumas 65

2.6. VII SKYRIUS. Oficialus sertifikavimas (OKR 86–91 straipsniai) 66
2.6.1. Oficialus sertifikavimas 66
2.6.2. Oficialus sertifikatas 68
2.6.3. Oficialus patvirtinimas 69
2.6.4. Sertifikuojantysis pareigūnas 70
3 III ANTRAŠTINĖ DALIS. ETALONINĖS LABORATORIJOS IR ETALONINIAI CENTRAI 70
3.1. Paskyrimas ir įgaliojimų sritis 71
3.1.1. ES etaloninės laboratorijos ir ES etaloniniai centrai (OKR 92–99 straipsniai) 71
3.1.2. Nacionalinės etaloninės laboratorijos (OKR 100–101 straipsniai) 71
3.2. Akreditavimas 72
3.2.1. ESEL (OKR 93 straipsnis) ir NEL (OKR 100 straipsnis) 72
3.2.2. ESEC (OKR 95–98 straipsniai) 72
3.3. Pareigos skelbti ir pranešti 73
3.3.1. NEL sąrašas 73
3.3.2. ESEL ir ESEC sąrašai 73
3.3.3. Duomenų privatumas 73
3.4. Ataskaitų teikimas ir Komisijos kontrolė 73
3.4.1. ESEL ir ESEC 73
3.4.2. NEL 73
3.4.2.1. NEL tarplaboratoriniai lyginamieji tyrimai ir kvalifikacijos tyrimai 74
4 VII ANTRAŠTINĖ DALIS. VYKDYMO UŽTIKRINIMO VEIKSMAI 74
4.1. I SKYRIUS. Kompetentingų institucijų veiksmai ir sankcijos 74
4.1.1. Pranešimas apie pažeidimus (OKR 140 straipsnis) 74
4.1.1.1 Materialinė taikymo sritis: pažeidimų, apie kuriuos galima pranešti, pobūdis 75
4.1.1.2 Pranešimo mechanizmai 76
4.1.1.3 Rašytinės procedūros 77
4.1.1.4 Kontaktiniai asmenys, pranešimų gavimas ir tvarkymas 77
4.1.1.5 Asmens duomenų apsauga 77
4.1.1.6 Anoniminis pranešimas 78
4.1.1.7 Apsauga nuo atsakomųjų veiksmų 79

SANTRUMPOS

PKP	Pasienio kontrolės postas, apibrėžtas Reglamento (ES) 2017/625 3 straipsnio 38 punkte
KI	Kompetentinga institucija, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 ([1]) 3 straipsnio 3 punkte
BSĮD	Bendrasis sveikatos įvežimo dokumentas, nurodytas Reglamento (ES) 2017/625 56 straipsnyje
KN	Kombinuotoji nomenklatūra
PS	Patikrinimo sertifikatas, nurodytas Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2021/2306 ([2]) 4 ir 5 straipsniuose
ES CSW-CERTEX	Elektroninė Europos Sąjungos muitinės vieno langelio sertifikatų mainų sistema, nurodyta Reglamento (ES) 2022/2399 ([3]) 4 straipsnyje
ESEC	Europos Sąjungos etaloninis centras
ESEL	Europos Sąjungos etaloninė laboratorija
RVASVT	Rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistema, nurodyta Reglamento (EB) Nr. 852/2004 ([4]) 5 straipsnyje
IMSOC	Oficialios kontrolės informacijos valdymo sistema: Reglamento (ES) 2017/625 131 straipsnis
iRASFF	Sistemos RASFF įgyvendinimo elektroninė sistema, apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1715 ([5]) (IMSOC reglamento) 2 straipsnio 7 punkte
NEL	Nacionalinė etaloninė laboratorija
OK	Oficiali kontrolė
OKR	Oficialios kontrolės reglamentas – Reglamentas (ES) 2017/625
OIE	Tarptautinis epizootijų biuras (pranc. *Office international des epizooties*) – Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacija
KOV	Kita oficiali veikla
VVG	Valstybinis veterinarijos gydytojas, apibrėžtas Reglamento (ES) 2017/625 3 straipsnio 32 punkte
RASFF	Skubių pranešimų apie nesaugų maistą ir pašarus sistema, apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1715 2 straipsnio 9 punkte
TRACES TRACES-NT	TRACES – Prekybos kontrolės ir ekspertizių sistema. Sistema „TRACES New Technology“: Reglamento (ES) 2017/625 133 straipsnio 4 dalyje nurodyta kompiuterizuota sistema, skirta keistis duomenimis, informacija ir dokumentais

([1]) 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas), (OL L 95, 2017 4 7, p. 1).

([2]) 2021 m. spalio 21 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2306, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 papildomas į Sąjungą importuoti skirtų ekologiškų ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktų siuntų oficialiosios kontrolės ir patikrinimo sertifikato taisyklėmis, (OL L 461, 2021 12 27, p. 13).

([3]) 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2399, kuriuo sukuriama Europos Sąjungos muitinės vieno langelio aplinka ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013, (OL L 317, 2022 12 9, p. 1).
([4]) 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos (OL L 139, 2004 4 30, p. 1).
([5]) 2019 m. rugsėjo 30 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1715, kuriuo nustatomos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos ir jos sudedamųjų dalių veikimo taisyklės, (IMSOC reglamentas) (OL L 261, 2019 10 14, p. 37).

ĮVADAS

Žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktais siekiama užkirsti kelią rizikai ir skatinti tiek dėl prekių, patenkančių į Europos Sąjungą, tiek dėl jos rinkoje jau esančių prekių atsižvelgti į tam tikrus gyvūnų produkcijos ir prekių gamybos kokybės aspektus. Valstybės narės turi įdiegti kontrolės sistemas, kuriose būtų tikrinama, ar veiklos vykdytojai laikosi žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Reglamente (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, (Oficialios kontrolės reglamentas, toliau – OKR) pateikta suderinta tokios oficialios kontrolės ir veiklos vykdymo visoje žemės ūkio maisto produktų grandinėje sistema.

Nuo tos dienos, kai pradėtas taikyti OKR, valstybės narės ne kartą prašė Komisijos pateikti paaiškinimų ir rekomendacijų dėl tam tikrų OKR nuostatų ir pagal OKR priimtų įgyvendinimo ar deleguotųjų aktų nuostatų taikymo praktikoje. Šiame pranešime siekiama apibendrinti Komisijos nuomonę dėl tų nuostatų, dėl kurių gauta daugiausia prašymų, taip siekiant padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms ir suinteresuotiesiems subjektams nuosekliai suprasti ir taikyti tas nuostatas.

Pirmieji paaiškinimai paskelbti 2022 m. gruodžio 8 d. Komisijos pranešime (2022/C 467/02) apie Reglamento (ES) 2017/625 (Oficialios kontrolės reglamento) įgyvendinimą. Nuo tada Komisija tęsia diskusijas su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais dėl kitų OKR nuostatų. Šis dokumentas yra peržiūrėta pirmojo Komisijos pranešimo redakcija, kurioje pateikiama naujų paaiškinimų, o ankstesnio pranešimo dalys lieka nepakeistos.

Šis pranešimas nedaro poveikio išimtinei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kompetencijai autoritetingai aiškinti Sąjungos teisę.

1. I ANTRAŠTINĖ DALIS. DALYKAS, TAIKYMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS

1.1. Oficiali kontrolė ir kita oficiali veikla (Oficialios kontrolės reglamento 2 straipsnis)

OKR 2 straipsnyje apibrėžiama ir skiriama „oficiali kontrolė“ ir „kita oficiali veikla“, vykdoma kompetentingų institucijų, paskirtų pagal OKR 4 straipsnį:

Oficialios kontrolės reglamento 2 straipsnis Oficiali kontrolė ir kita oficiali veikla 1. Šiame reglamente terminas „oficiali kontrolė“ reiškia kompetentingų institucijų arba įgaliotųjų įstaigų ar fizinių asmenų, kuriems pagal šį reglamentą pavesta atlikti tam tikras oficialios kontrolės užduotis, vykdoma veikla siekiant patikrinti: (a) ar veiklos vykdytojai laikosi šio reglamento ir 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių ir (b) ar gyvūnai arba prekės atitinka 1 straipsnio 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis nustatytus reikalavimus, be kita ko, dėl oficialaus sertifikato ar oficialaus patvirtinimo išdavimo.

2. Šiame reglamente terminas „kita oficiali veikla“ reiškia kompetentingų institucijų arba įgaliotųjų įstaigų ar fizinių asmenų, kuriems pagal šį reglamentą ir 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles pavesta atlikti tam tikrą kitą oficialią veiklą, vykdoma veikla, kuri nėra oficiali kontrolė, įskaitant veiklą, kuria siekiama patikrinti, ar esama gyvūnų ligų ar augalų kenkėjų, užkirsti kelią tokių gyvūnų ligų arba augalų kenkėjų plitimui ar jį sustabdyti, likviduoti tas gyvūnų ligas arba augalų kenkėjus, išduoti leidimus arba suteikti patvirtinimus ir išduoti oficialius sertifikatus arba oficialius patvirtinimus.

OKR 25 konstatuojamojoje dalyje sąvoka „kita oficiali veikla“ paaiškinta išsamiau:

Oficialios kontrolės reglamento 25 konstatuojamoji dalis

[B]e to, Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktais valstybių narių kompetentingoms institucijoms pavedamos specialios užduotys, kurios turi būti vykdomos siekiant apsaugoti gyvūnų sveikatą, augalų sveikatą ir gyvūnų gerovę bei apsaugoti aplinką, kiek tai susiję su GMO ir augalų apsaugos produktais. Tos užduotys – viešojo intereso veikla, kurią valstybių narių kompetentingos institucijos turi vykdyti, kad likviduotų, izoliuotų ar sumažintų bet kokį pavojų, kuris gali kilti žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai, gyvūnų gerovei ar taip pat aplinkai. Ta kita oficiali veikla, kuri apima leidimų išdavimą ar patvirtinimus, epidemiologinę priežiūrą ir stebėseną, ligų ar kenkėjų likvidavimą ir izoliavimą, taip pat oficialių sertifikatų ar patvirtinimų išdavimą, reglamentuojama tomis pačiomis sektorinėmis taisyklėmis, kurių vykdymas užtikrinamas oficialia kontrole, taigi ir šiuo reglamentu[.]

Šis skirtumas yra svarbus, nes priklausomai nuo to, ar tam tikra veikla yra oficiali kontrolė, ar kita oficiali veikla, taikomos skirtingos taisyklės ir sąlygos. Visų pirma, OKR 1 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kurios OKR nuostatos taip pat taikomos kitai oficialiai veiklai ir, atitinkamai, kurios nuostatos taikomos tik oficialiai kontrolei. Pavyzdžiui, nors veiklos vykdytojai turi teisę gauti antrojo eksperto nuomonę dėl mėginių ėmimo, analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų, atliekamų dėl jų gyvūnų ar prekių vykdant oficialią kontrolę (OKR 35 straipsnis), ši teisė netaikoma, kai gyvūnų ar prekių mėginiai imami arba analizė, tyrimai ar diagnostiniai tyrimai atliekami kitos oficialios veiklos tikslais. Skirti oficialią kontrolę nuo kitos oficialios veiklos taip pat svarbu apskaičiuojant privalomus mokesčius ir rinkliavas pagal OKR 79 straipsnį, nes ta nuostata taikoma tik oficialiai kontrolei, tačiau netaikoma kitai oficialiai veiklai (taip pat žr. 2.5. VI SKYRIUS – Oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos finansavimas (OKR 78-85 straipsniai) toliau).

Kaip nurodyta OKR 2 straipsnyje, tiek oficialią kontrolę, tiek kitą oficialią veiklą vykdo kompetentinga institucija, įgaliotoji įstaiga ([1]) arba fizinis asmuo, kuriam pagal OKR pavesta atlikti tam tikras oficialios kontrolės užduotis arba vykdyti kitą oficialią veiklą. OKR 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžta oficiali kontrolė yra vykdoma siekiant patikrinti, ar veiklos vykdytojai arba gyvūnai ar prekės ([2]) atitinka OKR ir (arba) taisykles, kurios nurodytos OKR 1 straipsnio 2 dalyje. Ši apibrėžtis apima tris požymius, kuriuos vienu metu turi turėti veikla, kad būtų laikoma oficialia kontrole pagal OKR.

Oficialios kontrolės paskirtis yra:

(i) patikrinti atitiktį:

(ii) ar veiklos vykdytojai arba gyvūnai ar prekės

(iii) atitinka OKR ir (arba) jo 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles.

([1]) Terminų „kompetentinga institucija“ ir „įgaliotoji įstaiga“ apibrėžtys atitinkamai pateiktos OKR 3 straipsnio 3 ir 5 punktuose.

([2]) OKR 3 straipsnio 9 punkte pateikta „gyvūnų“ apibrėžtis yra tokia kaip 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/429 dėl užkrečiamųjų gyvūnų ligų, kuriuo iš dalies keičiami ir panaikinami tam tikri gyvūnų sveikatos srities aktai („Gyvūnų sveikatos teisės aktas“), (OL L 84, 2016 3 31, p. 1) 4 straipsnio 1 punkte. Termino „prekės“ apibrėžtis pateikta OKR 3 straipsnio 11 punkte.

Pavyzdžiui, dėl šios apibrėžties i punkto pažymėtina, kad, nors OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas, atliekamas siekiant išduoti oficialų sertifikatą ar oficialų patvirtinimą, yra oficiali kontrolė, pats sertifikato išdavimas (remiantis prieš jį išduodant vykdyta oficialia kontrole) nėra atliekamas „siekiant patikrinti, ar [laikomasi] taisyklių“, ir todėl tai yra kita oficiali veikla.

Dėl ii punkto pažymėtina, pavyzdžiui, kad tikrinimas, ar kompetentinga institucija laikosi OKR taisyklių, nebūtų laikomas oficialia kontrole, nes kompetentinga institucija pagal OKR 3 straipsnio 3 punkte pateiktą apibrėžtį nėra veiklos vykdytojas, apibrėžtas to reglamento 3 straipsnio 29 punkte. Analogiškai, tikrinimas, kaip oficialiosios laboratorijos ar įgaliotosios įstaigos atlieka OKR nustatytas pareigas, būtų laikomas kita oficialia veikla. Vis dėlto neatmetama galimybė, kad OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis gali būti nustatytos tų subjektų pareigos, ir tokiu atveju tie subjektai galėtų būti laikomi veiklos vykdytojais, todėl tokių taisyklių laikymosi tikrinimas galėtų būti laikomas oficialia kontrole.

Dėl iii punkto pažymėtina, pavyzdžiui, kad tikrinimai, kaip laikomasi kitų taisyklių nei OKR ir jo 1 straipsnio 2 dalyje nurodyti žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktai, nebūtų laikomi nei oficialia kontrole, nei kita oficialia veikla pagal OKR 2 straipsnį.

Apskritai visi veiksmai, kurie yra būtini vykdant tam tikrą veiklą, turėtų būti laikomi tos veiklos dalimi, įskaitant tokius dokumentavimo veiksmus kaip oficialios kontrolės ataskaitų rengimas ar veiklos rezultatų užfiksavimas elektroninėse sistemose (pvz., BSĮD parengimas ir pasirašymas). Kita vertus, pavyzdžiui, oficialaus sertifikato išdavimas yra atskira veikla, kurią vykdant parengiamas teisinę galią turintis dokumentas, pagrįstas užbaigtos ir dokumentuotos oficialios kontrolės rezultatais, tačiau tai nėra oficialios kontrolės dalis. Dar keli kitos oficialios veiklos pavyzdžiai, nustatyti atsižvelgiant į valstybių narių nuomones, išreikštas rengiant OKR ir vykstant svarstymams Taryboje, yra:

— registruotų ar patvirtintų veiklos vykdytojų sąrašų tvarkymas;

— su Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktais ir jų įgyvendinimu susijusių rekomendacijų ar konsultacijų teikimas veiklos vykdytojams;

— augalų kenkėjų buvimo tyrimai;

— priežiūra siekiant aptikti gyvūnų ligas;

— per maistą plintančių ligų protrūkių epidemiologiniai tyrimai;

— pranešimas apie gyvūnų ligas ar augalų kenkėjus;

— gyvūnų ligų ar augalų kenkėjų likvidavimas ir izoliavimas.

Jeigu, nustačius reikalavimų nesilaikymą, kyla įtarimų, kad gali būti jų toliau nesilaikoma (OKR 137 straipsnio 2 dalis), arba atliekami tyrimai, kuriais siekiama nustatyti reikalavimų nesilaikymo mastą ar išeities tašką arba veiklos vykdytojo atsakomybę (OKR 138 straipsnio 1 dalies a punktas), tokios veiklos esminė paskirtis yra tikrinti reikalavimų laikymąsi ir todėl ji turėtų būti laikoma oficialia kontrole.

Kai kuri veikla, priklausomai nuo jos paskirties, gali būti oficiali kontrolė arba kita oficiali veikla. Pavyzdžiui, pagal ligų likvidavimo programą atliekamas tikrinimas, ar yra tam tikra liga, yra laikomas kita oficialia veikla pagal OKR 2 straipsnio 2 dalį, tačiau jei tos pačios ligos galimo buvimo tikrinimas atliekamas siekiant patikrinti OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymąsi, tai gali būti oficiali kontrolė. Visų pirma, kai kurie iš OKR 14 straipsnyje nurodytų oficialios kontrolės metodų ir priemonių (pvz., dokumentų ir atsekamumo įrašų nagrinėjimas, pokalbiai, mėginių ėmimas, analizė, diagnozė bei tyrimai ir kt.) taip pat naudojami vykdant priežiūrą ir epidemiologinius tyrimus. Taigi, tos veiklos atžvilgiu prireikus galima skirti abu – oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos – atvejus pagal pirmiau apibūdintus požymius.

Toliau (1 lentelė) pateikiama praktinių oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos pavyzdžių.

1 lentelė

Oficialios kontrolės (OK) ir kitos oficialios veiklos (KOV) pavyzdžiai

	Veikla	OK	KOV	Pastaba / pagrindimas
1	Siekiant planuoti pasienio kontrolę atliekamas išankstinių pranešimų apie į Sąjungą įvežamas siuntas sąrašo tikrinimas		KOV	Parengiamasis darbas prieš atliekant oficialią kontrolę
2	Likvidavimo programos parengimas		KOV	Ligų ar kenkėjų likvidavimas ir izoliavimas (plg. OKR 25 konstatuojamąją dalį)
3	Veiklos vykdytojų atliktos priežiūros rezultatų naudojimas		KOV	Duomenų analizė, kuri naudojama kaip informacijos šaltinis ir (arba) pagalbinė priemonė rengiantis atlikti oficialią kontrolę, tačiau kuri pati nėra reikalavimų laikymosi tikrinimas
4	Oficialios kontrolės atlikimo rašytinių procedūrų parengimas		KOV	Parengiamasis darbas ir (arba) pagalbos teikimas prieš atliekant oficialią kontrolę
5	Tranzitu vežamų siuntų duomenų įrašų tikrinimas	OK		Atitikties tikrinimas (pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/2124 ([1]) 19 straipsnio e punktą)
6	Į Sąjungą įvežamų siuntų mėginių ėmimas pagal sistemą TRACES-NT	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
7	Į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių tikrinimų atlikimas	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
8	Patikrinimas, ar veiklos vykdytojas tinkamai užpildė BSĮD	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
9	Siuntos mėginių ėmimas ir analizė pasienio kontrolės poste	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
10	Siuntos mėginių ėmimas ir analizė jos paskirties vietoje po tarpvalstybinės prekybos operacijos	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
11	Patikrinimas, ar veiklos vykdytojas laikosi taikomų judėjimo apribojimų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
12	Siuntos mėginių ėmimas ir tyrimas karantino ūkyje, kaip reikalaujama pagal Sąjungos taisykles	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
13	Mėginių ėmimas ir analizė dėl naujos ligos		KOV	Epidemiologinė priežiūra; plg. OKR 25 konstatuojamąją dalį
14	Laukinių gyvūnų mėginių ėmimas į sąrašą įtrauktos ligos tyrimui		KOV	Priežiūros programa, skirta ligos buvimui tikrinti; plg. OKR 25 konstatuojamąją dalį

15	Tikrinimas, ar veiklos vykdytojas laikosi į sąrašą įtrauktos ligos likvidavimo programoje nustatytų konkrečių reikalavimų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
16	Kompetentingų institucijų ar įgaliotųjų įstaigų arba fizinių asmenų, kuriems pavesta vykdyti tam tikrą kitą oficialią veiklą pagal OKR ir pagal OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles, teikiama pagalba veiklos vykdytojui dėl biologinio saugumo priemonių siekiant užkirsti kelią į sąrašą įtrauktų ligų plitimui		KOV	Pagalbos teikimas, o ne OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
17	Gamybos duomenų tikrinimas siekiant patikrinti, ar veiklos vykdytojas praneša apie neįprastą gyvūnų gaištamumą, dėl nenustatytų priežasčių labai sumažėjusią produkciją, įtariamą tam tikrų į sąrašą įtrauktų ligų buvimą ar kt., kaip reikalaujama pagal Sąjungos taisykles	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
18	Mėginių ėmimas ir analizė, atliekami siekiant išlaikyti tam tikra į sąrašą įtraukta liga ir (arba) į sąrašą įtrauktos rūšies kenkėjais neužkrėstos valstybės narės, zonos ar įmonės statusą		KOV	Siekiant tikrinti ligų buvimą vykdomos priežiūros programa
19	Rizika pagrįsti tyrimai siekiant tikrinti galimą kenkėjų buvimą		KOV	Plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį ir 25 konstatuojamąją dalį
20	Ekologiškų maisto produktų ir pašarų atitikties reikalavimams vertinimas prieš pateikiant juos rinkai	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
21	Tikrinimas, ar neviršijamos didžiausios leidžiamosios liekanų koncentracijos	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
22	Epidemiologinis tyrimas siekiant nustatyti ligos plitimo mastą		KOV	Plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį ir 25 konstatuojamąją dalį
23	Reguliariai vykdoma arba rizika pagrįsta kontrolė patvirtintoje įmonėje tikrinant, ar tas veiklos vykdytojas toliau laikosi patvirtinimo reikalavimų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
24	Dėl įmonės, pateikusios paraišką gauti pagal Sąjungos taisykles reikalaujamą (pvz., surinkimo centro, akvakultūros ūkio, genetinės medžiagos produktų ūkio) patvirtinimą, atliekami veiksmai (pvz., tikrinimas, dokumentų tikrinimas ar kt.)	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
25	Skerdyklų ar mėsos išpjaustymo įmonių auditas dėl geros higienos praktikos ir procedūrų pagal RVASVT principus	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas

26	Tikrinimas (įskaitant mėginių ėmimą ir analizę), ar privatus veterinarijos gydytojas tinkamai atlieka būtinus anomalaus gaištamumo ar labai sumažėjusios produkcijos atvejų tyrimus pagal Reglamento (ES) 2016/429 ([2]) 18 straipsnio 1 dalies c punktą	OK		Tikrinimas, ar veiklos vykdytojai ir privatūs veterinarijos gydytojai laikosi OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių
27	Į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių atitikties OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytoms taisyklėms tikrinimas	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
28	Sprendimo priėmimas ir BSĮD pasirašymas	OK		Oficialios kontrolės užbaigimo procedūros dalis
29	Į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių patikrinimų rezultatų įtraukimas į sistemą TRACES-NT	OK		Oficialios kontrolės užbaigimo procedūros dalis
30	Leidimo į Sąjungą įvežti gyvūnus, įskaitant leidimus pagal įvežimo taisykles, kurios nėra visiškai suderintos Sąjungos lygmeniu, išdavimas		KOV	Oficialios kontrolės rezultatais grindžiama veikla (analogiška oficialaus sertifikato ar patvirtinimo išdavimui) (OKR 2 straipsnio 2 dalis). OKR 1 straipsnio 2 dalyje yra nurodytos ir Sąjungos, ir nacionaliniu lygmenimis nustatytos taisyklės
31	Mėginių ėmimas ir analizė siekiant patikrinti, ar gyvūnas arba siunta atitinka tarpvalstybinei prekybai reikalingo sertifikavimo reikalavimus	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
32	Siekiant išduoti fitosanitarinį sertifikatą kompetentingų institucijų ar įgaliotųjų įstaigų ir (arba) asmenų atliekami augalų ar augalinių produktų partijų patikrinimai, ar jose yra Sąjungos karantininių kenkėjų arba reguliuojamų nekarantininių kenkėjų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
33	Siekiant išduoti augalo pasą kompetentingų institucijų ar įgaliotųjų įstaigų ir (arba) asmenų atliekami augalų ar augalinių produktų partijų patikrinimai, ar jose yra Sąjungos karantininių kenkėjų arba reguliuojamų nekarantininių kenkėjų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
34	Kompetentingų institucijų ar įgaliotųjų įstaigų ir (arba) asmenų atliekami augalų ar augalinių produktų partijų patikrinimai, ar jose yra Sąjungos karantininių kenkėjų arba reguliuojamų nekarantininių kenkėjų	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
35	Fitosanitarinio sertifikato arba augalo paso išdavimas		KOV	Oficialios kontrolės rezultatais grindžiama veikla
36	Siekiant aptikti galimai esančius augalų kenkėjus vykdoma tyrimų veikla		KOV	Veikla, kuri nėra tiesiogiai skirta OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymuisi tikrinti

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6481/oj

37	Mėginių ėmimas ir analizė, atliekami tyrimams dėl Sąjungos karantininių kenkėjų buvimo		KOV	Epidemiologinė priežiūra ir stebėsena; plg. OKR 25 konstatuojamąją dalį
38	Siekiant sustabdyti gyvūnų ligų plitimą duodamas nurodymas pašalinti šalutinius gyvūninius produktus po ligos protrūkio		KOV	Gyvūnų ligų plitimo stabdymas (plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį)
39	Nurodymas taikyti judėjimo apribojimus pagal likvidavimo programą ar esant tam tikram nustatytam statusui (užkrėstas, neužkrėstas ar kt.)		KOV	Gyvūnų ligų likvidavimas (plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį)
40	Nurodymas taikyti judėjimo apribojimus dėl epideminio ligos protrūkio		KOV	Gyvūnų ligų plitimo stabdymas (plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį)
41	Gyvūnų naikinimas pagal likvidavimo programą		KOV	Gyvūnų ligų likvidavimas (plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį)
42	Pranešimas apie į sąrašą įtrauktos ligos buvimą (per ADNS, OIE, prekybos šalims ir kt.)		KOV	Veikla, vykdoma po oficialios kontrolės (ar po kitos oficialios veiklos)
43	Visuomenės informavimas apie tam tikrą riziką (pvz., epideminę ligą, jos pobūdį, priemones, kurių imamasi, ir kt.)		KOV	Informavimas, o ne atitikties tikrinimas
44	Įmonės patvirtinimo išdavimas		KOV	Veikla, vykdoma po atitikties tikrinimo (OKR 148 straipsnis); plg. 25 konstatuojamąją dalį
45	Siekiant patikrinti atitiktį OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse nustatytiems eksporto reikalavimams atliekami tikrinimai ES įmonėje	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
46	Tiriamieji veiksmai siekiant nustatyti reikalavimų nesilaikymo mastą	OK		OKR 138 straipsnio 1 dalis; OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas
47	Siekiant išduoti oficialų sertifikatą ar oficialų patvirtinimą atliekamas OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas	OK		OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi tikrinimas (plg. OKR 2 straipsnio 1 dalies b punktą)
48	Oficialaus sertifikato ar oficialaus patvirtinimo išdavimas remiantis oficialios kontrolės rezultatais		KOV	Veikla, vykdoma remiantis užbaigta oficialia kontrole (plg. OKR 2 straipsnio 2 dalį)
49	Patikrinimo, audito ar laboratorijos ataskaitos rengimas (oficialios kontrolės rezultatas)	OK		Neatsiejama oficialios kontrolės veiklos dalis

50	Teršalų maiste ar pašaruose ([3]) stebėsena, vykdoma siekiant patikrinti, ar neviršijamas Sąjungos ar nacionalinėmis taisyklėmis nustatytas norminis lygis, arba patikrinti, ar veiklos vykdytojas laikosi Sąjungos arba nacionalinėmis taisyklėmis nustatytų švelninimo priemonių	OK		Veikla, kuria siekiama patikrinti OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymąsi
51	Teršalų, kurių norminiai lygiai nenustatyti, buvimo maiste ar pašaruose stebėsena, vykdoma siekiant patikrinti galimą teršalų buvimą maiste ar pašaruose arba rinkti duomenis pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 ([4]) 33 straipsnį		KOV	Netikslinė stebėsenos veikla, neskirta OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymuisi tikrinti

([1]) 2019 m. spalio 10 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/2124, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 papildomas taisyklėmis, kuriomis reglamentuojama tranzitu vežamų, perkraunamų ir toliau per Sąjungą vežamų gyvūnų ir prekių siuntų oficialioji kontrolė, iš dalies keičiami Komisijos reglamentai (EB) Nr. 798/2008, (EB) Nr. 1251/2008, (EB) Nr. 119/2009, (ES) Nr. 206/2010, (ES) Nr. 605/2010, (ES) Nr. 142/2011, (ES) Nr. 28/2012, Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2016/759 ir Komisijos sprendimas 2007/777/EB, (OL L 321, 2019 12 12, p. 73).

([2]) 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/429 dėl užkrečiamųjų gyvūnų ligų, kuriuo iš dalies keičiami ir panaikinami tam tikri gyvūnų sveikatos srities aktai („Gyvūnų sveikatos teisės aktas“), (OL L 84, 2016 3 31, p. 1).

([3]) Įskaitant teršalus, apibrėžtus Tarybos reglamente (EEB) Nr. 315/93, ir nepageidaujamas medžiagas, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2002/32/EB.

([4]) 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras, (OL L 31, 2002 2 1, p. 1).

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6481/oj

1.2. **Valstybinis veterinarijos gydytojas (OKR 3 straipsnis)**

> Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis
>
> Terminų apibrėžtys
>
> Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...]
>
> 32) valstybinis veterinarijos gydytojas – kompetentingos institucijos paskirtas veterinarijos gydytojas, kuris yra personalo narys arba dirba kitu pagrindu, turintis tinkamą kvalifikaciją oficialiai kontrolei bei kitai oficialiai veiklai vykdyti pagal šį reglamentą ir susijusias 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles;
>
> 49) oficialiai paskirtas padėjėjas – kompetentingų institucijų atstovas, parengtas pagal 18 straipsnyje nustatytus reikalavimus ir įdarbintas tam tikroms oficialios kontrolės užduotims arba tam tikroms su kita oficialia veikla susijusioms užduotims atlikti; [...].

Kaip nurodyta OKR 44 konstatuojamojoje dalyje, vykdant tam tikrą oficialią kontrolę būtina naudotis specialiais valstybinių veterinarijos gydytojų gebėjimais, kad būtų užtikrinti patikimi rezultatai, tačiau šis reikalavimas nereiškia, kad jų darbas apsiriboja vien tų rūšių oficialia kontrole.

Iš OKR 3 straipsnio 32 punkte pateiktos apibrėžties aišku, kad valstybiniai veterinarijos gydytojai gali būti kompetentingų institucijų personalo nariai arba dirbti kitu pagrindu. Prie pastarosios kategorijos gali būti priskiriamas ir privačiojo sektoriaus veterinarijos gydytojas, taigi valstybinio veterinarijos gydytojo paskyrimas nebūtinai yra susietas su kompetentingos institucijos personalo nario darbo sutartimi.

OKR 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybiniai veterinarijos gydytojai yra kompetentingų institucijų paskiriami raštu ir kad šis paskyrimas apima konkrečios oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos bei susijusių užduočių, kurias jie atliks, aprašą. OKR 28–31 straipsniuose nustatytos užduočių pavedimo taisyklės nėra susijusios su šiuo paskyrimu, nes pavedimo samprata netinka šiuo atveju, kai tam tikros kontrolės užduotys teisės aktais konkrečiai skiriamos valstybiniam veterinarijos gydytojui.

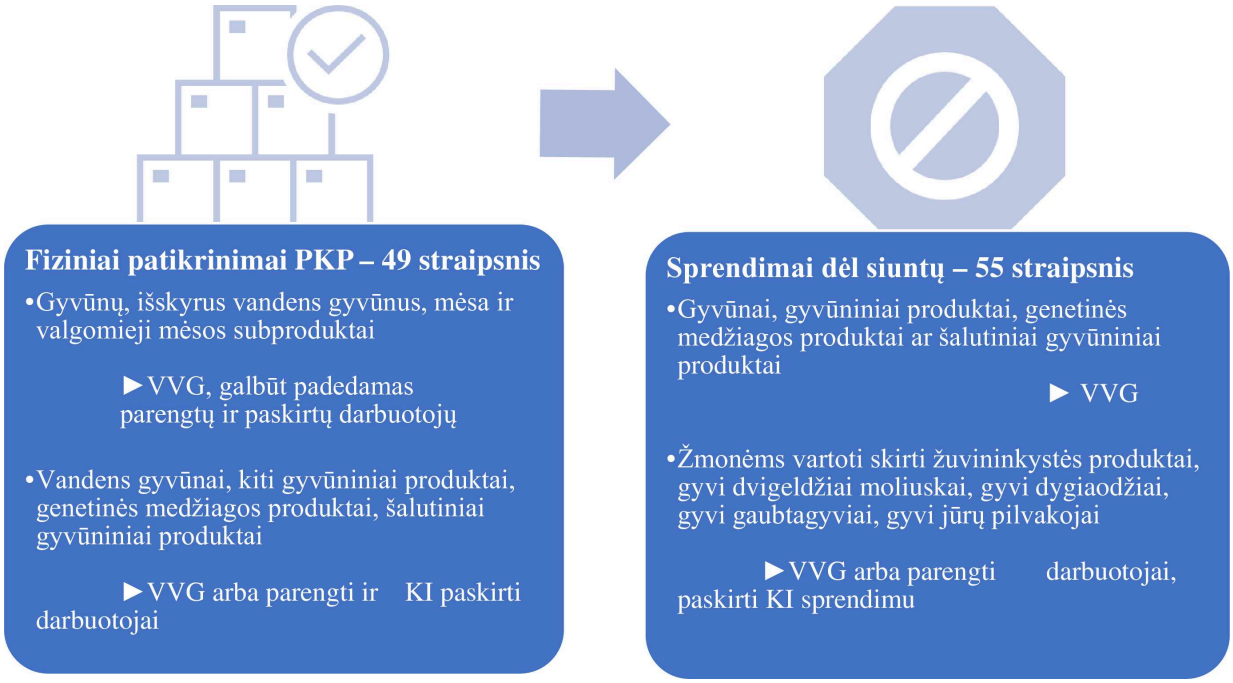
Valstybinių veterinarijos gydytojų vaidmuo OKR nustatytas dviejuose atskiruose II antraštinės dalies skyriuose:

(a) kai tai susiję su žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamyba, OKR 17 ir 18 straipsniuose (II skyrius) dėl oficialios kontrolės, be kita ko, nustatyta tvarka dėl valstybinio veterinarijos gydytojo ir oficialiai paskirto padėjėjo bendradarbiavimo atliekant tam tikras oficialios kontrolės užduotis pobūdžio ir dėl skerdyklų darbuotojų dalyvavimo atliekant oficialios kontrolės užduotis sąlygų.

(b) Dėl 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų siuntų, kurioms taikoma oficiali kontrolė pasienio kontrolės postuose jas įvežant į Sąjungą, 49 ir 55 straipsniuose (V skyrius) gyvūnai ir prekės diferencijuojami priklausomai nuo valstybinio veterinarijos gydytojo vaidmens. Konkrečiau, gyvūnai ir prekės OKR skirstomi pagal tai, ar valstybiniai veterinarijos gydytojai turi tiesiogiai dalyvaudami atlikti fizinius patikrinimus ir priimti atitinkamus sprendimus dėl siuntų atitikties 1 straipsnio 2 dalyje nurodytoms taisyklėms, ar juos gali pavaduoti parengti darbuotojai. Šis skirtumas pavaizduotas 1 paveiksle.

1 pav.

Valstybinio veterinarijos gydytojo ir specialiai parengtų bei paskirtų darbuotojų vaidmuo atliekant į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių fizinius patikrinimus ir priimant sprendimus dėl jų, pagal OKR 49 ir 55 straipsnius

Iš OKR 5 straipsnio 2 dalies aišku, kad reikalavimai, kurie taikomi kompetentingų institucijų darbuotojams, yra taikomi ir visiems paskirtiems valstybiniams veterinarijos gydytojams. OKR šiuo atžvilgiu pabrėžiama valstybinių veterinarijos gydytojų interesų konfliktų nebuvimo svarba. Kad būtų užtikrintas šis interesų konfliktų nebuvimas, kompetentingos institucijos privalo būti įdiegusios procedūras ar tvarką pagal OKR 5 straipsnio 1 dalies c punktą.

OKR 5 straipsnio 1, 4 ir 5 dalys taikomos visiems valstybiniams veterinarijos gydytojams. Taip pat visiems valstybiniams veterinarijos gydytojams taikomi OKR 8 straipsnio reikalavimai dėl konfidencialumo ir 91 straipsnio 3 dalies reikalavimai dėl nešališkumo ir interesų konfliktų nebuvimo (pastaruoju atveju tai susiję su valstybinio veterinarijos gydytojo vykdoma oficialaus patvirtinimo išdavimo priežiūra).

Kompetentingų institucijų pareiga oficialią kontrolę vykdyti laikantis dokumentais įformintų procedūrų, kaip numatyta OKR 12 straipsnyje, taikoma ir valstybiniams veterinarijos gydytojams. Pagal OKR 15 straipsnio 6 dalies nuostatas, veiklos vykdytojai turi padėti valstybiniams veterinarijos gydytojams ir su jais bendradarbiauti, kai šie vykdo oficialią kontrolę ar atlieka su kita oficialia veikla susijusias užduotis.

Dėl mokymo pasakytina, kad valstybiniams veterinarijos gydytojams taikomi OKR 5 straipsnio 4 dalyje nustatyti bendrieji mokymo reikalavimai, jiems teikiamas OKR 91 straipsnio 3 dalyje nurodytas su oficialių patvirtinimų išdavimu susijęs mokymas ir OKR 96 straipsnio e punkte nurodytas mokymas, kurį teikia Europos Sąjungos gyvūnų gerovės etaloniniai centrai.

Kai tai susiję su žmonėms vartoti skirtais gyvūniniais produktais, Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 ([3]) 13 ir 14 straipsniuose ir II priede yra nurodyti valstybinio veterinarijos gydytojo, oficialiai paskirto padėjėjo, skerdyklų darbuotojų ir darbuotojų, kompetentingų institucijų paskirtų vykdyti oficialią kontrolę mėsos išpjaustymo įmonėse, mokymo reikalavimai.

([3]) 2019 m. vasario 8 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/624 dėl konkrečių taisyklių, taikomų vykdant oficialią mėsos gamybos ir gyvų dvigeldžių moliuskų auginimo bei natūralaus valymosi vietų kontrolę pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625, (OL L 131, 2019 5 17, p. 1).

Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2019/1081 ([4]) nustatyti konkretūs mokymo reikalavimai taikomi darbuotojams, padedantiems valstybiniam veterinarijos gydytojui atlikti fizinius patikrinimus arba atlikti fizinius patikrinimus PKP dėl gyvūnų ir produktų, kaip nustatyta OKR 49 straipsnio 2 dalyje.

2. II ANTRAŠTINĖ DALIS. OFICIALI KONTROLĖ IR KITA OFICIALI VEIKLA VALSTYBĖSE NARĖSE

2.1. II SKYRIUS. Oficiali kontrolė

2.1.1. *Oficiali elektroninės prekybos kontrolė*

Valstybių narių bendroji pareiga – sukurti rizika grindžiamos oficialios kontrolės sistemą (OKR 9 straipsnis). Tiek, kiek būtina OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymuisi užtikrinti, kompetentingos institucijos turi vykdyti „gyvūnų ir prekių oficialią kontrolę bet kuriuo gamybos (auginimo), perdirbimo, platinimo ir naudojimo etapu“; „cheminių ir kitų medžiagų ar kitų objektų, kurie gali turėti poveikio gyvūnų ir prekių savybėms ar sveikatai, ir jų atitikties taikytiniems reikalavimams oficialią kontrolę bet kuriuo gamybos, perdirbimo, platinimo ir naudojimo etapu“; „veiklos vykdytojų veiksmų, įskaitant gyvūnų laikymą, įrangos, transporto priemonių, valdų ir kitų jų kontroliuojamų vietų bei jų aplinkos ir susijusių dokumentų oficialią kontrolę“ (OKR 10 straipsnio 1 dalis). Taigi oficiali kontrolė gali būti vykdoma dėl gyvūnų ir prekių, tiekiamų nuotolinei prekybai, ir apimti veiklos vykdytojų veiklą, vykdomą nuotolinio ryšio priemonėmis.

„Nuotolinio ryšio priemonės“ (nurodytos OKR 15 straipsnio 5 dalyje ir 36 straipsnyje) gali būti suprantamos kaip apimančios ne vien internetą, bet ir kitus nuotolinio užsakymo būdus, kaip antai užsakymą paštu ar telefonu iš katalogo. Vis dėlto elektroninės prekybos (toliau – e. prekyba) veikla, visų pirma žemės ūkio maisto produktų pardavimas internetu, yra reikšmingiausia apimties ir poveikio piliečiams atžvilgiais ir į tai reikia atsižvelgti vykdant oficialią kontrolę.

Žemės ūkio maisto produktų sektoriuje vykdoma e. prekybos veikla gali apimti:

— pardavimą, kai įmonės parduoda vartotojams ir kai įmonės parduoda kitoms įmonėms;

— produktų pateikimą ir informavimą apie juos internetu;

— veiklą naudojantis ir stacionariaisiais, ir internetiniais kanalais, taip pat vien internetiniais kanalais;

— įvairius internetu įsigyjamų prekių pirkimo būdus (pvz., mokėjimą internetu arba kai prekės pristatomos ar atsiimamos);

— veiklą, kurioje dalyvauja skaitmeninių paslaugų teikėjai, įskaitant internetines prekyvietes ir platformas;

— internetinius verslo modelius, tokius kaip virtualieji restoranai (t. y. maisto ruošimo įstaigos priima tik maisto pristatymo ar gaminimo išsinešti užsakymus, teikiamus per interneto svetaines, programėles ar platformas);

— tarpvalstybinę prekybą, įskaitant importą iš trečiosiose šalyse įsikūrusių veiklos vykdytojų tiesiogiai ES piliečiams.

Apskritai, pagal OKR 9 ir 10 straipsnius, kompetentingos institucijos turi vykdyti reguliarią rizika grindžiamą veiklos vykdytojų ir gyvūnų ar prekių kontrolę bet kuriuo produkcijos gamybos, perdirbimo, platinimo ir naudojimo etapu. Šis reikalavimas e. prekybos veiklai taikomas taip pat kaip ir tradicinių formų veiklai.

([4]) 2019 m. kovo 8 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1081, kuriuo nustatomos darbuotojų, vykdančių tam tikrus fizinius patikrinimus pasienio kontrolės postuose, konkrečių mokymo reikalavimų taisyklės, (OL L 171, 2019 6 26, p. 1).

2.1.1.1. *E. prekybos veiklos vykdytojų registravimas*

Pagal OKR 10 straipsnio 2 dalį, kompetentingos institucijos privalo turėti nuolat atnaujinamus veiklos vykdytojų sąrašus (taip pat žr. 2.1.2 skirsnį). Šiuo tikslu, pagal OKR 15 straipsnio 5 dalį, veiklos vykdytojai privalo kompetentingoms institucijoms teikti naujausią informaciją apie savo pavadinimą ir teisinę formą, taip pat apie vykdomą veiklą, „įskaitant veiklą, vykdomą nuotolinio ryšio priemonėmis, ir savo kontroliuojamas vietas“. Tai turėtų apimti konkrečią informaciją apie visus veiklos vykdytojo naudojamus nuotolinio ryšio kanalus, įskaitant tai, ar veiklos vykdytojas naudojasi tarpininkavimo (pavyzdžiui, socialinių tinklų ir internetinių prekyviečių) paslaugomis, ir ta informacija turėtų būti pakankama, kad kompetentingos institucijos galėtų atlikti veiklos vykdytojų „veiksmų, įskaitant gyvūnų laikymą, įrangos, transporto priemonių, valdų ir kitų jų kontroliuojamų vietų bei jų aplinkos ir susijusių dokumentų“ oficialią kontrolę pagal OKR 10 straipsnio 1 dalies c punktą.

Veiklos vykdytojai, įsisteigę vienoje valstybėje narėje, gali valdyti interneto svetaines, skirtas pirkėjams kitoje valstybėje narėje (jose, pvz., vartojama kitos valstybės narės kalba ir (arba) siūloma pirkinių pristatymo galimybių).

Valstybių narių naudojamomis interneto paieškos strategijomis, pagal kurias sužinoma apie interneto svetaines ar internetu parduodamas prekes, paprastai nurodomi ir už tų valstybių narių jurisdikcijos ribų įsikūrę veiklos vykdytojai. Valstybės narės gali informuoti viena kitą apie veiklos vykdytojų tarpvalstybinę veiklą naudodamosi administracinės pagalbos ir bendradarbiavimo mechanizmais (OKR 102–108 straipsniai).

Veiklos vykdytojams trečiosiose šalyse gali būti, priklausomai nuo jų veiklos ir jų į ES eksportuojamų prekių kategorijų, keliami konkretūs OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis nustatyti reikalavimai dėl registracijos ar leidimo gavimo.

2.1.1.2. *Gyvūnų ir prekių, parduodamų internetu, mėginių ėmimas ir analizė*

Vykdydamos rizika grindžiamą gyvūnų ir prekių kontrolę kompetentingos institucijos gali pagal OKR 14 straipsnio h punktą imti mėginius ir atlikti analizę. Tai gali būti daroma ir dėl internetu siūlomų įsigyti gyvūnų bei prekių. Mėginiai gali būti paimami per tikrinimus veiklos vykdytojų, internetu siūlančių įsigyti produktų, valdose. Kitas veiksmingas būdas imti mėginius (ypač tarpvalstybinėmis aplinkybėmis) – internetu užsisakyti prekių ir paimti tų prekių mėginių, kai jos bus pristatytos. Šiuo tikslu kompetentingoms institucijoms gali reikėti per užsakymo procesą nuslėpti savo tapatybę, taip pat tam, kad būtų galima pagal OKR 9 straipsnio 4 dalį atlikti oficialią kontrolę iš anksto nepranešus. OKR 36 straipsniu suteiktas teisinis pagrindas kompetentingoms institucijoms naudoti internetu (ar kitomis nuotolinio ryšio priemonėmis) užsisakytus gyvūnus ir prekes mėginiams oficialios kontrolės tikslais, neatskleidžiant savo tapatybės. Kompetentingos institucijos, gavusios mėginius, turi informuoti veiklos vykdytojus, kad prekės buvo užsakytos oficialaus mėginių ėmimo ir (arba) analizės tikslais (OKR 36 straipsnio 2 dalies a punktas). Veiklos vykdytojai, kurių gyvūnų ir prekių mėginių ėmimas ir analizė atlikti, turi teisę gauti antrojo eksperto nuomonę (išsamiau apie tai rašoma 2.3.2 skyriuje dėl OKR 35 straipsnio).

2.1.1.3. *Veiksmai, kurių imamasi, kai nesilaikoma reikalavimų ir yra rizika*

Atsakomybė užtikrinti Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktų vykdymą tenka valstybėms narėms (OKR 15 konstatuojamoji dalis), o jų kompetentingos institucijos imasi veiksmų pagal OKR 137 ir 138 straipsnius. Tais atvejais, kai nustatoma arba įtariama, kad internetu siūlomi ar parduodami gyvūnai ir prekės neatitinka reikalavimų, ir tai yra aktualu kitoms valstybėms narėms, arba atsakingas veiklos vykdytojas yra įsikūręs kitoje valstybėje narėje, turi būti naudojami administracinės pagalbos ir bendradarbiavimo mechanizmai, nustatyti OKR 102–108 straipsniuose ir įdiegti IT sistemoje iRASFF (tai yra oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos (IMSOC) dalis), kad būtų galima visose valstybėse narėse imtis efektyvių ir nuoseklių veiksmų, kuriais būtų užtikrinamas reikalavimų vykdymas.

Jeigu nustatoma, kad dėl internetu siūlomų ar parduodamų prekių, neatitinkančių reikalavimų, kyla rizika sveikatai (kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 178/2002 50 straipsnį), turėtų būti atitinkamai taikoma sistemoje iRASFF įdiegta RASFF procedūra.

Komisija informuos trečiąsias šalis, neturinčias prieigos prie sistemų iRASFF ar TRACES, apie iš tų trečiųjų šalių kilusius ar jose platinamus produktus, dėl kurių gauti RASFF pranešimai (perspėjimas, informacija ar pranešimas dėl atmetimo pasienyje); tais atvejais, kai gaunama pranešimų apie reikalavimų nesilaikymą ir pranešimų apie sukčiavimą maisto produktų srityje, Komisija *gali* apie tai informuoti atitinkamas trečiąsias šalis, neturinčias prieigos prie sistemų iRASFF ar TRACES (Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1715 27 straipsnis).

Daugiau informacijos apie praktinį naudojimąsi sistema iRASFF pranešant apie internetu siūlomus įsigyti produktus galima rasti RASFF standartinėse veiklos procedūrose ([5]).

2.1.1.4. *Skaitmeninių paslaugų teikėjai*

Reglamentas (ES) 2022/2065 ([6]) (Skaitmeninių paslaugų aktas, SPA) jau taikomas interneto platformoms ir interneto paieškos sistemoms, kurias Komisija yra nurodžiusi kaip labai dideles interneto platformas ir labai dideles interneto paieškos sistemas ([7]). Nuo 2024 m. vasario 17 d. jis taikomas visiems Sąjungoje veikiantiems tarpininkavimo paslaugų teikėjams. Skaitmeninių paslaugų aktu yra nustatytos taisyklės dėl tarpininkavimo paslaugų teikėjų atleidimo nuo atsakomybės ir dėl išsamaus patikrinimo prievolių, kurias jie turi atlikti.

Skaitmeninių paslaugų akto 3 straipsnio g punkte apibrėžtos įvairios tarpininkavimo paslaugų kategorijos; produktų saugos ir atitikties reikalavimams atžvilgiu aktualiausia iš jų yra „priegloba“. Priegloba yra paslauga, kurią teikdamas paslaugų teikėjas savo serveryje saugo paslaugos naudotojo, t. y. nepriklausomo trečiojo asmens, suteiktą informaciją. „Interneto platformos“ paslauga yra specifinė prieglobos pakategorė, apimanti paslaugas, kurias teikiant saugoma informacija taip pat yra viešai platinama paslaugos naudotojo prašymu: tai, pavyzdžiui, interneto socialiniai tinklai ar interneto platformos, per kurias vartotojai gali sudaryti nuotolinės prekybos sutartis su prekiautojais.

Prieglobos veikla užsiimantys tarpininkavimo paslaugų teikėjai neturi bendros pareigos stebėti, ar jų paslaugomis nesinaudojama neteisėtos veiklos tikslais, ir yra sąlygiškai atleidžiami nuo atsakomybės už neteisėtą turinį, kurį tretieji asmenys pateikia naudodamiesi jų paslaugomis. Neteisėto turinio samprata šiomis aplinkybėmis apima ir nesaugių ir (arba) reikalavimų neatitinkančių prekių siūlymą.

Atleidimas nuo atsakomybės nėra absoliutus. Pagal Skaitmeninių paslaugų akto 6 straipsnio 1 dalį, jis taikomas tik su sąlyga, kad paslaugų teikėjas:

a) neturi faktinių žinių apie neteisėtą veiklą ar neteisėtą turinį ir, kiek tai susiję su reikalavimais atlyginti žalą, nežino apie faktus ar aplinkybes, kuriuos žinant yra akivaizdu, kad veikla ar turinys yra neteisėti, arba

b) gavęs tokių žinių arba apie tai sužinojęs, nedelsdamas pašalina neteisėtą turinį arba panaikina prieigą prie jo.

Taigi, kad prieglobos paslaugų teikėjai galėtų pasinaudoti Skaitmeninių paslaugų akto 6 straipsnyje nustatytu atleidimu nuo atsakomybės, jie, per savanoriškus tyrimus savo iniciatyva ([8]) ar iš išorės fizinių asmenų arba subjektų pranešimų gavę konkrečios informacijos apie neteisėtą veiklą ar neteisėtą turinį, turi imtis veiksmų. Pagal Skaitmeninių paslaugų akto 16 straipsnį, prieglobos paslaugų teikėjai turi įdiegti mechanizmus, kad bet kuris fizinis asmuo ar subjektas galėtų jiems pranešti, kad jų paslaugoje esama konkrečių informacijos elementų, kuriuos tas asmuo ar subjektas laiko neteisėtu turiniu („pranešimo ir veiksmų mechanizmai“).

Be to, interneto platformų, per kurias vartotojai gali sudaryti nuotolinės prekybos sutartis su prekiautojais, paslaugų teikėjai privalo įgyvendinti „numatytąją atitiktį“. Tai reiškia, kad jie turėtų užtikrinti, kad jų „elektroninės sąsajos būtų sukurtos ir organizuojamos taip, kad prekiautojai galėtų vykdyti savo pareigas, susijusias su ikisutartine informacija, atitiktimi ir informacija apie produktų saugą, pagal taikytiną Sąjungos teisę“ (Skaitmeninių paslaugų akto 31 straipsnio 1 dalis).

Be to, bet kokiu atveju, pagal Skaitmeninių paslaugų akto 9 ir 10 straipsnius, tarpininkavimo paslaugų teikėjai privalo nepagrįstai nedelsdami informuoti atitinkamas institucijas apie reagavimą į bet kokį atitinkamų nacionalinių teisminių ar administracinių institucijų, vadovaujantis taikytina Sąjungos teise ar nacionaline teise ir laikantis Sąjungos teisės, duotą nurodymą imtis veiksmų prieš neteisėtą turinį ar nurodymą pateikti informaciją. To reglamento 11 straipsnyje reikalaujama, kad tarpininkavimo paslaugų teikėjai šiuo tikslu paskirtų bendrą kontaktinį centrą ryšiams su valstybių narių institucijomis, Komisija ir Europos skaitmeninių paslaugų valdyba (Skaitmeninių paslaugų akto 61 straipsnis).

([5]) https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en?prefLang=lt.

([6]) 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas), (OL L 277, 2022 10 27, p. 1).

([7]) Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_23_2413.

([8]) Vis dėlto, pagal Reglamento (ES) 2022/2065 7 straipsnį, paslaugų teikėjai netampa apskritai neatitinkančiais to reglamento 6 straipsnyje numatytų atleidimo nuo atsakomybės sąlygų vien dėl to, kad atlieka savanoriškus tyrimus savo iniciatyva siekdami nustatyti neteisėtą veiklą.

2.1.1.5. *E. prekybos kontrolės strategijos: geriausia praktika*

Remiantis tuo, kas išdėstyta, ir remiantis valstybių narių patirtimi, geriausia e. prekybos kontrolės praktika laikytinos šios priemonės:

(i) valstybių narių kompetentingoms institucijoms atlikti oficialią kontrolę turėtų būti padedama paieškomis internete, siekiant nustatyti valstybės narės teritorijoje esančius pardavėjus internetu, kurie dar nėra žinomi jos kompetentingoms institucijoms, kad jiems būtų taikoma rizika grindžiama kontrolė.

(ii) Paieška internete taip pat turėtų būti naudojama siekiant nustatyti atvejus, kai internetu siūloma įsigyti prekių, kurių oficialia kontrole nustatyta neatitiktis reikalavimams ar rizika, arba kai įtariama, kad nesilaikoma reikalavimų, be kita ko, dėl prekių, apie kurias pranešama sistemoje iRASFF.

(iii) E. prekybos veiklos kontrolė turėtų apimti interneto svetainių kontrolę ir kontrolę, kaip jose laikomasi reikalavimų pateikti informaciją apie produktus. Pavyzdžiui, internetu siūlant įsigyti maisto produktų turi būti laikomasi Reglamente (ES) Nr. 1169/2011 ([9]) nustatytų reikalavimų dėl informacijos apie maistą. Pagal to reglamento 1 straipsnį, informacijos apie maistą teikimo reikalavimai taikomi maisto tvarkymo subjektams visais maisto tiekimo grandinės etapais, kai jų veikla susijusi su informacijos apie maistą teikimu vartotojams, ir visiems maisto produktams, skirtiems galutiniam vartotojui, bei viešojo maitinimo įstaigų tiekiamiems arba joms tiekiamiems maisto produktams. Sąžininga komercinė praktika turi būti užtikrinama teikiant informaciją apie maistą, taip pat reklamoje, pagal Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 straipsnį.

(iv) E. prekybos kontrolė turėtų būti vykdoma naudojant tinkamą aparatinę ir programinę įrangą, kad būtų galima atlikti paiešką internete ir pirkti internetu neatskleidžiant kompetentingos institucijos tapatybės.

(v) Kompetentingos institucijos turėtų užmegzti ryšius su tarpininkavimo paslaugų teikėjų (kai aktualu, įskaitant interneto socialinius tinklus, internetines prekyvietes, skaitmeninių mokėjimo paslaugų teikėjus ir aukščiausio lygio domenų vardų registrus) kontaktiniais centrais, be kita ko, tam, kad būtų lengviau laiku pašalinti internetu teikiamus reikalavimų neatitinkančių ar suklastotų prekių pasiūlymus arba identifikuoti skaitmeninių paslaugų veiklos vykdytojus ar tokių paslaugų naudotojus, jei tai reikalinga reikalavimų vykdymo užtikrinimo tikslais.

(vi) Kad oficiali kontrolė būtų vykdoma efektyviai, kompetentingos institucijos turėtų turėti įgaliojimus prašyti informacijos arba imtis tinkamų priemonių dėl kitų susijusių veiklos vykdytojų, kuriems OKR netaikomas (taip gali būti, pavyzdžiui, kai kurių tarpininkavimo paslaugų teikėjų ar finansų įstaigų atveju), arba, priklausomai nuo nacionalinės administracinės sistemos struktūrų, jos turėtų užtikrinti glaudų bendradarbiavimą su kitomis nacionalinėmis institucijomis, prižiūrinčiomis tų kitų veiklos vykdytojų veiklą.

(vii) Valstybės narės, laikydamosi savo konstitucinių reikalavimų, gali apsvarstyti poreikį įsteigti centrinius e. prekybos kontrolės padalinius minėtoms užduotims atlikti, kad būtų pasiektas procedūrų, įrangos ir išorės ryšių efektyvumas ir suderinimas.

2.1.2. ***Veiklos vykdytojų sąrašai (OKR 10 straipsnio 2 ir 3 dalys)***

Pagal OKR 10 straipsnio 2 dalį, kompetentingos institucijos privalo turėti nuolat atnaujinamus veiklos vykdytojų sąrašus. Ši nuostata taikoma „veiklos vykdytojams“, apibrėžtiems OKR 3 straipsnio 29 punkte.

Oficialios kontrolės reglamento 10 straipsnio 2 ir 3 dalys
2. Nedarant poveikio taisyklėms, susijusioms su esamais sąrašais ar registrais, sudarytais remiantis 1 straipsnio 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis, kompetentingos institucijos sudaro ir nuolat atnaujina veiklos vykdytojų sąrašą. Kai toks sąrašas ar registras jau yra sudarytas kitais tikslais, jis taip pat gali būti naudojamas šio reglamento tikslais.

([9]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, (OL L 304, 2011 11 22, p. 18).

3. Komisija pagal 144 straipsnį priima deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas iš dalies keičiamas dėl veiklos vykdytojų, kuriems netaikoma pareiga būti įtrauktiems į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą veiklos vykdytojų sąrašą, kai jų įtraukimas į tokį sąrašą jiems sukeltų neproporcingą administracinę naštą, palyginti su jų veiklos keliama rizika, kategorijų nustatymo.

OKR 3 straipsnio 29 punktas:

veiklos vykdytojas – bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuriam taikoma viena ar daugiau 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse numatytų pareigų;

Veiklos vykdytojų apibrėžtis OKR 3 straipsnio 29 punkte apima ir fizinius asmenis, jei šie turi vieną ar daugiau pareigų, numatytų 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse. Pavyzdžiui, Reglamento (EB) Nr. 178/2002 1 straipsnyje nustatyta, kad tas reglamentas netaikomas „su asmeniniu vietiniu vartojimu susijusiam vietiniam [maisto] paruošimui, tvarkymui ar saugojimui“. Taigi, pagal Reglamentą (EB) Nr. 178/2002, tie, kas vartoja maisto produktus vietoje (savo namų ūkyje), nebūtų laikomi veiklos vykdytojais, apibrėžtais OKR 3 straipsnio 29 punkte, ir tų vartotojų nereikia įtraukti į OKR 10 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus.

OKR 10 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyti veiklos vykdytojų įtraukimo į sąrašą ir registravimo reikalavimai taikomi visose OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose srityse. Kai konkrečių sektorių taisyklėmis yra nustatytos tam tikrų kategorijų veiklos vykdytojų (ne)įtraukimo, atsižvelgiant į konkrečius rizikos valdymo tame sektoriuje poreikius, taisyklės, pagal OKR 10 straipsnio 2 dalies antrą sakinį galima OKR reikmėms naudoti pagal tas taisykles parengtus registrus.

Pavyzdžiui, augalų sveikatos srityje, pagal Reglamento (ES) 2016/2031 ([10]) 65 straipsnį, kompetentingos institucijos privalo turėti ir atnaujinti registrą, į kurį įtraukiami kelių kategorijų profesionalūs veiklos vykdytojai, veikiantys atitinkamos valstybės narės teritorijoje. Taigi, pagal šias konkretaus sektoriaus taisykles tik profesionalių veiklos vykdytojų registracija yra privaloma. Be to, Reglamento (ES) 2016/2031 65 straipsnyje nustatytos tam tikros šio reikalavimo sudaryti registrą išimtys ir Komisijai suteikti įgaliojimai įtraukti papildomas profesionalių veiklos vykdytojų, kuriems taikytina išimtis, kategorijas, jeigu administracinė našta veiklos vykdytojams dėl registracijos būtų neproporcinga, palyginti su nedidele jų profesinėje veikloje augalų kenkėjų keliama rizika. Pagal OKR 10 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, augalų sveikatos srityje pagal Reglamento (ES) 2016/2031 65 straipsnį sudaryti profesionalių veiklos vykdytojų registrai taip pat gali būti naudojami OKR reikmėms. Panašiai ir ekologinės gamybos srityje veiklos vykdytojų ir veiklos vykdytojų grupių sąrašai, tvarkomi pagal Reglamento (ES) 2018/848 ([11]) 34 straipsnio 6 dalį, gali būti naudojami OKR reikmėms.

TRACES tinklo kontaktiniams punktams valstybėse narėse gali būti privaloma pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1715 (IMSOC reglamento) 45 straipsnį turėti nuolat atnaujinamus tam tikrų veiklos vykdytojų sąrašus, kaip bazinius duomenis TRACES sistemoje. Tokie sąrašai taip pat gali būti naudojami OKR 10 straipsnio tikslais.

2.1.3. ***Oficialios kontrolės metodai ir priemonės: patikros ir auditas (OKR 14 straipsnis)***

2.1.3.1. *Patikros*

OKR 14 straipsnyje nurodyti oficialios kontrolės metodai ir priemonės, kuriuos kompetentingos institucijos turi, kai tinkama, taikyti tikrindamos veiklos vykdytojų ir gyvūnų ar prekių atitiktį 1 straipsnio 2 dalyje nurodytoms taisyklėms. Dvi svarbios tame straipsnyje nurodytos priemonės yra „patikros“ ir „auditas“.

([10]) 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/2031 dėl apsaugos priemonių nuo augalų kenkėjų, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 ir (ES) Nr. 1143/2014 ir panaikinamos Tarybos direktyvos 69/464/EEB, 74/647/EEB, 93/85/EEB, 98/57/EB, 2000/29/EB, 2006/91/EB ir 2007/33/EB, (OL L 317, 2016 11 23, p. 4).

([11]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007, (OL L 150, 2018 6 14, p. 1).

Vykdant oficialią kontrolę pagal OKR, patikros tikslas – įsitikinti, kad patikros objektas (tuo metu) atitinka konkrečius reikalavimus, nustatytus OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytomis taisyklėmis.

Terminas „patikra“ nėra apibrėžtas OKR ir gali būti, remiantis žodynine jo reikšme, suprantamas kaip reiškiantis objekto ar tam tikrų jo aspektų (pvz., įrangos, infrastruktūros, vietų, gyvūnų, prekių, medžiagų, duomenų, veiklos, procesų) nuodugnų patikrinimą. Per patikrą daugiausia atliekami tiesioginiai stebėjimai, kuriuos konkrečiu laiku gali atlikti asmuo, atliekantis tą patikrinimą. Dažnai patikros atliekamos remiantis konkrečių reikalavimų, kurių turi būti laikomasi, kontroliniais sąrašais. Tokia šio termino samprata yra analogiška tikrinimo (kontrolės) apibrėžčiai tarptautiniame standarte ISO/IEC 17000 „Atitikties vertinimas. Aiškinamasis žodynas ir bendrieji principai“.

OKR 14 straipsnio b punkte nurodyti elementai, kurie, vykdant oficialią kontrolę, turi būti, kai tinkama, patikrinami per patikrą:

> Oficialios kontrolės reglamento 14 straipsnis
>
> Oficialios kontrolės metodai ir priemonės atitinkamais atvejais apima:
>
> [...]
>
> (b) patikrą:
>
> (i) įrangos, transporto priemonių, valdų ir kitų [veiklos vykdytojų] kontroliuojamų vietų bei jų aplinkos;
>
> (ii) gyvūnų ir prekių, įskaitant pusgaminius, žaliavų, sudedamųjų dalių, perdirbimo medžiagų ir kitų produktų, kurie naudojami prekių paruošimui ir gamybai ar gyvūnų šėrimui arba jų priežiūrai;
>
> (iii) valymo ir priežiūros produktų ir procesų;
>
> (iv) atsekamumo, ženklinimo, pateikimo, reklamavimo ir susijusių pakavimo medžiagų, įskaitant su maistu besiliečiančias medžiagas;

Gali būti taip, kad patikros iš dalies sutampa su kitų OKR 14 straipsnyje nurodytų metodų taikymu arba juos papildomai apima. Pavyzdžiui, tikrinant gyvūno ar prekės „atsekamumą“ (OKR 14 straipsnio b punkto iv papunktis) paprastai patikrinami atsekamumo įrašai, kaip nurodyta OKR 14 straipsnio e punkte.

2.1.3.2. *Auditas*

Terminas „auditas“ OKR 3 straipsnio 30 punkte apibrėžtas taip:

> Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnio 30 punktas
>
> auditas – sistemingas ir nepriklausomas tyrimas siekiant nustatyti, ar veikla ir susiję tokios veiklos rezultatai atitinka suplanuotą tvarką ir ar ta tvarka efektyviai taikoma ir yra tinkama tikslams pasiekti;

Šią apibrėžtį sudaro trys elementai:

(i) suplanuotos tvarkos laikymasis;

(ii) efektyvus tos tvarkos taikymas;

(iii) tos tvarkos tinkamumas tikslams pasiekti.

Taigi auditas, palyginti su patikra, apima ne vien konkrečių reikalavimų laikymosi tikrinimą; atliekant auditą taip pat tiriama, ar iš anksto nustatyti rezultatai (tikslai) gali būti pasiekti.

Ši audito apibrėžtis panaši į auditų apibrėžtį tarptautiniuose standartuose, kaip antai ISO/IEC 17000 „Atitikties vertinimas. Aiškinamasis žodynas ir bendrieji principai“ ir ISO 19011 „Vadybos sistemų audito gairės“.

Auditas paprastai atliekamas, kai kontrolės objektas yra veikla, pavyzdžiui, tam tikra procedūra ar valdymo sistema, kurios tinkamumą sistemingai siekti reikalavimus atitinkančių rezultatų reikia įvertinti. Taigi auditas turi apimti platesnį ir sisteminį įvairių proceso etapų vertinimą.

Kai auditas naudojamas kaip priemonė vykdant oficialią kontrolę, jis gali apimti kelis arba visus kitus OKR 14 straipsnyje nurodytus metodus ir priemones, kaip antai dokumentų ar kitų įrašų nagrinėjimą, pokalbius su darbuotojais ar kt.

Be to, kai kurie iš OKR 14 straipsnyje nurodytų elementų gali, kaip vieną iš metodų, apimti auditą, pavyzdžiui:

— veiklos vykdytojų įdiegtos kontrolės ir gautų rezultatų nagrinėjimas (OKR 14 straipsnio a punktas);

— gerosios gamybos praktikos, gerosios higienos praktikos, gerosios ūkininkavimo patirties ir rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų (RVASVT) sistemos principais grindžiamų procedūrų vertinimas (OKR 14 straipsnio d punktas).

Nors oficiali kontrolė paprastai turi būti atliekama iš anksto nepranešus (OKR 9 straipsnio 4 dalis), dažnai yra taip, kad auditą įmanoma atlikti *tik iš anksto pranešus*, nes auditorius ir audituojamas subjektas turi tam pasirengti (plg. OKR 33 konstatuojamąją dalį).

Auditas naudojamas ne vien vykdant oficialią kontrolę – auditas, kaip priemonė, taip pat yra svarbus atliekant:

— kompetentingų institucijų vidaus ar išorės auditus (OKR 6 straipsnis) ([12]);

— kompetentingų institucijų organizuojamus įgaliotųjų įstaigų ir asmenų auditus (OKR 33 straipsnio a punktas), oficialiųjų laboratorijų auditus (OKR 39 straipsnis) ir nacionalinių etaloninių laboratorijų auditus (OKR 100 straipsnio 2 dalis);

— nacionalinių akreditacijos įstaigų atliekamus akreditavimo vertinimus, pavyzdžiui, įgaliotųjų įstaigų (OKR 29 straipsnio b punkto iv papunktis) ar oficialiųjų laboratorijų (OKR 37 straipsnio 4 dalies e punktas ir 5 dalis) akreditavimo vertinimus;

— valstybėse narėse Komisijos vykdomą kontrolę (OKR 116 straipsnis).

2.1.4. ***Žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamybos oficiali kontrolė***

OKR 17 straipsnyje nustatytos konkrečios gyvūninių produktų gamybos kontrolės srityje vartojamų terminų apibrėžtys. Sąvokų „valstybinio veterinarijos gydytojo atsakomybe“ ir „prižiūrint valstybiniam veterinarijos gydytojui“ apibrėžtyse nustatytas valstybinio veterinarijos gydytojo ir oficialiai paskirto padėjėjo tarpusavio bendradarbiavimo vykdant veterinarinę kontrolę, kaip numatyta OKR, pobūdis.

Abiem atvejais valstybinis veterinarijos gydytojas paveda oficialiai paskirtam padėjėjui atlikti tam tikrus veiksmus, o skirtumas yra toks, kad priežiūros atveju valstybinis veterinarijos gydytojas tuo metu, kai oficialiai paskirtas padėjėjas atlieka tokį veiksmą, yra tose pačiose valdose.

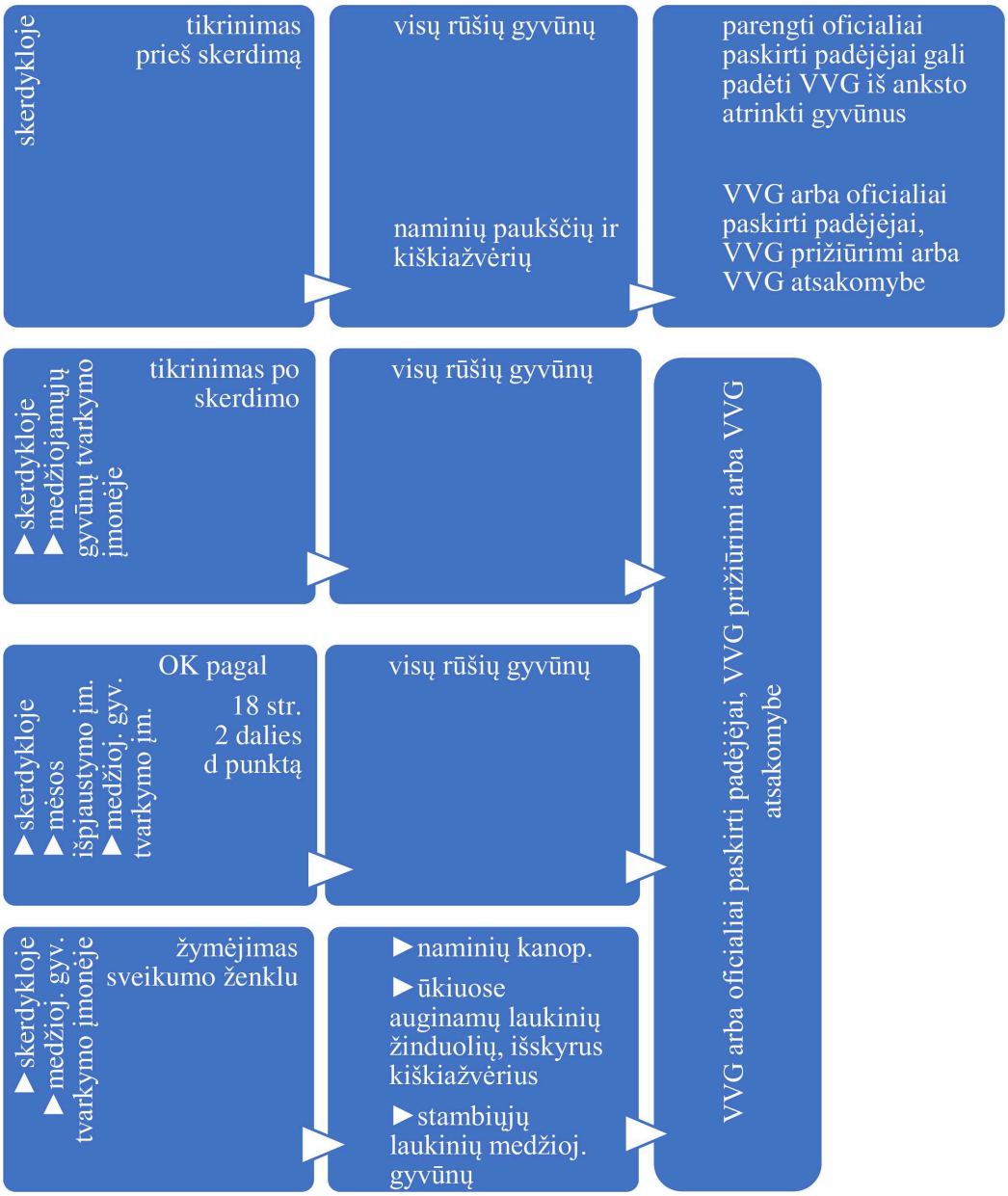
Be to, 17 straipsnyje apibrėžta veikla, patenkanti į „tikrinimo prieš skerdimą“ ir „tikrinimo po skerdimo“ aprėptį.

OKR 18 straipsnyje nustatyti konkretūs gyvūninių produktų gamybos oficialios kontrolės reikalavimai. Jo 2 dalyje nurodoma tikrinimo, ar laikomasi Sąjungos teisės aktų dėl žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamybos, tvarka ir nustatoma oficiali kontrolė ir valstybinio veterinarijos gydytojo bei oficialiai paskirto padėjėjo, atliekančių šią kontrolę, vaidmuo, kaip pavaizduota 2 paveiksle.

([12]) Daugiau gairių dėl audito pagal OKR 6 straipsnį pateikta Komisijos pranešime dėl gairių dokumento dėl audito, vykdomo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 6 straipsnį, nuostatų įgyvendinimo (OL C 66, 2021 2 26, p. 22).

2 pav.

Darbuotojai, vykdantys žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų gamybos oficialią kontrolę, pagal OKR 17 straipsnį, 18 straipsnio 2 ir 4 dalis ir 18 straipsnio 7 dalies a, b ir e punktus [13]

Reikėtų pabrėžti, kad, kaip aišku iš OKR 18 straipsnio 5 dalies, kai oficialiai paskirtiems padėjėjams pavedama atlikti veiksmus, atsakomybė už atitinkamus sprendimus lieka valstybiniams veterinarijos gydytojams, nepriklausomai nuo to, ar jie tuo metu yra tose valdose.

Be to, OKR 18 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybė skerdyklų darbuotojams:

(a) padėti atlikti su 18 straipsnio 2 dalyje nurodyta oficialia kontrole susijusias užduotis naminių paukščių ar kiškiažvėrių skerdyklose,

[13] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 853/2004, nustatančio konkrečius gyvūninės kilmės maisto produktų higienos reikalavimus, (OL L 139, 2004 4 30, p. 55) I priede pateiktos apibrėžtys taikomos šioms įmonėms: skerdykloms, medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonėms ir mėsos išpjaustymo įmonėms.

(b) kitų rūšių gyvūnų skerdyklose imti mėginius ir atlikti jų tyrimą.

Kad skerdyklos darbuotojams būtų leista dalyvauti vykdant oficialią kontrolę, būtina sąlyga – kompetentingos institucijos atlikta rizika grindžiama analize įrodyti, kad vykdant šią oficialią kontrolę skerdykloje užtikrinamas toks pat žmonių sveikatos ir gyvūnų sveikatos bei gerovės apsaugos lygis. Be to, minėta galimybė yra tik jei kompetentinga institucija įsitikina, kad šie darbuotojai yra tinkamai parengti, veikia nepriklausomai nuo toje skerdykloje gamyba užsiimančių darbuotojų ir atitinkamas užduotis atlieka dalyvaujant valstybiniam veterinarijos gydytojui arba oficialiai paskirtam padėjėjui ir laikydamiesi jo nurodymų. Tokiomis pačiomis sąlygomis skerdyklos darbuotojai taip pat gali žymėti produkciją sveikumo ženklu.

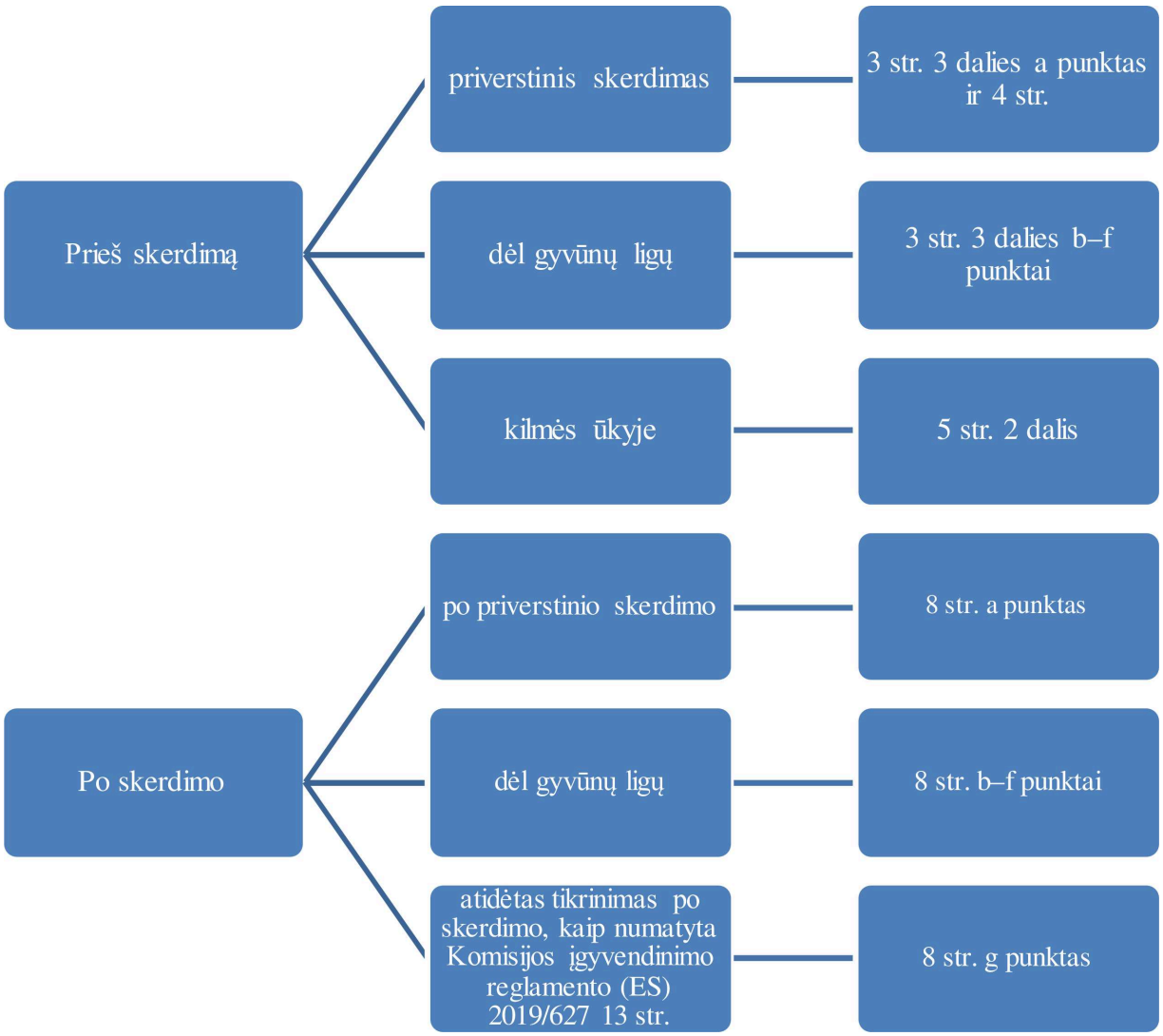
OKR 18 straipsnio 7 ir 8 dalys yra teisinis pagrindas, pagal kurį priimami deleguotieji aktai, kuriais papildomas OKR, ir įgyvendinimo aktai, kuriais nustatoma praktinė oficialios kontrolės vykdymo tvarka.

Užduotys oficialiai paskirtam padėjėjui (valstybiniam veterinarijos gydytojui prižiūrint arba prisiimant atsakomybę) arba kompetentingų institucijų paskirtiems darbuotojams pavedamos pagal tam tikrus kriterijus ir sąlygas, nustatytus atitinkamuose deleguotuosiuose aktuose.

Konkrečiau, Deleguotajame reglamente (ES) 2019/624 nustatyti valstybinio veterinarijos gydytojo ir oficialiai paskirto padėjėjo vaidmenys atliekant konkrečias kontrolės užduotis ir nustatytos nuo OKR taisyklių nukrypti leidžiančios nuostatos. Oficialios kontrolės užduotys, kurias, kaip nustatyta Deleguotuoju reglamentu (ES) 2019/624, atlieka tik valstybinis veterinarijos gydytojas, nurodytos 3 paveiksle.

3 pav.

Tikrinimai prieš skerdimą ir po skerdimo, kuriuos atlieka tik valstybinis veterinarijos gydytojas, kaip numatyta Deleguotajame reglamente (ES) 2019/624

Deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 3, 6, 7 ir 9 straipsnių nuostatomis papildomos valstybinio veterinarijos gydytojo ir padėjėjo funkcijos, susijusios su tikrinimu prieš skerdimą ir po skerdimo ir kita oficialia kontrole.

Be to, šiame reglamente pateikta darbuotojų, kompetentingų institucijų paskirtų atlikti konkrečias užduotis mėsos išpjaustymo įmonėse, apibrėžtis.

Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...]

5) kompetentingos institucijos paskirtas darbuotojas – bet kuris darbuotojas (išskyrus oficialiai paskirtą padėjėją ir valstybinį veterinarijos gydytoją), kuris yra kvalifikuotas pagal šį reglamentą vykdyti veiklą mėsos išpjaustymo įmonėse ir kuriam kompetentinga institucija paveda atlikti konkrečius veiksmus; [...].

Pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 10 straipsnį, nukrypstant nuo OKR nuostatų, mėsos išpjaustymo įmonėse kiti darbuotojai, paskirti kompetentingų institucijų, gali vykdyti OKR 18 straipsnio 2 dalies d punkte nurodytą oficialią kontrolę, įskaitant audito veiklą. Šiems darbuotojams taikomi konkretūs mokymo reikalavimai ir reguliariai tikrinami jų darbo rezultatai.

Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2019/627 ([14]) nustatytos išsamios taisyklės dėl gyvūninių produktų oficialios kontrolės vykdymo. Jame pateikti nurodymai dėl darbuotojų, dalyvaujančių vykdant šią oficialią kontrolę, užduočių atlikimo. Toliau pateikiamose lentelėse apibendrinamos užduotys, atliekamos vykdant gyvūninių produktų oficialią kontrolę, pateikiant nuorodas į atitinkamas OKR, Deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 ir Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 nuostatas, kad būtų galima padaryti išvadą, kuriems darbuotojams leidžiama atlikti kiekvieną užduotį.

([14]) 2019 m. kovo 15 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/627, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625 nustatoma vienoda žmonėms vartoti skirtų gyvūninių produktų oficialios kontrolės praktinė tvarka ir dėl oficialios kontrolės iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2074/2005, (OL L 131, 2019 5 17, p. 51).

DARBUOTOJAI, ATLIEKANTYS GYVŪNINIŲ PRODUKTŲ GAMYBOS OFICIALIOS KONTROLĖS UŽDUOTIS

2 lentelė.

Valstybinio veterinarijos gydytojo atliekamos užduotys

Nr.	Užduotys		OKR	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
1	Prieš skerdimą (apibrėžtis OKR 17 str. c punkte)	Priverstinio skerdimo atveju ne skerdykloje atliekamas naminių kanopinių tikrinimas prieš skerdimą pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 4 straipsnį	18 str. 7 dalies c punktas	4 str.	-
2		Visų rūšių gyvūnų tikrinimas prieš skerdimą ir patikrinimai kilmės ūkyje pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 5 straipsnio 2 dalies a, b ir c punktus	18 str. 7 dalies d punktas	5 str. 2 dalis	-
3		Izoliuotų gyvūnų klinikinis tikrinimas, atliekamas, kad tikrinimas prieš skerdimą būtų išsamesnis Gyvūnų, kurie, įtariama, gali sirgti liga arba turėti sveikatos sutrikimų, galinčių pakenkti žmonių ar gyvūnų sveikatai, tikrinimas prieš skerdimą	18 str. 2 dalies a punktas	3 str. 3 dalies b–f punktai	11 str. 5 dalis 43 str. 4 dalis

Nr.	Užduotys		OKR	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
4	Tikrinimas po skerdimo (apibrėžtis OKR 17 str. d punkte)	Naminių kanopinių priverstinio skerdimo ne skerdykloje pagal Reglamento (EB) Nr. 853/2004 III priedo I skirsnio VI skyrių atveju Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/2235 ([1]) IV priedo 5 skyriuje nurodyto veterinarijos sertifikato patikrinimas	18 str. 2 dalies c punktas, 18 str. 7 dalies f punktas	8 str. a punktas	- 10 str. 3 dalis
5		Gyvūnų, kurie, įtariama, gali sirgti liga arba turėti sveikatos sutrikimų, galinčių pakenkti žmonių sveikatai, tikrinimas	18 str. 2 dalies c punktas	8 str. b punktas	-
6		Galvijų, kurių kilmės bandos nėra oficialiai pripažintos neužkrėstomis tuberkulioze, tikrinimas		8 str. c punktas	-
7		Galvijų, avių ir ožkų, kurių kilmės bandos nėra oficialiai pripažintos neužkrėstomis brucelioze, tikrinimas		8 str. d punktas	-

8		Gyvūnų ligų, dėl kurių Sąjungos teisės aktuose yra nustatytos gyvūnų sveikatos taisyklės, protrūkio atveju atliekamas patikrinimas dėl tai ligai neatsparių gyvūnų, kilusių iš visų teritorijų, kuriose taikomos: — ES neatidėliotinos priemonės (dėl tam tikrų A kategorijos ligų: labai patogeniško paukščių gripo, avių raupų ir kt.); — nacionalinės priemonės, susijusios su A kategorijos ligų likvidavimo priemonėmis; — papildomos ES specialios (papildom.) ligų kontrolės priemonės (dėl tam tikrų A kategorijos ligų: afrikinio kiaulių maro, gumbelinės viruso infekcijos ir kt.); — privalomos patvirtintos likvidavimo programos, parengtos dėl B kategorijos ligų ir kaip nurodyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/620 ([2]) I–II prieduose (dėl bruceliozės ir *Mycobacterium tuberculosis* komplekso (MTBC) infekcijos).		8 str. e punktas	-
9	Tikrinimas po skerdimo	Tikrinimas, kai, atsižvelgiant į Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos nurodytas naujas arba specifines ligas, būtina imtis griežtesnių kontrolės priemonių		8 str. f punktas	-
10		Tikrinimas po skerdimo, atidedamas ne daugiau kaip 24 val. po gyvūnų paskerdimo ar priėmimo medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonėje, mažo pajėgumo skerdyklose arba mažo pajėgumo medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonėse pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 13 straipsnį		8 str. g punktas	13 str.
11		Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 18 str. 3 dalyje, 19 str. 2 dalyje, 20 str. 2 dalyje, 21 str. 2 dalyje, 22 str. 2 dalyje ir 23 str. 2 dalyje nurodytų papildomų tikrinimo po skerdimo procedūrų naudojant skerdenos bei subproduktų pjūvius ir palpaciją atlikimas, kai yra potenciali su Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 8 straipsnyje nurodytais atvejais susijusi rizika		8 str.	24 str.
12	Mėsos pripažinimas netinkama žm. vartoti	Neatitiktis reikalavimams, keliamiems šviežiai mėsai	18 str. 5 dalis	-	45 str.
13		Cistiscerkais ar trichinelėmis apkrėsta mėsa		-	30, 31 str.
14		Neporanagių, kuriems diagnozuota įnosių infekcija, mėsa		-	32 str. 3 dalis
15		Kai nustatyta teigiama ar nevienareikšmiška gyvūnų reakcija į tuberkuliną arba yra kitų priežasčių įtarti užkrėtimą		-	33 str.
16		Kai nustatyta teigiama ar nevienareikšmiška gyvūnų reakcija per bruceliozės tyrimą arba yra kitų priežasčių įtarti užkrėtimą		-	34 str.
17	Kita	Tikrinimas, ar oficialiai paskirto padėjėjo, kuris atlieka užduotis prieš skerdimą valstybinio veterinarijos gydytojo prižiūrimas arba pastarojo atsakomybe, darbas atitinka reikalavimus	-	3 str. 1 dalies c punktas ir 2 dalies c punktas	-
18		Tikrinimas, ar maisto tvarkymo subjektų, ūkyje auginamus medžiojamuosius gyvūnus skerdžiančių ir kraują nuleidžiančių kilmės ūkyje, darbas atitinka reikalavimus	-	6 str. 4 dalies b punktas	-

19		Subjekto sistemos, kurią naudojant aptinkami ir atskiriami anomalijų turintys, užteršti ar defektų turintys paukščiai, vertinimas	-	-	25 str. 2 dalies a punktas
20		Užtikrinimas, kad būtų atliekami papildomi laboratoriniai tyrimai pagal OKR 18 str. 2 dalyje numatytus poreikius	18 str. 5 dalis	-	37 str. 2 dalis

([1]) 2020 m. gruodžio 16 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2020/2235, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentų (ES) 2016/429 ir (ES) 2017/625 taikymo taisyklės, susijusios su tam tikrų kategorijų gyvūnų ir prekių siuntų įvežimo į Sąjungą ir vežimo joje veterinarijos sertifikatų pavyzdžiais, oficialių sertifikatų pavyzdžiais ir veterinarijos arba oficialių sertifikatų pavyzdžiais ir su tais sertifikatais susijusiu oficialiu sertifikavimu, ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 599/2004, įgyvendinimo reglamentai (ES) Nr. 636/2014 ir (ES) 2019/628, Direktyva 98/68/EB ir sprendimai 2000/572/EB, 2003/779/EB ir 2007/240/EB, (OL L 442, 2020 12 30, p. 1).

([2]) 2021 m. balandžio 15 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/620, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/429 taikymo taisyklės, susijusios su tam tikrų valstybių narių arba jų zonų ar laikymo vietų tam tikromis į sąrašą įtrauktomis ligomis neužkrėstos teritorijos statuso arba neskiepijimo nuo jų statuso patvirtinimu ir tų į sąrašą įtrauktų ligų likvidavimo programų patvirtinimu, (OL L 131, 2021 4 16, p. 78).

Nr.	Užduotys		OKR	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
21	Kita	Pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 7–38 straipsnius atliktos oficialios kontrolės rezultatų įvertinimas	18 str. 5 dalis	-	39 str. 1 dalis
22		Kontrolės rezultatų perdavimas, kai tikrinimais aptikta liga ar sveikatos būklė, galinti pakenkti žmonių ar gyvūnų sveikatai ar gyvūnų gerovei		-	39 straipsnio 2 dalis
23		Reglamento (EB) Nr. 853/2004 III priedo IX skirsnio I skyriaus I dalyje nustatytų sveikatos reikalavimų, keliamų žalio pieno ir krekenų produkcijai, laikymosi tikrinimas	-	-	49 str. 1, 3 dalys

3 lentelė.

Užduotys, kurias atlieka valstybinis veterinarijos gydytojas arba kurias oficialiai paskirtas padėjėjas atlieka VVG prižiūrimas

Nr.	Užduotys		OKR	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
1	Prieš skerdimą (apibrėžtis OKR 17 str. c punkte)	Skerdykloje atliekamas kitų rūšių nei naminiai paukščiai ir kiškiažvėriai gyvūnų tikrinimas prieš skerdimą (įskaitant gyvūnų gerovės taisyklių ([1]) laikymosi tikrinimą), apimantis maisto grandinės informaciją, gyvūno tapatumo patikrinimą ir išankstinę gyvūnų, turinčių anomalijų, atranką, pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 3 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, išskyrus to deleguotojo reglamento 3 straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus	18 str. 2 dalies a punktas 18 str. 7 dalies a punktas	3 str. 1 dalis	10 str. 1 dalis, 11, 38, 40 str.
2		Naminių paukščių ir kiškiažvėrių tikrinimas prieš skerdimą, įskaitant tikrinimą, ar laikomasi gyvūnų gerovės taisyklių	18 str. 2 dalies b punktas	-	38 str.

(1) Sąjungos taisyklės, visų pirma 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičianti[s] Direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL L 3, 2005 1 5, p. 1) ir 2009 m. rugsėjo 24 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1099/2009 dėl žudomų gyvūnų apsaugos (OL L 303, 2009 11 18, p. 1), taip pat nacionalinės taisyklės dėl gyvūnų gerovės.

Nr.	Užduotys		OKR	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
3	Tikrinimas po skerdimo (apibrėžtis OKR 17 str. d punkte) (1)	Kilmės ūkyje paskerstų gyvūnų sertifikatų tikrinimas	18 str. 2 dalies c punktas	-	10 str. 2 dalis
4		Šių dokumentų tikrinimas: i. pagal Reglamento (EB) Nr. 853/2004 III priedo IV skirsnio II skyriaus 4 punkto a papunktį išduotų (kvalifikuoto asmens) deklaracijų, pridedamų prie stambiųjų laukinių medžiojamųjų gyvūnų; ii. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/2235 II priedo 2 skyriuje numatyto oficialaus sertifikato, reikalingo vežant žmonėms vartoti skirtus neluptus stambiuosius laukinius medžiojamuosius gyvūnus tarp valstybių narių.		-	10 str. 4 dalis, 28 str.
5		Skerdenų ir susijusių subproduktų tikrinimas po skerdimo, apimantis konkrečią praktinę tvarką, laboratorinius tyrimus ir gyvūnų gerovės taisyklių laikymosi tikrinimą		-	12, 14 str. (nebent pagal kitus konkrečius straipsnius nebūtų leidžiama to atlikti), 15, 17 str., 18 str. 1 ir 2 dalys, 19 str. 1 dalis, 20 str. 1 dalis, 21 str. 1 dalis, 22 str. 1 dalis, 23 str. 1 dalis, 25, 26, 27 str., 28 str. 1, 2, 3 ir 4 dalys, 29 str. (nurodytos pavojingos medžiagos pašalinimas iš skerdenos), 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 str.
6		Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 18 str. 3 dalyje, 19 str. 2 dalyje, 20 str. 2 dalyje, 21 str. 2 dalyje, 22 str. 2 dalyje ir 23 str. 2 dalyje nurodytų papildomų tikrinimo po skerdimo procedūrų naudojant skerdenos bei subproduktų pjūvius ir palpaciją atlikimas, kai yra potenciali rizika. Deleguotojo reglamento 8 straipsnyje nurodytais atvejais papildomas patikrinimas po skerdimo, prižiūrint valstybiniam veterinarijos gydytojui, neįmanomas (žr. 2 lentelės 11 eilutę).		-	24 str.
7	Kita	Oficiali kontrolė dėl užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų pagal Reglamentą (EB) Nr. 999/2001 (2), susijusi su nurodytos pavojingos medžiagos tvarkymu ir šalinimu pagal Reglamentą (EB) Nr. 1069/2009 (3) dėl šalutinių gyvūninių produktų	18 str. 2 dalies d punkto iv, v papunkčiai	-	29 str.
8		Mėginių ėmimas analizei ir bet koks papildomas mėginių ėmimas	18 str. 2 dalies d punkto ii, iii ir iv papunkčiai	-	35 str., 36 str., 37 str.

(1) Deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 7 straipsnyje nustatytų sąlygų neatitinkanti įmonė.

(2) 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 999/2001, nustatantis tam tikrų užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų prevencijos, kontrolės ir likvidavimo taisykles, (OL L 147, 2001 5 31, p. 1).

(3) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1774/2002 (Šalutinių gyvūninių produktų reglamentas), (OL L 300, 2009 11 14, p. 1).

4 lentelė.

Užduotys, kurias atlieka valstybinis veterinarijos gydytojas arba kurias oficialiai paskirtas padėjėjas atlieka VVG prižiūrimas ar VVG atsakomybe

Nr.	Užduotys		OKR str.	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
1	Prieš skerdimą (apibrėžtis OKR 17 straipsnio c punkte)	Skerdykloje atliekamas visų rūšių gyvūnų tikrinimas prieš skerdimą (įskaitant gyvūnų gerovės taisyklių laikymosi tikrinimą) tuo atveju, kai tikrinimas prieš skerdimą jau yra valstybinio veterinarijos gydytojo atliktas kilmės ūkyje: šis tikrinimas skerdykloje atliekamas laikantis Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 3 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, išskyrus to reglamento 3 straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus Į skerdyklą vežamų gyvų gyvūnų veterinarijos sertifikatų, parengtų pagal pavyzdį, tikrinimas tuo atveju, kai tikrinimas prieš skerdimą atliktas kilmės ūkyje (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/2235 IV priedo 1 skyrius)	18 str. 2 dalies a, b punktai	3 str. 2 dalis 5 str. 2 dalies f punktas	11 str. 6 dalis 10 str. 2 dalis 38 str.
2		Papildomi gyvūnų tapatumo ir gyvūnų gerovės taisyklių laikymosi patikrinimai skerdykloje po tikrinimo prieš skerdimą, atlikto kilmės ūkyje, atliekami pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 5 straipsnio 3 dalį ir 3 straipsnį		3 str. 2 dalis, 5 str. 3 dalis	-
3	Po skerdimo (apibrėžtis OKR 17 straipsnio d punkte)	3 lentelėje nurodytų užduočių atlikimo tikrinimas po skerdimo mažo pajėgumo įmonėse pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 7 straipsnyje nustatytas sąlygas	18 str. 2 dalies c punktas, 18 str. 7 dalies e punktas	7 str.	-
4		Iš Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/624 I priede nurodytų Švedijos ir Suomijos teritorijų kilusių šiaurinių elnių (*Rangifer tarandus tarandus*) vidaus organų, lytinių organų ir tešmens tikrinimas po skerdimo, kaip nurodyta to deleguotojo reglamento 12 straipsnio 1 dalies c punkte (1)		12 str. 1 dalies c punktas	-

(1) Tai atlieka valstybinis veterinarijos gydytojas, oficialiai paskirtas padėjėjas (VVG prižiūrimas arba VVG atsakomybe) arba tinkamai parengti skerdyklos darbuotojai (pastarieji gali atlikti tam tikras užduotis).

Nr.	Užduotys		OKR str.	Reg. (ES) 2019/624	Reg. (ES) 2019/627
5	Kita	Informacijos apie skerdyklas valdančių maisto tvarkymo subjektų atliekamą mėginių ėmimą dėl salmonelių ir tų mėginių tyrimo rezultatus rinkimas, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 35 straipsnio 1 dalies b punkte	18 str. 2 dalies d punkto iii papunktis,18 str. 7 dalies e punktas	9 str.	35 str.
6		Informacijos apie skerdyklas valdančių maisto tvarkymo subjektų atliekamą mėginių ėmimą dėl kampilobakterijų ir tų mėginių tyrimo rezultatus rinkimas, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 36 straipsnio 1 dalies b punkte			36 str.
7		Oficialios kontrolės informacijos apie gerosios higienos praktikos ir RVASVT principais grindžiamų procedūrų laikymąsi skerdyklose ir medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonėse rinkimas			39 str.
8		Tinkamų priemonių taikymas tais atvejais, kai nesilaikoma Tarybos reglamente (EB) Nr. 1/2005 nustatytų gyvūnų gerovės taisyklių dėl vežamų gyvūnų apsaugos	18 str. 2 dalies d punkto vi papunktis	-	44 str ([1]).
9		Taisomųjų ir prevencinių veiksmų, kurių veiklos vykdytojas imasi tais atvejais, kai nesilaikyta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1099/2009 3–9 straipsniuose, 14–17 straipsniuose ir 19 straipsnyje nustatytų taisyklių dėl skerdžiamų ar žudomų gyvūnų apsaugos, tikrinimas		-	
10		Vykdymo užtikrinimo veiksmai tais atvejais, kai nesilaikoma Tarybos reglamente (EB) Nr. 1099/2009 nustatytų gyvūnų gerovės taisyklių dėl žudomų gyvūnų apsaugos		-	
11		Kai tinkama, pranešimas kompetentingoms institucijoms apie nustatytas su gyvūnų gerove susijusias problemas		-	
12		Naminių kanopinių, ūkiuose auginamų laukinių žinduolių, išskyrus kiškiažvėrius, ir stambiųjų laukinių medžiojamųjų gyvūnų mėsos žymėjimas sveikumo ženklu ([2])	18 str. 4 dalis	-	48 str.

([1]) Oficialiai paskirtas padėjėjas tokią priemonę gali taikyti tik skubos atvejais, iki atvyks valstybinis veterinarijos gydytojas (Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/627 44 straipsnio 5 dalis).
([2]) Skerdyklų darbuotojai taip pat gali žymėti mėsą sveikumo ženklu (OKR 18 straipsnio 4 dalis), laikantis OKR 18 straipsnio 3 dalyje nustatytų sąlygų.

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6481/oj

2.2. **III skyrius. Kompetentingų institucijų tam tikrų užduočių pavedimas (OKR 28–33 straipsniai)**

OKR II antraštinės dalies III skyriuje nustatytos, viena vertus, tam tikrų *oficialios kontrolės* užduočių pavedimo sąlygos (OKR 28–30 straipsniai) ir, kita vertus, su *kita oficialia veikla* susijusių užduočių pavedimo sąlygos (OKR 31 straipsnis). OKR 32 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl įgaliotųjų įstaigų ir fizinių asmenų pareigų. OKR 33 straipsnyje nustatytos pavedančiųjų kompetentingų institucijų pareigos.

Papildomų taisyklių dėl oficialios kontrolės užduočių ir su kita oficialia veikla susijusių užduočių pavedimo gali būti nustatyta konkrečių sričių ES taisyklėse. Pavyzdžiui, ekologinės gamybos srityje Reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo 40 straipsnyje nustatytos papildomos taisyklės dėl oficialios kontrolės užduočių ir su kita oficialia veikla susijusių užduočių pavedimo „kontrolės įstaigoms“.

2.2.1. ***Tam tikrų oficialios kontrolės užduočių pavedimo sąlygos***

OKR 29 ir 30 straipsniuose nustatytos tam tikrų oficialios kontrolės užduočių pavedimo atitinkamai įgaliotosioms įstaigoms ir fiziniams asmenims sąlygos.

Oficialios kontrolės užduočių pavedimą kompetentingos institucijos turėtų pagrįsti atliktu įstaigų kandidačių, siekiančių tapti įgaliotosiomis įstaigomis, ar fizinių asmenų, siekiančių gauti tokį pavedimą, patikrinimu vietoje. Įgaliotųjų įstaigų atveju oficiali kontrolė turėtų būti atliekama nepriklausomai nuo jų akreditavimo pagal OKR 29 straipsnio b dalies iv punktą.

Kompetentingos institucijos, įgaliotosioms įstaigoms ar fiziniams asmenims pavedusios atlikti tam tikras oficialios kontrolės užduotis, prireikus turi organizuoti tokių įstaigų ar asmenų auditą ar patikras. Neatitikties reikalavimams atveju jos turi nedelsdamos visiškai ar iš dalies panaikinti užduočių pavedimą (OKR 33 straipsnio b punktas).

Taigi OKR 29 ir 30 straipsniuose nustatytos tam tikrų oficialios kontrolės užduočių pavedimo sąlygos ir OKR 33 straipsnyje nustatyti tikrinimo ir, reikalavimų nesilaikymo atveju, tolesnių priemonių taikymo mechanizmai turi būti suprantami kaip nuolatinis reikalavimų laikymosi stebėsenos procesas.

Organizuodamos auditą ir patikras kompetentingos institucijos turi atsižvelgti į atitinkamo akreditavimo audito, kurį atliko nacionalinės akreditacijos įstaigos, apibrėžtos Reglamento (EB) Nr. 765/2008 ([15]) 2 straipsnio 11 punkte, rezultatus (OKR 33 straipsnio a punktas). Šių skirtingų rūšių kontrolės atveju reikėtų vengti dubliavimosi (OKR 33 straipsnio a punktas). Dėl to būtina palaikyti ryšius su nacionalinėmis akreditacijos įstaigomis ir derinti tikrinimų atlikimo laiką.

Tam tikromis sąlygomis suderinamomis su OKR gali būti laikomos valstybėse narėse nustatytos taisyklės, pagal kurias leidžiama laikinai pavesti užduotis įgaliotosioms įstaigoms, kurios dar nėra akredituotos pagal OKR 29 straipsnio b punkto iv papunktį. Taip yra tais atvejais, kai:

i) toks laikinas pavedimas nėra neleidžiamas pagal OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles, kuriomis nustatytos konkrečios užduočių pavedimo nuostatos;

ii) patikrinimų vietoje rezultatai rodo, kad įvykdytos visos kitos pavedimo sąlygos, nustatytos OKR 29 straipsnyje ([16]);

iii) laikinas pavedimas suteikiamas ribotam laikui atsižvelgiant į akreditavimo proceso trukmę, riziką atitinkamoje srityje ir vartotojų interesų apsaugą;

iv) įstaiga, prašanti jai pavesti užduotis, įrodo, kad jau pateikė akreditavimo paraišką.

Tokio laikino pavedimo laikotarpiu kompetentinga institucija OKR 33 straipsnio b punkte nurodytais atvejais turi nedelsdama visiškai arba iš dalies panaikinti užduočių pavedimą.

Siekiant užtikrinti oficialios kontrolės nešališkumą, kokybę ir nuoseklumą (žr. OKR 46 konstatuojamąją dalį) ypač svarbu įgaliotųjų įstaigų akreditavimas pagal OKR 29 straipsnio b punkto iv papunktį.

([15]) 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 765/2008, nustatantis su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus ir panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 339/93, (OL L 218, 2008 8 13, p. 30).

([16]) Reali įgaliotosios įstaigos veikla laikantis atitinkamų 29 straipsnio b punkto iv papunktyje nurodytų standartų turi būti patikrinta per toje nuostatoje nurodytą akreditavimo procesą.

Kompetentingos institucijos turėtų apsvarstyti tam tikro standarto reikšmingumą pavedamoms užduotims, kad nustatytų tinkamumą taikyti šį standartą įgaliotojoje įstaigoje ir akredituoti ją pagal šį standartą, laikantis OKR 29 straipsnio b punkto iv papunkčio. Nacionalinės akreditacijos įstaigos vėliau, kiek tai susiję su akreditacija, įvertins, ar įgaliotoji įstaiga dirbdama laikosi nustatyto standarto reikalavimų.

Valstybės narės turėtų užtikrinti nuoseklumą tarp kompetentingų institucijų nustatant tam tikros kontrolės užduoties pavedimui svarbų standartą.

Standartas EN ISO/IEC 17020 „Bendrieji įvairių tipų kontrolės įstaigų veikimo kriterijai“ yra vienas iš aktualių standartų, kuris turi būti taikomas įgaliotųjų įstaigų veiklai ir akreditavimui pagal OKR. Tai pamatinis tikrinimo užduočių atlikimo standartas, nebent konkrečių sektorių teisės aktuose pagal OKR būtų nurodytas kitas standartas, arba kitas standartas geriau atitiktų pavedamų užduočių pobūdį (pvz., produktų sertifikavimas, valdymo sistemos ar kt.).

Kiti standartai, kurie gali būti svarbūs pavedamoms užduotims atlikti, yra šie:

— EN ISO/IEC 17065 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami produktų, procesų ir paslaugų sertifikavimo įstaigoms“;

— EN ISO/IEC 17021-1 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami įstaigoms, atliekančioms vadybos sistemų auditą ir sertifikavimą. 1 dalis. Reikalavimai“;

— ISO 22003-1 „Maisto sauga. 1 dalis. Reikalavimai, keliami įstaigoms, atliekančioms maisto saugos vadybos sistemų auditą ir sertifikavimą“.

Oficialiųjų laboratorijų skyrimui mėginių, paimtų vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą, laboratorinėms analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams atlikti taikomos OKR 34–42 straipsniuose (IV skyriuje) nustatytos taisyklės. Šiuo atveju standartą EN ISO/IEC 17025 privaloma taikyti paskirtos oficialiosios laboratorijos veiklai ir akreditavimui (OKR 37 straipsnio 4 dalis).

Įgaliotosios įstaigos akreditavimas pagal daugiau kaip vieną standartą, skirtą tai pačiai veiklai, nerekomenduojamas. Pažymėtina, kad standartu EN ISO/IEC 17065 suteikta galimybė į įgaliotajai įstaigai taikytinus reikalavimus įtraukti visus aktualius kitų akreditavimo standartų reikalavimus. Šiuo atžvilgiu jis gali būti naudojamas kaip visa apimantis standartas.

Papildomų taisyklių dėl atitinkamų standartų nustatymo gali būti nustatyta:

— Sąjungos teisės aktuose, galiojančiuose OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose srityse:

  — ekologiškų produktų srityje, pagal Reglamento (ES) 2018/848 40 straipsnio 3 dalį, atitinkamas standartas, taikomas pavedant tam tikras oficialios kontrolės užduotis siekiant patikrinti atitiktį tam reglamentui, yra standarto „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami produktų, procesų ir paslaugų sertifikavimo įstaigoms“, kurio nuoroda paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, t. y. standarto EN ISO/IEC 17065, naujausia paskelbta redakcija;

  — vyno, spiritinių gėrimų ir žemės ūkio produktų geografinių nuorodų, taip pat garantuotų tradicinių gaminių ir žemės ūkio produktų neprivalomų kokybės terminų srityje, pagal Reglamento (ES) 2024/1143 ([17]) 41 straipsnio 1 dalį ir 73 straipsnio 1 dalį, įgaliotosios įstaigos ir produktų sertifikavimo įstaigos laikosi standarto EN ISO/IEC 17065 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami produktų, procesų ir paslaugų sertifikavimo įstaigoms“ arba standarto EN ISO/IEC 17020 „Atitikties įvertinimas. Bendrieji įvairių tipų kontrolės įstaigų veikimo kriterijai“ ir yra pagal jį akredituojamos;

— valstybių narių nacionalinės teisės aktuose.

([17]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1143 dėl vyno, spiritinių gėrimų ir žemės ūkio produktų geografinių nuorodų, taip pat dėl garantuotų tradicinių gaminių ir žemės ūkio produktų neprivalomų kokybės terminų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2019/787 ir (ES) 2019/1753 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012, (OL L, 2024/1143, 2024 4 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj).

2.3. **IV SKYRIUS. Mėginių ėmimas, analizės, tyrimai ir diagnostiniai tyrimai (OKR 34–42 straipsniai)**

2.3.1. ***Mėginių ėmimui, analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams naudojami metodai (OKR 34 straipsnis)***

OKR 34 straipsnyje nustatyti reikalavimai dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos metodų. Visų pirma, nustatyta kriterijų hierarchija, kurios reikėtų laikytis renkantis iš galimų metodų, kai nėra taikytinų Sąjungos taisyklių (pakopinis metodų pasirinkimas).

Hierarchinį ryšį tarp OKR 34 straipsnio 1–3 dalyse nurodytų variantų rodo tokios vartojamos frazės kaip „jei nėra nustatyta“ ir „jei tokios [...] nėra“. Toje hierarchinėje sistemoje kai kurie variantai nustatyti kaip lygiavertės alternatyvos – tai rodo jungtukas „arba“.

OKR 34 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vykdant oficialią kontrolę ar kitą oficialią veiklą mėginių ėmimui ar laboratorinėms analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams naudojami metodai turi atitikti Sąjungos taisykles, jei tokių taisyklių yra. Tomis taisyklėmis gali būti nustatyti konkretūs metodai arba taikytini metodų veiksmingumo kriterijai. Sąjungos konkrečių sektorių teisės aktuose taip pat gali būti nustatyta kitokia metodų pasirinkimo tvarka, kuri skiriasi nuo pagrindinės OKR 34 straipsnyje nustatytos hierarchijos, ir tokiu atveju ta tvarka būtų viršesnė (*lex specialis*) už bendrąją hierarchiją, nustatytą OKR 34 straipsnyje. Pavyzdžiui, nors OKR 34 straipsnio 2 dalies a punkte „atitinkamas tarptautiniu mastu pripažintas taisykles ar protokolus“ atitinkantys metodai yra nurodyti kaip lygiaverčiai Europos etaloninių laboratorijų (ESEL) rekomenduojamiems metodams, Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2020/689 ([18]) 6 straipsnio 1 dalyje tiems metodams, kuriuos rekomenduoja taikyti ESEL, vykdant ligų priežiūrą teikiama pirmenybė prieš Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos (OIE) rekomenduojamus metodus. OKR 34 straipsnio 1 dalyje nustatytas reikalavimas taikomas laboratorinės analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodams ir mėginių ėmimo metodams nepriklausomai nuo to, ar tuos metodus taiko kompetentingos institucijos (arba įgaliotosios įstaigos ar asmenys), ar oficialiosios laboratorijos.

OKR 34 straipsnio 2 dalyje nustatyta metodų, kuriuos turi naudoti oficialiosios laboratorijos nesant 1 dalyje nurodytų Sąjungos taisyklių, hierarchija. Taigi, 2 dalyje nurodyti metodai apima laboratorinių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodus, taip pat mėginių ėmimo arba mėginių paruošimo metodus, kai tokie metodai yra naudojami oficialiosiose laboratorijose vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą (įskaitant, pavyzdžiui, atvejus, kai jungtinio mėginio medžiaga padalijama į atskirus mėginius analizei laboratorijoje).

OKR 34 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad nesant 1 dalyje nurodytų Sąjungos taisyklių oficialiosios laboratorijos naudoja metodus, rekomenduojamus pagal atitinkamas tarptautiniu mastu pripažintas taisykles ar protokolus (pvz., CEN, OIE), arba metodus, kuriuos parengė ar rekomenduoja ES etaloninės laboratorijos ir kurie yra patvirtinti pagal tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius protokolus. Šie du variantai OKR 34 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyti kaip lygiavertės alternatyvos, kurios gali būti taikomos nesant Sąjungos taisyklių..

OKR 34 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyti metodai, kurie gali būti taikomi tik jeigu nėra 1 dalyje nurodytų Sąjungos taisyklių ir 2 dalies a punkte nurodytų tarptautinių protokolų ar ESEL metodų. Iš tų variantų, kurie nurodyti OKR 34 straipsnio 2 dalies b punkte, nacionalinėmis taisyklėmis nustatytiems metodams teikiama pirmenybė prieš nacionalinių etaloninių laboratorijų rekomenduojamus metodus. Vis dėlto, kaip abiem minėtiems variantams lygiavertė alternatyva, gali būti taikomi ir kiti patvirtinti metodai.

OKR 34 straipsnio 3 dalyje nurodyti tik laboratorinių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodai, o ne mėginių ėmimo metodai. Joje leidžiama naudoti nepatvirtintus metodus tik jeigu nėra nė vieno iš 1 ir 2 dalyse nurodytų metodų ir skubiai prireikia laboratorinių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų. Dėl pirmosios iš šių sąlygų pažymėtina, kad taikant OKR 34 straipsnio 3 dalį tam tikro metodo (ne)prieinamumas konkrečioje laboratorijoje ar valstybėje narėje nėra tinkamas kriterijus, nes kompetentingos institucijos gali paskirti oficialiąsias ir etalonines laboratorijas kitose valstybėse narėse arba EEE šalyse. Pagal OKR 34 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas, nepatvirtintus metodus gali naudoti nacionalinės etaloninės laboratorijos, o oficialiosios laboratorijos gali juos naudoti tik tuo atveju, jeigu nėra nacionalinės etaloninės laboratorijos.

([18]) 2019 m. gruodžio 17 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2020/689, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/429 tam tikrų į sąrašą įtrauktų ir naujų ligų priežiūros, likvidavimo programų ir liga neužkrėstos teritorijos statuso taisyklės, (OL L 174, 2020 6 3, p. 211).

OKR 34 straipsnio 4 dalyje dėl vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą naudojamų laboratorinės analizės metodų nustatytas pagrindinis reikalavimas, kad tie metodai, jei įmanoma, būtų grindžiami OKR III priede nustatytais kriterijais.

OKR 34 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad mėginiai būtų imami, tvarkomi ir ženklinami taip, kad būtų užtikrintas jų teisinis, mokslinis ir techninis patikimumas. Šis reikalavimas taikomas mėginių apdorojimui tiek imant mėginius (nepriklausomai nuo to, ar tai atlieka kompetentingos institucijos (ar įgaliotosios įstaigos arba asmenys), ar oficialiosios laboratorijos), tiek perkeliant mėginius į laboratoriją ir atliekant laboratorines analizes, tyrimus arba diagnostinius tyrimus oficialiosiose laboratorijose arba nacionalinėse etaloninėse laboratorijose.

4 paveiksle apžvelgiamas OKR 34 straipsnio dalių taikymas mėginių ėmimo metodams ir (arba) laboratorinių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodams.

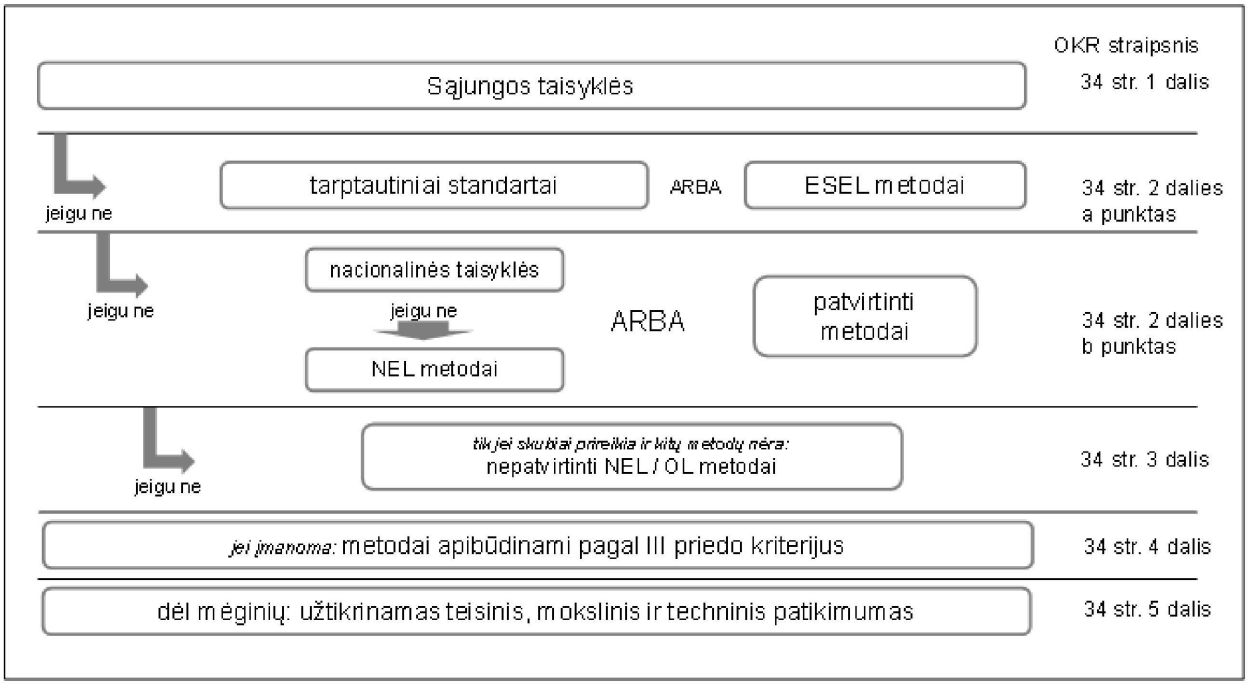
4 paveikslas.

OKR 34 straipsnio 1–5 dalių taikymas: i) kompetentingų institucijų (arba įgaliotųjų įstaigų ar fizinių asmenų, kuriems pavestos tam tikros užduotys) naudojamiems mėginių ėmimo metodams, ii) oficialiųjų laboratorijų naudojamiems mėginių ėmimo metodams ir iii) oficialiųjų laboratorijų naudojamiems laboratorinių analizių, tyrimų ir diagnostinių tyrimų metodams (KI – kompetentinga institucija (arba įgaliotoji įstaiga ar fizinis asmuo, kuriems pavestos tam tikros užduotys), OL – oficialioji laboratorija)

34 straipsnis. Mėginių ėminiui, analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams naudojami metodai	Atitinkama dalis taikoma:		
*1. Vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą **mėginių ėmimui, laboratorinėms analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams** naudojami metodai atitinka Sąjungos taisykles, kuriomis nustatomi tie metodai ar tų metodų veiksmingumo kriterijai.*	(KI) mėginių ėmimui	(OL) mėginių ėmimui	(OL) lab. analizėms, tyrimams ir diagnost. tyrimams
*2. Jei nėra nustatyta Sąjungos taisyklių, kaip nurodyta 1 dalyje, vykdant oficialią kontrolę bei kitą oficialią veiklą **oficialiosios laboratorijos** naudoja vieną iš toliau nurodytų metodų, atsižvelgdamos į tų metodų tinkamumą jų konkretiems analizės, tyrimų ir diagnostinių tyrimų poreikiams:* *(a) turimus metodus, kurie atitinka atitinkamas tarptautiniu mastu pripažintas taisykles ar protokolus, įskaitant Europos standartizacijos komiteto (toliau – CEN) patvirtintus metodus, arba atitinkamus metodus, kuriuos parengė ar rekomenduoja Europos Sąjungos etaloninės laboratorijos ir kurie yra patvirtinti pagal tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius protokolus;* *(b) jeigu nėra nustatyta tinkamų taisyklių ar protokolų, kaip nurodyta a punkte, – metodus, kurie atitinka atitinkamas nacionalinių lygmeniu nustatytas taisykles arba, jeigu tokių taisyklių nenustatyta, atitinkamus metodus, kuriuos parengė ar rekomenduoja nacionalinės etaloninės laboratorijos ir kurie yra patvirtinti pagal tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius protokolus, arba atitinkamus metodus, kurie buvo parengti ir patvirtinti atliekant tarplaboratorinius arba laboratorijų vidaus metodų patvirtinimo tyrimus pagal tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius protokolus.*		(OL) mėginių ėmimui	(OL) lab. analizėms, tyrimams ir diagnost. tyrimams
*3. Jei skubiai prireikia **laboratorinių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų** ir nėra nė vieno iš šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų metodų, atitinkama nacionalinė etaloninė laboratorija arba, jei tokios nacionalinės etaloninės laboratorijos nėra, bet kuri kita pagal 37 straipsnio 1 dalį paskirta laboratorija gali naudoti kitus metodus, nei nurodyti šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, kol pagal tarptautiniu mastu pripažintus mokslinius protokolus bus patvirtintas atitinkamas metodas.*			(NEL / OL) lab. analizėms, tyrimams ir diagnost. tyrimams
*4. Jei įmanoma, **laboratorinėms analizėms naudojami metodai** grindžiami III priede nustatytais atitinkamais kriterijais.*			(OL) lab. analizėms, tyrimams ir diagnost. tyrimams
***5. Mėginiai imami, tvarkomi ir ženklinami** tokiu būdu, kad būtų užtikrintas jų teisinis, mokslinis ir techninis patikimumas.*	(KI) mėginių ėmimui	(OL) mėginių ėmimui	OL) lab. analizėms, tyrimams ir diagnost. tyrimams

5 paveikslas.

Vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą naudojamų laboratorinių analizių, tyrimų ir diagnostinių tyrimų metodų pasirinkimo pakopos (kaip apibūdinta OKR 34 straipsnyje). Atkreipkite dėmesį, kad mėginių ėmimo metodams taikomi ne visi šios hierarchijos elementai (žr. 4 pav.)

2.3.2. ***Antrojo eksperto nuomonė (OKR 35 straipsnis)***

OKR 35 straipsnio 1 dalyje nustatyta veiklos vykdytojo teisė savo lėšomis prašyti antrojo eksperto nuomonės:

> OKR 35 straipsnis
>
> Antrojo eksperto nuomonė
>
> 1. Kompetentingos institucijos užtikrina, kad veiklos vykdytojai, kurių gyvūnams ar prekėms taikomi mėginių ėmimo, analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų reikalavimai vykdant oficialią kontrolę, turėtų teisę savo lėšomis prašyti antrojo eksperto nuomonės.
>
> [...]

Ši teisė taikoma dėl mėginių ėmimo, analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų, atliekamų vykdant oficialią kontrolę, tačiau netaikoma kitos oficialios veiklos atžvilgiu. Teikiant antrojo eksperto nuomonę užtikrinamos veiklos vykdytojų pagrįstai turimos teisės, visų pirma jų teisė pateikti skundą dėl taikomų priemonių, kaip nustatyta OKR 7 straipsnyje, nes ši nuomonė padeda suformuoti tvirtą faktinį pagrindą. Todėl šią teisę turi veiklos vykdytojai, dėl kurių kompetentinga institucija imasi priemonių.

Teisė gauti antrojo eksperto nuomonę neturi poveikio kompetentingų institucijų pareigai imtis skubių veiksmų siekiant pašalinti arba izoliuoti riziką žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatai ar gyvūnų gerovei, o GMO ir augalų apsaugos produktų atveju – taip pat riziką aplinkai (OKR 35 straipsnio 4 dalis).

Kompetentingos institucijos negali taikyti mokesčio už naudojimąsi teise gauti antrojo eksperto nuomonę, tačiau, kaip aiškiai nurodyta OKR 35 straipsnio 1 dalyje, antrojo eksperto nuomonės rengimo išlaidas padengia pats veiklos vykdytojas.

Teisė gauti antrojo eksperto nuomonę susideda iš trijų elementų, pagal kuriuos veiklos vykdytojas turi teisę:

i) prašyti, kad pripažintas ir tinkamą kvalifikaciją turintis ekspertas atliktų pirminio mėginių ėmimo, analizės, tyrimo ar diagnostinio tyrimo dokumentų peržiūrą (OKR 35 straipsnio 1 dalis);

> Oficialios kontrolės reglamento 35 straipsnis
>
> 1. [...]
>
> Teisė prašyti antrojo eksperto nuomonės leidžia veiklos vykdytojui prašyti, kad kitas pripažintas ir tinkamą kvalifikaciją turintis ekspertas atliktų mėginių ėmimo, analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų dokumentų peržiūrą.

ii) prašyti kompetentingos institucijos paimti pakankamą mėginio kiekį, kad jo pakaktų antrai analizei atlikti rengiant antrojo eksperto nuomonę (OKR 48 konstatuojamoji dalis ir 35 straipsnio 2 dalis, laikantis joje nurodytų sąlygų); šis teisės gauti antrojo eksperto nuomonę elementas netaikomas, kai, siekiant patikrinti OKR 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytų taisyklių laikymąsi, nustatoma, ar augaluose, augaliniuose produktuose arba kituose objektuose yra karantininių kenkėjų (35 straipsnio 2 dalies antras sakinys);

> Oficialios kontrolės reglamento 48 konstatuojamoji dalis
>
> [...] Tokia teise veiklos vykdytojui turėtų būti sudaryta galimybė prašyti, kad pirminio mėginių ėmimo, analizės, tyrimo ar diagnostinio tyrimo dokumentus peržiūrėtų kitas ekspertas, taip pat kad būtų atlikta antra pirminių paimtų mėginių medžiagos dalių analizė, tyrimas ar diagnostinis tyrimas, išskyrus atvejus, kai bet kuri tokia antra analizė, tyrimas ar diagnostinis tyrimas yra techniškai neįmanomi arba nereikalingi. Siekiant įvertinti, ar esama karantininių organizmų, arba, atitinkamais atvejais, atlikti mikrobiologinę analizę, tokiais atvejais, visų pirma, būtų laikomi tie atvejai, kai itin nedidelė gyvūnų ar prekių dalis kelia pavojų arba kai pavojus plinta itin menkai ar nereguliariai; [...].

Oficialios kontrolės reglamento 35 straipsnis

[...]

2. Prireikus, kai tikslinga ir techniškai įmanoma, visų pirma atsižvelgdamos į pavojaus paplitimą ir pasiskirstymą tarp gyvūnų ar prekių, į mėginių ar prekių gendamumą ir į turimo substrato kiekį, kompetentingos institucijos:

   (a) imdamos mėginius ir jei to prašo veiklos vykdytojas, užtikrina, kad paimtas kiekis būtų pakankamas, kad būtų galima prašyti antrojo eksperto nuomonės ir atlikti 3 dalyje nurodytą peržiūrą, jei to prireiktų, arba

   (b) kai neįmanoma paimti pakankamo kiekio, kaip nurodyta a punkte, apie tai informuoja veiklos vykdytoją.

Ši dalis netaikoma nustatant, ar augaluose, augaliniuose produktuose ar kituose objektuose yra karantininių kenkėjų, siekiant patikrinti, ar laikomasi 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytų taisyklių.

iii) prašyti kompetentingos institucijos paimti pakankamą mėginio kiekį, kad veiklos vykdytojo prašymu kita oficialioji laboratorija galėtų atlikti kitą analizę tuo atveju, jei būtų prieštaravimas tarp pradinės analizės ir antrojo eksperto nuomonės (jei tokia teisė numatyta nacionalinėje teisėje) (OKR 35 straipsnio 3 dalis, laikantis OKR 35 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąlygų).

Oficialios kontrolės reglamento 35 straipsnis

[...]

3. Valstybės narės gali nuspręsti, kad tais atvejais, kai kompetentingos institucijos ir veiklos vykdytojai nesutaria dėl 1 dalyje nurodytos antrojo eksperto nuomonės, veiklos vykdytojai gali savo sąskaita prašyti, kad būtų atlikta pradinės analizės, tyrimo ar diagnostinio tyrimo dokumentų peržiūra ir, kai tikslinga, kita oficialioji laboratorija atliktų kitą analizę, tyrimą ar diagnostinį tyrimą.

Tais atvejais, kai konkretaus sektoriaus teisės aktuose yra nustatytos taisyklės dėl mėginių ėmimo ar analizės konkrečioje srityje, tokios taisyklės yra viršesnės už OKR 35 straipsnyje nustatytus pagrindinius principus. Visų pirma, pagal konkretaus sektoriaus taisykles gali būti privaloma paimti pakankamai tiriamosios medžiagos papildomiems mėginiams arba gali būti reikalaujama taikyti specialias galutinių mėginių ėmimo procedūras. Pavyzdžiui, keliuose Sąjungos teisės aktuose ([19]) ([20]) ([21]) nustatytos konkrečios procedūros, kuriomis užtikrinama, kad būtų paimta pakankamai tiriamosios medžiagos reprezentatyviems mėginiams „sprendimų vykdymo priežiūros, gynybos ir arbitražo tikslais“. Tais atvejais, kai yra nustatytos konkretaus sektoriaus taisyklės pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 ([22]), atitinkamos nuostatos toliau taikomos, nebent jos būtų panaikintos arba pakeistos naujais pagal OKR priimtais teisės aktais.

Jeigu atitinkamos procedūros nėra išsamiau nustatytos Sąjungos teisės aktuose, valstybių narių lygmeniu turi būti įgyvendinamos taisyklės dėl:

— *pripažinto ir tinkamą kvalifikaciją turinčio eksperto*, atliekančio dokumentų peržiūrą, kaip nurodyta OKR 35 straipsnio 1 dalyje, kvalifikacijos vertinimo kriterijų;

— papildomai analizei, reikalingai siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę, paimto papildomo mėginio kiekio tvarkymo ir laikymo;

([19]) 2007 m. kovo 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 333/2007, nustatantis mėginių ėmimo ir analizės metodus vykdant oficialią švino, kadmio, gyvsidabrio, neorganinio alavo, 3-MCPD ir benzo(a)pireno koncentracijos maisto produktuose kontrolę, (OL L 88, 2007 3 29, p. 29).

([20]) 2006 m. vasario 23 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 401/2006, nustatantis ėminių ėmimo ir analizės metodus, skirtus oficialiai mikotoksinų kiekio maisto produktuose kontrolei, (OL L 70, 2006 3 9, p. 12).

([21]) 2009 m. sausio 27 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 152/2009, nustatantis oficialiai pašarų kontrolei taikytinus Bendrijos ėminių ėmimo ir analizės metodus, (OL L 54, 2009 2 26, p. 1).

([22]) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 (OL L 165, 2004 4 30, p. 1) 2019 m. gruodžio 14 d. panaikintas Reglamentu (ES) 2017/625.

— kompetentingų institucijų ir veiklos vykdytojų naudojimosi pradinės analizės rezultatais, antrojo eksperto nuomonės išvadomis ir, jei taikoma, antros oficialios analizės rezultatais. OKR nustatytomis taisyklėmis siekiama, be kita ko, užtikrinti, kad veiklos vykdytojai turėtų tvirtą faktinį pagrindą savo sprendimams pasinaudoti teise apskųsti nepalankius sprendimus (OKR 7 straipsnis). Vis dėlto pati apskundimo procedūra yra reglamentuojama ne OKR, o nacionalinių taisyklių;

— bet kokio termino, iki kurio galima pasinaudoti teise į dokumentų peržiūrą, pavyzdžiui, atsižvelgiant į terminus, numatytus dėl aktualių teisių gynimo priemonių nacionaliniu lygmeniu, be kita ko, dėl teisės apskųsti nepalankius sprendimus.

2.3.2.1. *Mėginių ėmimo siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę ir atlikti kitą analizę kitoje oficialiojoje laboratorijoje sąlygos*

Papildomas mėginio kiekis, skirtas naudoti siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę ir (arba) pasilikti tam, kad būtų galima atlikti OKR 35 straipsnio 3 dalyje nurodytą peržiūrą (kitą analizę kitoje oficialiojoje laboratorijoje), turi būti paimamas pirminio mėginio medžiagos ėmimo metu. Kompetentinga institucija turėtų užtikrinti, kad kiekvienas mėginys būtų vienodai reprezentatyvus tiriamajai produktų partijai.

Antrai analizei, siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę, ir OKR 35 straipsnio 3 dalyje nurodytai peržiūrai pakankamas mėginio kiekis paimamas laikantis sąlygos, kad tokie mėginiai būtų imami „prireikus, kai tikslinga ir techniškai įmanoma“.

OKR 35 straipsnio 2 dalyje ir 48 konstatuojamojoje dalyje apibūdinti kai kurie pavyzdiniai atvejai, kada gali būti netenkinama sąlyga, kad pakankamas mėginio kiekis būtų imamas „prireikus, kai tikslinga ir techniškai įmanoma“. Priklausomai nuo gyvūno ar prekės rūšies, naudojamos matricos, tiriamojo veiksnio, mėginių ėmimo sąlygų ir atliekamos analizės pobūdžio, gali reikėti atsižvelgti į skirtingus veiksnius. Galima atsižvelgti į toliau pateiktą nebaigtinį pavyzdžių sąrašą (tai nedaro poveikio konkrečių sektorių taisyklėms).

Pakankamo mėginio kiekio paėmimas siekiant gauti antrojo eksperto nuomonę ir (arba) atlikti OKR 35 straipsnio 3 dalyje nurodytą peržiūrą gali neatitikti sąlygų dėl tokių mėginių ėmimo

„prireikus“, kai

— nacionalinėje teisėje nenumatyta teisės į tai, kad būtų atlikta antra oficiali analizė;

— kitos analizės kitoje oficialiojoje laboratorijoje pagal OKR 35 straipsnio 3 dalį neįmanoma atlikti todėl, kad jokia kita ES ar EEE oficialioji laboratorija neturi tai analizei reikalingos kompetencijos ar įrangos, jei ši aplinkybė yra kompetentingai institucijai žinoma dar prieš paimant mėginius; šis sprendimas turėtų būti pagrįstas tyrimu naudojantis, pavyzdžiui, OKR 102–108 straipsniuose numatytais administracinės pagalbos ir bendradarbiavimo mechanizmais ir (arba) prieinamomis Komisijos pateiktomis priemonėmis ([23]);

„kai tikslinga“, kai

— dėl mėginio medžiagos prieinamumo veiklos vykdytojui kiltų rizika, pavyzdžiui, jei tai yra tam tikra liga užkrėsta medžiaga ar galimai bioterorizmo tikslais naudojamos medžiagos; vis dėlto tokiais atvejais gali būti tikslinga paimti pakankamą mėginio kiekį kitai analizei kitoje oficialiojoje laboratorijoje pagal OKR 35 straipsnio 3 dalį, jei tokio mėginio vežimą, laikymą ir tvarkymą kontroliuoja kompetentinga institucija ir oficialiosios laboratorijos;

— pavojų kelia itin nedidelė atitinkamų gyvūnų ar prekių dalis arba pavojus plinta itin menkai ar nereguliariai ir todėl gali būti neįmanoma pakankamai patikimai aptikti to pavojingo veiksnio papildomoje tiriamojoje medžiagoje;

„techniškai įmanoma“, kai

— mėginiams prieinamos tiriamosios medžiagos kiekis nėra pakankamas mėginiams paimti;

— pakankamo mėginių, vienodai reprezentatyvių tiriamajai produktų partijai, kiekio neįmanoma gauti iš prekių, kurias kompetentingos institucijos užsako iš veiklos vykdytojų nuotolinio ryšio priemonėmis neatskleisdamos savo tapatybės pagal 36 straipsnį. Kiek tik įmanoma, kompetentingos institucijos turėtų stengtis užtikrinti veiklos vykdytojo teisę gauti antrojo eksperto nuomonę, užsakydamos pakankamai vienetų, tačiau tuo atveju, kai joms nepavyksta gauti pakankamo reprezentatyvaus mėginio kiekio, jos turėtų apie tai informuoti veiklos vykdytoją pagal OKR 35 straipsnio 2 dalies b punktą;

([23]) https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/contactform/DGSANTE_official_labs_R2017_625?language=lt.

— dėl norimo analizuoti biologinio, cheminio ar fizinio veiksnio greito gedimo, skaidumo arba aktyvumo neįmanoma laikyti ir tvarkyti mėginių laikantis OKR 34 straipsnio 5 dalies (arba sutrumpėja laikotarpis, kuriuo galima tai daryti).

Apskritai bet kada, kai laikoma, kad pakankamo mėginio kiekio paėmimas pagal OKR 35 straipsnio 2 dalį neatitinka sąlygos, kad tai būtų daroma „prireikus, kai tikslinga ir techniškai įmanoma“, kompetentinga institucija apie tai informuoja veiklos vykdytoją pagal 35 straipsnio 2 dalies b punktą.

2.3.2.2. *Kita analizė, kurią atlieka kita oficialioji laboratorija*

35 straipsnio 3 dalimi valstybėms narėms suteikiama prerogatyva įgyvendinti teisę į pirminės analizės dokumentų peržiūrą ir į kitą oficialią analizę (antroji oficiali analizė) arba į diagnozę kitoje oficialioje laboratorijoje. Šiai teisei įgyvendinti reikia priimti nacionalinės teisės aktus (priimtus po OKR įsigaliojimo), kuriuose būtų konkrečiai numatyta teisė į kitą oficialią analizę.

Kitą analizę pagal OKR 35 straipsnio 3 dalį atliekanti oficialioji laboratorija perima „arbitro“ vaidmenį tais atvejais, kai kompetentinga institucija ir veiklos vykdytojas nesutaria dėl pradinės analizės ir antrojo eksperto nuomonės. Jei kompetentingos institucijos veiklos teritorijoje jokia kita oficialioji laboratorija neturi kitai analizei atlikti reikalingos kompetencijos ar įrangos, kompetentingos institucijos, kai tik įmanoma, turėtų naudotis tarpvalstybinio oficialiosios laboratorijos paskyrimo mechanizmais, numatytais OKR 37 straipsnio 2 dalyje.

Jeigu valstybės narės nusprendžia suteikti teisę į tai, kad būtų atlikta kita analizė, tyrimas ar diagnostinis tyrimas pagal OKR 35 straipsnio 3 dalį, veiklos vykdytojai padengia tokių analizių, tyrimų ar diagnostinių tyrimų išlaidas.

2.3.3. ***Oficialiosios laboratorijos (OKR 37–42 straipsniai)***

2.3.3.1. *Paskyrimas*

Kompetentingos institucijos privalo paskirti oficialiąsias laboratorijas oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos metu paimtų mėginių analizėms, tyrimams ir diagnostiniams tyrimams atlikti. Šis paskyrimas atliekamas raštu ir apima OKR 37 straipsnio 3 dalyje nurodytus elementus, taip pat turėtų būti pateikta dokumentinių įrodymų, kad yra įvertintas ir užtikrintas OKR 37 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytų reikalavimų laikymasis.

OKR 37 straipsnio 1 dalimi nedraudžiama oficialiosiomis laboratorijomis paskirti privačių laboratorijų, jeigu jos atitinka OKR 37 straipsnio 4 ir 5 dalių reikalavimus. Tačiau jeigu privati laboratorija, atliekanti oficialiosios laboratorijos funkcijas, kartu palaiko verslo ryšius su veiklos vykdytojais, kurių oficiali kontrolė vykdoma, turėtų būti taikomi mechanizmai siekiant užtikrinti, kad ji kaip oficialioji laboratorija nešališkai atliktų užduotis, pagal OKR 37 straipsnio 4 dalies c punktą. Taikomi standarte EN ISO/IEC 17025 nustatyti nešališkumo užtikrinimo mechanizmai, išskyrus atvejus, kai oficialiosios laboratorijos skiriamos taikant nuo privalomo akreditavimo tvarkos nukrypti leidžiančią nuostatą (žr. 2.3.3.2 skyrių apie akreditavimą).

Laboratorija gali atlikti ir oficialiosios laboratorijos, ir etaloninės laboratorijos arba etaloninio centro funkcijas, jeigu ji vykdo atitinkamus reikalavimus ir pareigas ir yra paskirta atlikti kiekvieną iš tų savo funkcijų pagal atitinkamas OKR nuostatas (OKR 37–42 ir 92–101 straipsniai). Laboratorija paskiriama, be kita ko, išsamiai apibūdinant „tvarką, būtiną efektyviam ir veiksmingam laboratorijos ir kompetentingų institucijų veiklos koordinavimui ir jų bendradarbiavimui užtikrinti“ (OKR 37 straipsnio 3 dalies c punktas). Tokia tvarka, pavyzdžiui, gali apimti:

— reguliaraus planavimo ir išteklių paskirstymo procedūras siekiant užtikrinti, kad kompetentingos institucijos galėtų naudotis laboratorijos pajėgumais pagal OKR 37 straipsnio 4 dalies a, b ir d punktus, taip pat laikydamosi savo daugiamečių nacionalinių kontrolės planų;

— reguliaraus pranešimo procedūras, įskaitant tai, kad būtų laiku teikiami duomenys apie mėginius ir laboratorinių tyrimų rezultatus, visų pirma kai tie rezultatai rodo, kad nesilaikoma reikalavimų arba kad yra rizika žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai, o GMO ir augalų apsaugos produktų atveju – taip pat rizika aplinkai (OKR 38 straipsnio 1 dalis);

— oficialiųjų laboratorijų bendradarbiavimą su nacionalinėmis ir (arba) ES etaloninėmis laboratorijomis, visų pirma užtikrinant, kad kompetentinga institucija būtų informuojama apie tarplaboratorinių lyginamųjų tyrimų ar kvalifikacijos tyrimų pagal OKR 38 straipsnio 2 dalį rezultatus, taigi galėtų atlikti savo pareigas pagal OKR 39 straipsnio 2 dalį;

— audito atlikimą pagal OKR 39 straipsnio 1 dalį, įskaitant mechanizmus, kuriais užtikrinama, kad kompetentinga institucija būtų informuojama apie akreditavimo vertinimų rezultatus, taigi galėtų atlikti savo pareigas pagal OKR 39 straipsnio 2 dalį.

2.3.3.2. Akreditavimas

Oficialiosios laboratorijos privalo vykdyti veiklą pagal standartą EN ISO/IEC 17025 ir būti akredituotos pagal šį standartą. Pagal OKR 37 straipsnio 5 dalį, jų akreditavimo sritis apima visus laboratorinės analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodus, kuriuos laboratorija turi naudoti veikdama kaip oficialioji laboratorija.

Šiomis aplinkybėmis terminas „metodas“ gali būti suprantamas kaip matavimo procedūra, taikoma konkrečiai matricai ar matricų grupei ir konkrečiai analitei ar analičių grupei arba jų deriniui (priklausomai nuo atitinkamo metodo) pagal standartą EN ISO/IEC 17025. OKR yra numatytos nuo šios prievolės nukrypti leidžiančios nuostatos, suteikiant valstybėms narėms prerogatyvą tam tikromis sąlygomis paskirti oficialiąją laboratoriją, neįvykdžiusią pareigos būti akredituotai, ir suteikta lankstumo dėl akreditavimo srities:

1. Oficialiosios laboratorijos akreditavimo sritis:

   a. gali apimti metodų grupes (OKR 37 straipsnio 5 dalies b punktas),

   b. gali būti apibrėžta lanksčiai ([24]) (OKR 37 straipsnio 5 dalies c punktas).

2. Yra nustatytos nuolatinės nukrypti nuo privalomo akreditavimo tvarkos leidžiančios nuostatos, taikomos oficialiosioms laboratorijoms, kuriose atliekami tik *Trichinella* aptikimo ([25]) mėsoje tyrimai, ir laboratorijoms, kuriose atliekamos tik su kita oficialia veikla susijusios analizės, tyrimai ar diagnostiniai tyrimai (atitinkamai pagal OKR 40 straipsnio 1 dalies a punkte ir 40 straipsnio 1 dalies b punkte apibūdintas sąlygas).

3. Nuolatinės nukrypti nuo prievolės, kad akreditavimo sritis apimtų visus oficialiosios laboratorijos naudojamus metodus, leidžiančios nuostatos augalų sveikatos, su maistu besiliečiančių medžiagų, maisto priedų, maisto fermentų, kvapiųjų medžiagų ir pašarų priedų srityse yra nustatytos Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2021/1353 ([26]) pagal OKR 41 straipsniu suteiktus įgaliojimus.

4. Laikina nukrypti nuo privalomo akreditavimo tvarkos leidžianti nuostata (1 + 1 metams) gali būti, laikantis OKR 42 straipsnio 2–4 dalyse nurodytų sąlygų, taikoma oficialiosioms laboratorijoms tokiais OKR 42 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais:

   a. kai to metodo naudojimas yra naujas reikalavimas pagal Sąjungos taisykles (laikas skaičiuojamas nuo tokių taisyklių įsigaliojimo dienos);

   b. kai dėl naudojamo metodo pakeitimų reikia naujo arba išplėsto akreditavimo (jei to neapima lanksti akreditavimo sritis),

   c. kai metodą reikia naudoti dėl susidariusios ekstremaliosios situacijos arba dėl naujai atsirandančios rizikos.

Remiantis OKR 41 straipsniu suteiktais įgaliojimais, Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2021/1353 nustatytos taisyklės, pagal kurias kompetentingos institucijos gali paskirti oficialiąsias laboratorijas, kurios neatitinka OKR 37 straipsnio 4 dalies e punkte nustatyto reikalavimo dėl visų savo taikomų oficialios kontrolės metodų.

Deleguotojo reglamento (ES) 2021/1353 apimamos sritys, kuriose gali būti taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos pagal OKR 41 straipsnį, yra su maistu besiliečiančios medžiagos, maisto priedai, maisto fermentai, kvapiosios medžiagos, pašarų priedai ir augalų sveikata.

([24]) Lanksti akreditavimo sritis – akreditavimo sritis, išreikšta taip, kad atitikties vertinimo įstaigos galėtų atlikti metodikos ir kitų parametrų pakeitimus, kurie priklauso atitikties vertinimo įstaigos kompetencijai, kaip patvirtino akreditavimo įstaiga (ISO/IEC 17011:2017).

([25]) Gairės dėl minimalių rekomendacijų oficialiajai laboratorijai, paskirtai aptikti *Trichinella* mėsoje (https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-10/biosafety_fh_legis_guidance_min-recom-trichinella-meat_lt.pdf).

([26]) 2021 m. gegužės 17 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/1353, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 nuostatos dėl atvejų ir sąlygų, kuriais kompetentingos institucijos gali skirti oficialiąsias laboratorijas, kurios netenkina sąlygų, keliamų visiems oficialiai kontrolei ar kitai oficialiai veiklai vykdyti jų naudojamiems metodams, (OL L 291, 2021 8 13, p. 20).

Deleguotojo reglamento (ES) 2021/1353 2 ir 3 straipsniuose nustatytos šios sąlygos, pagal kurias oficialioji laboratorija gali būti paskiriama dirbti pagal metodą, kurio neapima jos akreditacija, srityse, kurias apima tas reglamentas:

(i) laboratorija turi būti įdiegusi kokybės užtikrinimo sistemą, skirtą užtikrinti, kad būtų gaunami patikimi rezultatai taikant laboratorinės analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodus, kurių neapima jos akreditacija.

Norint gauti akreditaciją pagal standartą EN ISO/IEC 17025, kaip reikalaujama OKR 37 straipsnio 4 dalies e punkte, kokybės užtikrinimo sistemą turėti būtina. Tačiau, pagal Deleguotąjį reglamentą (ES) 2021/1353, kokybės užtikrinimo sistema turi būti taikoma *ir* taikomiems metodams, kurių *neapima* akreditacija.

(ii) Laboratorijos taikomas neakredituotas metodas grindžiamas OKR III priede nustatytais atitinkamai sričiai aktualiais kriterijais.

Šis reikalavimas yra panašus į OKR 34 straipsnio 4 dalyje nustatytą esminį metodo pagrindimo reikalavimą. Tačiau, konkrečiai pagal Deleguotąjį reglamentą (ES) 2021/1353, šis reikalavimas *turi* būti įvykdytas (ne tik „jei įmanoma“, kaip reikalaujama OKR 34 straipsnio 4 dalyje).

(iii) Augalų sveikatos srityje, pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2021/1353 3 straipsnį, oficialioji laboratorija taip pat privalo būti jau akredituota (pagal standartą EN ISO/IEC 17025) taikyti metodą, priskiriamą prie vienos iš to reglamento priede nurodytų kategorijų; tuomet ta laboratorija gali būti paskirta, su sąlyga, kad ji tą patį metodą, kurio neapima akreditacija, taikytų dėl kenkėjo, priklausančio tai pačiai organizmų grupei kaip ir kenkėjas, dėl kurio taikomas akredituotas metodas. Pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2021/1353 8 konstatuojamąją dalį, „organizmų grupėmis“ laikomos šios grupės:

— nematodai;

— bakterijos;

— grybai ir oomicetai;

— virusai, viroidai ir fitoplazmos;

— vabzdžiai ir erkės.

Jei kompetentingos institucijos paskiria laboratoriją ir oficialiąja laboratorija pagal OKR 37 straipsnio 1 dalį, ir nacionaline etalonine laboratorija pagal OKR 100 straipsnio 1 dalį, ją skiriant oficialiąja laboratorija gali būti taikoma OKR 41 straipsnyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata. OKR 41 straipsnyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata netaikoma tos laboratorijos, kaip etaloninės laboratorijos, funkcijoms.

Tačiau augalų sveikatos srityje oficialiosios laboratorijos, paskirtos remiantis OKR 41 straipsnyje numatyta nukrypti leidžiančia nuostata, vėliau gali būti paskiriamos nacionalinėmis (arba ES) etaloninėmis laboratorijomis, nepriklausomai nuo to, ar atitinka akreditavimo reikalavimus, nustatytus OKR 37 straipsnio 4 dalies e punkte (arba, atitinkamai, OKR 93 straipsnio 3 dalies a punkte – dėl ESEL) ([27]).

2.3.3.3. *Tarpvalstybinis oficialiosios laboratorijos paskyrimas*

Kompetentingos institucijos oficialiąja laboratorija gali paskirti (OKR 37 straipsnio 2 dalyje nustatytomis sąlygomis) kitoje valstybėje narėje arba EEE šalyje esančią oficialiąją laboratoriją. Ši nuostata teikia valstybėms narėms tam tikro lankstumo, pavyzdžiui, kai kompetentingos institucijos veiklos teritorijoje nėra laboratorijos, atitinkančios OKR 37 straipsnio 4 ir 5 dalių reikalavimus. OKR 34–42 straipsniuose nustatytos taisyklės ir reikalavimai taip pat taikomi kitoje valstybėje narėje arba EEE šalyje paskirtoms oficialiosioms laboratorijoms. Pavyzdžiui, dviejų ar daugiau kompetentingų institucijų paskirtos laboratorijos turi būti pajėgios laikytis reikalavimo turėti pakankamai laboratorinių pajėgumų (OKR 37 straipsnio 4 dalies a, b ir d punktai) savo prisiimtiems įsipareigojimams visoms skiriančiosioms kompetentingoms institucijoms atlikti.

([27]) Atitinkamai OKR 100 straipsnio 2 dalies antras sakinys dėl NEL ir 93 straipsnio 4 dalis dėl ESEL.

Esant susitarimams tarp kiekvienos skiriančiosios kompetentingos institucijos ir jos paskirtų laboratorijų, tą pačią laboratoriją oficialiąja laboratorija paskyrusios kompetentingos institucijos taip pat turėtų palaikyti ryšius ir koordinuoti veiksmus tarpusavyje siekdamos susitarti dėl:

— audito atlikimo (OKR 37 straipsnio 2 dalis kartu su 39 straipsnio 1 dalimi): auditą gali atlikti abi (arba visos) kompetentingos institucijos atskirai arba galima jį pavesti atlikti tos valstybės narės, kurioje yra laboratorija, kompetentingai institucijai;

— keitimosi informacija apie laboratorijos akreditavimo sritį ir akreditavimo vertinimų rezultatus, ypač kai akreditavimo vertinimais remiasi ta valstybė narė, kurioje yra atitinkama laboratorija;

— keitimosi informacija, kai oficialiosios laboratorijos skyrimas panaikinamas pagal OKR 39 straipsnio 2 dalį, visų pirma tuo atveju, kai jos skyrimą panaikina tos valstybės narės, kurioje yra laboratorija, kompetentinga institucija, – atsižvelgiama į tai, kad pagal OKR 37 straipsnio 2 dalies b punktą pastarasis laboratorijos paskyrimas yra būtina sąlyga, kad ir kita valstybė narė galėtų ją paskirti oficialiąja laboratorija.

Komisija, siekdama, kad valstybėms narėms būtų lengviau tarpusavyje bendradarbiauti tarpvalstybinio oficialiųjų laboratorijų skyrimo ir OKR 37 straipsnio 6 dalyje apibūdintų atvejų vertinimo tikslais, suteikia valstybėms narėms galimybę tarpusavyje pasidalyti jų teritorijose esančių paskirtųjų nacionalinių laboratorijų kontaktine informacija per centrinę platformą. Papildomai tai informacijai, kuria dalijamasi per minėtą platformą, valstybės narės galėtų savo kompetentingų institucijų ar laboratorijų interneto svetainėse pateikti daugiau išsamesnės informacijos apie savo paskirtų laboratorijų veiklą (pvz., turimus metodus, akreditavimo statusą).

2.3.3.4. *Subranga*

Visos laboratorijos, kuriose atliekamos oficialiųjų mėginių analizės, tyrimai ir diagnostiniai tyrimai, turi būti paskirtos oficialiosios laboratorijos, išskyrus atvejus, kai nė viena Sąjungoje ar EEE šalyje paskirta oficialioji laboratorija neturi naujoms arba ypač retoms laboratorinėms analizėms, tyrimams ar diagnostiniams tyrimams atlikti reikalingos kompetencijos, įrangos, infrastruktūros ir darbuotojų (OKR 37 straipsnio 6 dalis). Todėl, išskyrus OKR 37 straipsnio 6 dalyje nurodytus atvejus, oficialiosios laboratorijos gali subrangos sutartimis pavesti užduotis atlikti tik kitai oficialiajai laboratorijai. Laboratorijose, akredituotose pagal standartą EN ISO/IEC 17025, tokiais atvejais laikomasi atitinkamų to standarto nuostatų dėl išorės subjektų tiekiamų produktų ir teikiamų paslaugų.

Skiriančioji kompetentinga institucija visada turėtų būti informuota prieš subrangos sutartimi pavedant bet kokią veiklą kitai oficialiajai laboratorijai. Jei laboratorija, su kuria sudaroma subrangos sutartis, yra toje pačioje valstybėje narėje, tačiau ją paskyrė kita kompetentinga institucija, būtina tarp skiriančiųjų kompetentingų institucijų koordinuoti veiksmus ir palaikyti ryšius siekiant užtikrinti, kad laboratorija, su kuria sudaroma subrangos sutartis, atitiktų OKR 37 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytus skyrimo reikalavimus subrangos sutarties laikotarpiu ir vykdydama pagal tą subrangos sutartį pavestą veiklą. Kompetentingos institucijos, esančios toje pačioje valstybėje narėje, šiuo tikslu gali naudotis esamomis administracinio bendradarbiavimo procedūromis.

Tuo atveju, kai subrangos sutartimi užduotys pavedamos kitoje valstybėje narėje arba EEE šalyje esančiai oficialiajai laboratorijai, pagal OKR 37 straipsnio 2 dalį pirmosios valstybės narės kompetentinga institucija privalo tą kitoje valstybėje narėje ar EEE šalyje esančią laboratoriją paskirti oficialiąja laboratorija. Šia taisykle užtikrinama, kad pirmosios valstybės narės skiriančioji kompetentinga institucija visada prižiūrėtų kiekvieną paskirtą laboratoriją jai vykdant savo užduotis, veiklą ir reikalavimus ir kad būtų galimas veiksmingas koordinavimas pagal OKR 37 straipsnio 2 dalies a punktą.

OKR 37 straipsnio 6 dalyje nustatyta paskyrimo reikalavimo išimtis: kompetentingoms institucijoms leidžiama pavesti naujas ar ypač retas laboratorines analizes, tyrimus ar diagnostinius tyrimus atlikti laboratorijoms, kurios nėra paskirtos oficialiosios laboratorijos, arba diagnostiniams centrams. Tačiau tai leidžiama tik tuo atveju, jeigu tokioms analizėms atlikti būtinos kompetencijos, įrangos, infrastruktūros ir darbuotojų neturi jokia kita valstybėje narėje ar EEE šalyje esanti oficialioji laboratorija. Savo sprendimą taikyti šią nuostatą kompetentingos institucijos turėtų pagrįsti įrodymu, kad atlikus tyrimus nepavyko rasti jokios kitos tinkamos oficialiosios laboratorijos. Tokie tyrimai galėtų apimti naudojimąsi OKR 102–108 straipsniuose numatytais administracinės pagalbos ir bendradarbiavimo mechanizmais ir (arba) Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato sukurta laboratorijų duomenų baze ([28]). Norint atlikti procedūrą „prašyti laboratorijos ar diagnostinio centro [...] atlikti tas analizes, tyrimus ir diagnostinius tyrimus“, oficialus paskyrimas pagal OKR 37 straipsnio 1 dalį nereikalingas; tai gali būti daroma pagal sutartimi įformintą susitarimą su atitinkama laboratorija.

([28]) https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/contactform/DGSANTE_official_labs_R2017_625?language=lt.

2.3.3.5. *Auditas*

Skiriančioji kompetentinga institucija turi pareigą tikrinti, ar oficialioji laboratorija toliau atitinka OKR 37 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytus skyrimo reikalavimus ir atlieka OKR 38 straipsnyje nustatytas pareigas. Pagrindinė oficialiųjų laboratorijų veiklos rezultatyvumo užtikrinimo priemonė yra akreditavimo auditas, todėl pagal OKR 39 straipsnio 1 dalį kompetentingos institucijos savo pareigą reguliariai rengti auditą gali atlikti naudodamosi nacionalinės akreditavimo įstaigos atliekamais akreditavimo vertinimais, jeigu laiko tokį auditą pertekliniu (t. y. akreditavimo vertinimai yra lygiaverčiai kompetentingos institucijos atliekamam auditui). Kompetentingos institucijos turėtų užtikrinti, kad joms būtų teikiama informacija apie akreditavimo vertinimų rezultatus ir apie bet kokius taisomuosius veiksmus, kurių imasi oficialioji laboratorija, – tai reikalinga siekiant, kad kompetentingos institucijos galėtų imtis veiksmų pagal OKR 39 straipsnio 2 dalį.

Be akreditavimo vertinimų, turėtų būti nustatyti mechanizmai, kuriuos taikant kompetentinga institucija galėtų reaguoti į atvejus, kai oficialioji laboratorija neatitinka OKR 37 straipsnio 4 dalies a–d punktuose nustatytų reikalavimų ir nevykdo savo pareigų, nustatytų OKR 38 straipsnyje. Tokie mechanizmai gali apimti metinių ataskaitų teikimą, reguliarius pranešimus, keitimąsi informacija su vietos valdžios institucijomis, kurioms kompetentinga institucija yra perdavusi atsakomybę pagal OKR 4 straipsnio 2 dalį ir kurios reguliariai bendradarbiauja su oficialiąja laboratorija, taip pat NEL organizuojamų tarplaboratorinių lyginamųjų tyrimų ar kvalifikacijos tyrimų rezultatų peržiūrą.

Kai yra požymių, kad oficialioji laboratorija nesilaiko kurio nors iš OKR 39 straipsnio 2 dalies punktų nuostatų, kompetentinga institucija imasi veiksmų, pavyzdžiui, rengia papildomus auditus pagal OKR 39 straipsnio 1 dalį, prašo laboratorijos imtis taisomųjų veiksmų, o laboratorijai laiku nesiėmus tinkamų taisomųjų veiksmų galiausiai panaikina jos paskyrimą.

Gairių dėl įvairių valstybių narių kompetentingų institucijų tarpusavio susitarimų dėl audito rasite pirmesniuose skirsniuose „Tarpvalstybinis oficialiosios laboratorijos paskyrimas“ ir „Subranga“.

2.4. **V SKYRIUS. Į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių oficiali kontrolė**

2.4.1. ***Į Sąjungą įvežamų siuntų oficialios kontrolės taisyklės***

2.4.1.1. *Siuntos ir pridedami dokumentai*

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis Terminų apibrėžtys Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...] 37) siunta – tam tikras kiekis gyvūnų ar prekių, kuriems taikomas tas pats oficialus sertifikatas, oficialus patvirtinimas ar bet koks kitas dokumentas, kurie vežami ta pačia transporto priemone ir, kurių kilmės vieta – ta pati teritorija arba trečioji šalis ir kurie, išskyrus prekes, kurioms taikomos 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytos taisyklės, yra tos pačios rūšies, klasės ar taip pat apibūdinami; [...].

Oficialiuose sertifikatuose, oficialiuose patvirtinimuose ar prie siuntos pridedamuose dokumentuose identifikuojami tos pačios siuntos gyvūnai ar prekės. Pagal OKR 89 straipsnį, oficialūs sertifikatai turi būti tokie, kad būtų lengva patikrinti sertifikato ryšį su atitinkama siunta, partija ar atskiru gyvūnu arba preke, kuriuos tas sertifikatas apima, ir būtų galima iš jo sužinoti jį išdavusią instituciją, pasirašiusį asmenį ir išdavimo datą. Be to, iš OKR 91 straipsnio aišku, kad, kai oficialus patvirtinimas yra susietas su tam tikra siunta ar partija, jis turi būti toks, kad būtų galima patikrinti jo ryšį su ta siunta ar partija. Todėl šie dokumentai padeda identifikuoti siuntą ir prie jos pridedami siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių.

Į tą pačią siuntą įtraukti gyvūnai ir prekės turi būti tos pačios rūšies ar klasės ar taip pat apibūdinami, išskyrus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, kuriems taikomos OKR 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytos taisyklės, – pastarieji gali būti įvairių rūšių ar klasių arba įvairiai apibūdinami. Pavyzdžiui, augalinių produktų siunta gali susidėti iš skirtingų vaisių ir daržovių, kuriuos apima tas pats fitosanitarinis sertifikatas.

Kai sertifikatas yra privalomas įvežant gyvūnus ar prekes į Sąjungą, tai, kad jie yra tos pačios rūšies ar klasės ar taip pat apibūdinami, reiškia, kad:

i) tuos gyvūnus ir prekes gali apimti tas pats sertifikatas, reikalaujamas pagal ES teisės aktus,

ii) jie gali atitikti tą patį siuntos aprašymą to sertifikato I dalyje ir

iii) jie visi turi atitikti pasirinktus teiginius atitinkamo sertifikato II dalyje.

Viena siunta gali susidėti iš kelių partijų. Siuntoje esantys gyvūnai ar prekės vežami ta pačia transporto priemone.

Vežamos tai pačiai siuntai priklausančios prekės turėtų būti laikomos tokioje pačioje temperatūroje (aplinkos temperatūros, atšaldytos arba užšaldytos).

2.4.1.2. *Gyvūnų, gyvūninių produktų, sudėtinių produktų ir genetinės medžiagos produktų sertifikavimo taisyklės*

Esminė speciali tvarka dėl gyvūnų, gyvūninių produktų ir genetinės medžiagos produktų yra tokia, kad, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2016/429 237 straipsnio 2 dalyje, sertifikuojantysis pareigūnas, įgaliotas pasirašyti oficialius sertifikatus, turi būti valstybinis veterinarijos gydytojas, nebent būtų taikomos kitos konkrečios taisyklės.

Gyvūnų ir perinių kiaušinių sertifikatai turi būti išduoti per 10 dienų prieš atvežimo į PKP dieną, tačiau vežimo jūrų transportu atveju šis laikotarpis gali būti pratęstas, kad apimtų kelionės jūra trukmę (kai pateikiama papildoma tai patvirtinanti laivo kapitono deklaracija), pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2020/692 ([29]) 3, 14 ir 101 straipsnius.

Genetinės medžiagos produktų atveju, pagal to paties deleguotojo reglamento 182a straipsnį, į Sąjungą galima importuoti senesnes pagal anksčiau taikytas ES taisykles surinktų ir pagamintų produktų atsargas. Šiuo tikslu galima gauti specialius sertifikatus ([30]).

Tranzito ar perkrovimo trečiosiose šalyse atvejis

Iš trečiosios šalies, kuri yra kilmės šalis, išvežtos siuntos gali būti tranzitu vežamos per kitas trečiąsias šalis arba perkraunamos kitose trečiosiose šalyse prieš įvežant į Sąjungos teritoriją. Tačiau tranzitu vežti, iškrauti ar perkrauti gyvūnus trečiosiose šalyse (įskaitant vandens gyvūnams skirto vandens pakeitimą) leidžiama tik jei tos trečiosios šalys yra įtrauktos į sąrašą dėl tos konkrečios prekės įvežimo į Sąjungą, kaip numatyta Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2020/692 14 straipsnio 2 dalyje ir 167 straipsnio b punkte. To paties deleguotojo reglamento 15 ir 16 straipsniuose yra pateikta sausumos gyvūnų atveju nukrypti nuo šios taisyklės leidžiančių nuostatų.

Kai gyvūniniai produktai arba sudėtiniai produktai lieka užplombuotame transporto konteineryje, taigi siuntos sanitarinė būklė nepakinta, trečiojoje tranzito šalyje nereikia išduoti naujo sertifikato, nes Reglamento (ES) 2016/429 238 straipsnio 1 dalyje nurodyti gyvūnų sveikatos reikalavimai ir Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2022/2292 ([31]) 21 straipsnio 4 dalies a punkte nurodyti visuomenės sveikatos reikalavimai nepažeidžiami.

([29]) 2020 m. sausio 30 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2020/692, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/429 taisyklės dėl tam tikrų gyvūnų, genetinės medžiagos produktų ir gyvūninių produktų siuntų įvežimo į Sąjungą ir jų gabenimo bei tvarkymo įvežus, (OL L 174, 2020 6 3, p. 379).

([30]) 2021 m. kovo 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/403, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentų (ES) 2016/429 ir (ES) 2017/625 taikymo taisyklės, susijusios su tam tikrų kategorijų sausumos gyvūnų ir jų genetinės medžiagos produktų siuntų įvežimo į Sąjungą ir vežimo į kitą valstybę narę veterinarijos sertifikatų pavyzdžiais ir veterinarijos arba oficialių sertifikatų pavyzdžiais ir su tais sertifikatais susijusiu oficialiu sertifikavimu, ir kuriuo panaikinamas Sprendimas 2010/470/ES, (OL L 113, 2021 3 31, p. 1) 20–23 straipsniai.

([31]) 2022 m. rugsėjo 6 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2022/2292, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 papildomas maistinių gyvūnų ir tam tikrų žmonėms vartoti skirtų prekių siuntų įvežimo į Sąjungą reikalavimais, (OL L 304, 2022 11 24, p. 1).

Tačiau toliau nurodytais atvejais trečioji tranzito šalis turi būti įtraukta į sąrašą dėl atitinkamo produkto ir joje turi būti išduotas naujas sertifikatas, nes pradinio sertifikato teiktos sveikatos garantijos nebegalioja. Tai tokie atvejai:

— palaidų produktų (įskaitant ant padėklų sukrautas pakuotes) iškrovimas ir perkrovimas į transporto konteinerį, skirtą vežti į Sąjungą;

— iškrovimas laikyti trečiosios tranzito šalies sandėlyje, nepriklausomai nuo jo muitinio statuso, ir perkrovimas į transporto priemonę vežti į Sąjungą;

— iškrovimas ir bet koks tvarkymas ar apdorojimas trečiosios tranzito šalies įmonėje prieš perkraunant į transporto priemonę vežti į Sąjungą.

Atvejis, kai yra keli sertifikatai

Pagal įprastą tvarką prie Deleguotojo reglamento (ES) 2022/2292 21 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytų gyvūninių produktų arba to paties reglamento 21 straipsnio 1 dalies f punkte nurodytų sudėtinių produktų siuntos pridedamas tik vienas oficialus sertifikatas. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis gali reikėti prie siuntos pridėti kelis oficialius sertifikatus. Taip gali būti, kai maisto produktų (vadinamųjų mišriųjų produktų) sudėtyje yra įvairių gyvūninių produktų, pavyzdžiui, žuvininkystės produktų ir pieno gaminių. Šiuo atveju:

— prie siuntos turi būti pridedami atitinkami reikalaujami sertifikatai dėl kiekvieno tipo gyvūninių produktų pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2022/2292 21 straipsnį;

— kiekviename sertifikate pateiktame siuntos aprašyme turi būti nurodytos atitinkamos gyvūnų rūšys, produktų tipas, apdorojimas ir į sąrašą įtraukta įmonė (ar įmonės) tik dėl to sertifikato apimamos gyvūninių produktų kategorijos (-ių). Tačiau SS kodai, pakuočių skaičiaus ir svorio duomenys turėtų būti susiję su galutiniu produktu – tai reiškia, kad ši informacija visuose tuose sertifikatuose turėtų būti vienoda ir nurodyta dėl visos siuntos, o ne vien to produkto, kurį apima kiekvienas konkretus sertifikatas;

— siekiant užtikrinti tinkamą atsekamumą, sertifikatų identifikacijai turėtų būti naudojamas tas pats nuorodos numeris arba kiekviename sertifikate turėtų būti pateikiama nuoroda į kitus sertifikatus;

— PKP bus išduotas tik vienas BSĮD, nes yra viena siunta. Siuntos aprašyme turi būti nurodyta su galutiniu produktu susijusi informacija.

Panašiai ir siuntai, kurioje esančių produktų (pavyzdžiui, kombinuotųjų pašarų ar sudėtinių trąšų) sudėtyje yra arba jie yra sudaryti iš skirtingų šalutinių gyvūninių produktų, gali reikėti daugiau kaip vieno oficialiojo sertifikato. Su tokiais produktais atitinkami sertifikatai turi būti išduodami dėl *kiekvieno* tipo šalutinių gyvūninių produktų.

2.4.1.3. *Augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams taikomos sertifikavimo taisyklės*

Tam tikri trečiosios šalies kilmės augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai gali būti įvežami į Sąjungą, jei prie jų pridedamas tos trečiosios šalies kompetentingų institucijų išduotas fitosanitarinis sertifikatas, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2016/2031 71 straipsnyje.

Nors fitosanitarinis eksporto sertifikatas turi būti išduodamas dėl *tiesiogiai* iš trečiosios kilmės šalies įvežamų siuntų, pagal Reglamento (ES) 2016/2031 76 straipsnį, fitosanitarinis eksporto ar reeksporto sertifikatas turi būti išduodamas, kai siuntos įvežamos iš trečiosios išsiuntimo šalies, t. y. reeksportuojančios šalies (tai yra kita nei jų kilmės šalis). Fitosanitarinį reeksporto sertifikatą išsiuntimo šalis gali išduoti tuo atveju, kai siuntoje esanti prekė nėra toje šalyje išauginta ar perdirbta taip, kad pasikeistų jos pobūdis, ir tik jei yra prieinamas fitosanitarinio eksporto sertifikato originalas arba patvirtinta jo kopija.

Šių sertifikatų turinys nustatytas Reglamento (ES) 2016/2031 V priede. Fitosanitarinis eksporto sertifikatas (arba patvirtinta jo kopija) turi būti pridedamas prie fitosanitarinio reeksporto sertifikato ir turi būti su juo susietas. Išduodamos fitosanitarinį reeksporto sertifikatą, atsakingos kompetentingos institucijos turi atsižvelgti į bet kokius su ta siunta susijusios kenkėjų rizikos pokyčius, galėjusius įvykti išsiuntimo šalyje. Jei siunta perpakuota, perkrauta, sandėliuota, išskaidyta arba sujungta su kitomis importuotomis siuntomis, fitosanitarinis reeksporto sertifikatas vis tiek gali būti išduodamas, su sąlyga, kad ji nebūtų paveikta Sąjungos teisės aktų reguliuojamų kenkėjų užkrato ar užtaršos.

Tam tikrais atvejais, siekiant patikinimo, kad siunta atitinka taikomus Sąjungos reikalavimus, trečiosios išsiuntimo šalies kompetentingos institucijos turi imtis reikiamų veiksmų, kad būtų išduotas naujas fitosanitarinis eksporto sertifikatas.

Kad siunta būtų kompetentingos institucijos priimta, turi būti, kai taikytina, pridėta papildoma deklaracija pagal Reglamento (ES) 2016/2031 76 straipsnį ir joje pateikta informacija turi būti teisinga.

2.4.1.4. *Elektroninis sertifikavimas*

Naudojantis TRACES elektroninio sertifikavimo paslauga galima rengti elektroninius oficialius sertifikatus ir dokumentus ir juos perduoti į TRACES sistemą. Taip yra lengviau atlikti oficialią kontrolę, nes elektroninio sertifikato ar BSĮD originalas yra per TRACES sistemą iškart prieinamas visiems tam tikros vežimo operacijos dalyviams. Be to, visos (ir ES, ir ne ES) kompetentingos institucijos, kurios naudojasi TRACES sistema, gali TRACES elektroninio sertifikavimo paslauga naudotis nemokamai. Oficialūs sertifikatai ir BSĮD turi būti pasirašomi elektroniniu parašu, kai to reikalaujama pagal konkretaus sektoriaus taisykles, kaip antai kai išduodamas Reglamento (ES) 2018/848 35 straipsnio 1 dalyje nurodytas oficialus sertifikatas, kuris turi būti išduodamas elektronine forma TRACES sistemoje (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/2119 ([32]) 1 straipsnis).

Tik IMSOC reglamente nustatytus elektroninio sertifikavimo reikalavimus atitinkantys oficialūs sertifikatai ir BSĮD gali būti laikomi elektroniniais ir tik dėl jų taikomas atleidimas nuo reikalavimo, kad atitinkami oficialūs sertifikatai ir dokumentai būtų išduoti popierine forma.

2.4.1.5. *Į Sąjungą įvežami gyvūnai ir prekės, kurių oficiali kontrolė atliekama*

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...]

40) įvežimas į Sąjungą – gyvūnų ir prekių įvežimas į vieną iš šio reglamento I priede išvardytų teritorijų iš už šių teritorijų ribų, išskyrus atvejus, susijusius su 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytomis taisyklėmis, kuriais šis terminas reiškia prekių įvežimą į Sąjungos teritoriją, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/2031 1 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje;

44) tranzitas – vežimas iš vienos trečiosios šalies į kitą trečiąją šalį, su muitinės priežiūra kertant vieną iš I priede išvardytų teritorijų, arba vežimas iš vienos iš I priede išvardytų teritorijų į kitą I priede nurodytą teritoriją kirtus trečiosios šalies teritoriją, išskyrus atvejus, susijusius su 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytomis taisyklėmis, kuriais šis terminas reiškia:

a) vežimą iš vienos trečiosios šalies į kitą trečiąją šalį, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/2031 1 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje, su muitinės priežiūra kertant Sąjungos teritoriją, kaip apibrėžta to reglamento 1 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje, arba

b) vežimą iš Sąjungos teritorijos į kitą Sąjungos teritorijos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/2031 1 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje, dalį kertant trečiosios šalies teritoriją, kaip apibrėžta to reglamento 1 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje; [...].

OKR 43–77 straipsniuose nustatytos visų į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių siuntų oficialios kontrolės taisyklės ir skiriami gyvūnai bei prekės, dėl kurių vykdoma arba nevykdoma oficiali kontrolė PKP, skirta įsitikinti, kad laikomasi 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių.

([32]) 2021 m. gruodžio 1 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/2119, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/848 nustatomos išsamios tam tikrų duomenų ir deklaracijų, kuriuos turi pateikti veiklos vykdytojai ir veiklos vykdytojų grupės, ir sertifikatų išdavimo techninių priemonių taisyklės ir iš dalies keičiamos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/1378 nuostatos dėl sertifikatų išdavimo trečiųjų valstybių veiklos vykdytojams, veiklos vykdytojų grupėms ir eksportuotojams, (OL L 430, 2021 12 2, p. 24).

OKR 44–46 straipsniuose numatyta gyvūnų ir prekių, kurių neprivaloma pateikti PKP, oficiali kontrolė. Ši oficiali kontrolė taikoma mažiau rizikingomis laikomoms siuntoms, dėl kurių galima lanksčiau rinktis oficialios kontrolės vietą: oficiali kontrolė gali būti atliekama bet kurioje tinkamoje vietoje nuo įvežimo į Sąjungą punkto (įskaitant PKP) iki paskirties vietos (OKR 44 straipsnio 3 dalis). Ta kontrolė turi būti vykdoma remiantis rizika.

Nustatydamos riziką kompetentingos institucijos turi atsižvelgti, *inter alia*, pagal OKR 44 straipsnio 2 dalį, į tai, ar anksčiau reikalavimus atitiko gamybos ar kilmės įmonė, eksportuotojas, už siuntą atsakingas veiklos vykdytojas ir į ES eksportuojanti šalis, ir į garantijas, kurias tos šalies kompetentingos institucijos suteikė dėl OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymosi.

OKR 47–64 straipsniuose numatyta oficiali kontrolė dėl 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ir prekių, kurie turi būti pateikti pirmojo atvežimo į Sąjungą PKP ir kurių oficiali kontrolė atliekama.

Prieš fiziškai atvežant siuntą į PKP, už siuntą atsakingas veiklos vykdytojas turi iš anksto pranešti apie jos atvežimą, užpildydamas BSĮD I dalį. Tai – privalomas etapas teikiant siuntą oficialiai kontrolei PKP, ir tai numatyta OKR 56 straipsnyje, išskyrus konkrečius atvejus, kaip antai kai atliktas perkrovimas per Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2019/2124 nustatytus terminus. Pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1013 ([33]) 1 straipsnį, šis pranešimas turi būti pateiktas bent vieną darbo dieną *prieš* numatomą siuntos atvežimą į pirmojo atvežimo į Sąjungą PKP, o jei yra logistinių apribojimų – likus ne mažiau kaip keturioms valandoms iki numatomo atvežimo.

Laikantis šių reikalavimų, dėl visų kategorijų ekologiškų produktų ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktų papildomai turi būti per tuos pačius Įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1013 numatytus terminus TRACES sistemoje pateiktas išankstinis pranešimas pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/2307 ([34]) 3 straipsnį. Tam naudojamas patikrinimo sertifikato (PS) 20 langelis.

Pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2021/2306 5 straipsnį, kontrolės įstaiga arba kontrolės institucija, išduodama atitinkamą PS, privalo į TRACES sistemą įkelti siuntos prekybos ir važtos dokumentus. Jei siunta yra įtraukta ir į BSĮD, rekomenduojama prie jo pridėti tuos pačius prekybos ir važtos dokumentus, kad kompetentingoms institucijoms būtų lengviau tarpusavyje bendradarbiauti atliekant lygiagrečius patikrinimus.

Pagal OKR 47 straipsnio 2 dalimi suteiktus įgaliojimus Komisija nustato kai kurių gyvūnų ir prekių, kurių oficiali kontrolė atliekama pasienio kontrolės postuose, sąrašus, kuriuose jie identifikuojami pagal atitinkamus Kombinuotosios nomenklatūros (KN) kodus.

Visų pirma, Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2021/632 ([35]) pateiktas gyvūnų, gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų bei jų gaminių, sudėtinių produktų ir šieno bei šiaudų, kurių oficiali kontrolė atliekama PKP, sąrašas. Į to įgyvendinimo reglamento priedą neįtrauktiems gyvūnams ir produktams iš esmės *netaikoma* OKR 47 straipsnio 1 dalyje numatyta oficiali kontrolė. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2021/630 ([36]) nustatyta, kad oficiali kontrolė PKP netaikoma tam tikriems ilgai negendantiems sudėtiniams produktams, kurių keliama rizika visuomenės sveikatai ir gyvūnų sveikatai yra nedidelė, ir nustatytos tų produktų oficialios kontrolės atlikimo taisyklės.

([33]) 2019 m. balandžio 16 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1013 dėl išankstinio pranešimo apie į Sąjungą įvežamas tam tikrų kategorijų gyvūnų ir prekių siuntas (OL L 165, 2019 6 21, p. 8).

([34]) 2021 m. spalio 21 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/2307, kuriuo nustatomos reikalaujamų dokumentų ir pranešimų apie importuoti į Sąjungą skirtus ekologiškus ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktus taisyklės, (OL L 461, 2021 12 27, p. 30).

([35]) 2021 m. balandžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/632, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 taikymo taisyklės, susijusios su gyvūnų, gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų bei jų gaminių, sudėtinių produktų ir šieno bei šiaudų, kurių oficiali kontrolė vykdoma pasienio kontrolės postuose, sąrašais, ir panaikinamas Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/2007 bei Komisijos sprendimas 2007/275/EB, (OL L 132, 2021 4 19, p. 24).

([36]) 2021 m. vasario 16 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/630, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 nuostatos dėl tam tikrų kategorijų prekių, kurioms netaikoma oficiali kontrolė pasienio kontrolės postuose, ir iš dalies keičiamas Komisijos sprendimas 2007/275/EB, (OL L 132, 2021 4 19, p. 17).

Be to, Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1793 ([37]) pateikti sąrašai, į kuriuos įtraukti tam tikri negyvūniniai maisto produktai ir pašarai iš tam tikrų trečiųjų šalių, kuriems taikomas laikinas oficialios kontrolės sustiprinimas ir neatidėliotinos priemonės (specialios įvežimo į Sąjungą sąlygos ir įvežimo sustabdymas), kuriomis reglamentuojamas tokių maisto produktų ir pašarų įvežimas, pagal OKR 47 straipsnio 1 dalies d ir e punktus.

Augalų sveikatos srityje Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/2072 ([38]) XI ir XII prieduose nustatyti pagal Reglamento (ES) 2016/2031 72 straipsnio 1 dalį ir 74 straipsnio 1 dalį sudaryti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kurių oficiali kontrolė atliekama pirmojo atvežimo į Sąjungą PKP pagal OKR 47 straipsnio 1 dalies c punktą, sąrašai.

Kompetentingoms institucijoms tenka atsakomybė įvertinti gyvūnų ir prekių tapatumą ir nuspręsti, ar jie atitinka pirmiau nurodytuose reglamentuose pateiktus aprašymus, taigi ar jie patenka į tų reglamentų taikymo sritį, ar ne.

2.4.1.6. *Patikrinimų atlikimas*

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...]

41) dokumentų patikrinimas – oficialių sertifikatų, oficialių patvirtinimų ir kitų dokumentų, įskaitant komercinio pobūdžio dokumentus, kurie turi būti pridedami prie siuntos, kaip numatyta 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse, 56 straipsnio 1 dalyje arba pagal 77 straipsnio 3 dalį, 126 straipsnio 3 dalį, 128 straipsnio 1 dalį ir 129 straipsnio 1 dalį priimtuose įgyvendinimo aktuose, tikrinimas;

42) tapatumo patikrinimas – vizualinė patikra, kuria patikrinama, ar siuntos turinys ir ženklinimas, įskaitant gyvūnų, plombų ir transporto priemonių žymas, atitinka oficialiuose sertifikatuose, oficialiuose patvirtinimuose ir kituose prie siuntos pridedamuose dokumentuose nurodytą informaciją;

43) fizinis patikrinimas – gyvūnų ar prekių tikrinimas ir, atitinkamai, pakuočių, transporto priemonių, ženklinimo ir temperatūros tikrinimas, mėginių analizei, tyrimams ar diagnostiniams tyrimams ėmimas ir bet kuris kitas tikrinimas, būtinas siekiant patikrinti, ar laikomasi 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių; [...].

Pagal OKR 15 straipsnio 1 ir 3 dalis, veiklos vykdytojai turi suteikti kompetentingų institucijų darbuotojams prieigą prie įrangos, transporto priemonių ir valdų, informacijos valdymo sistemų, savo kontroliuojamų gyvūnų ir prekių, taip pat dokumentų, tiek, kiek reikia oficialiai siuntų kontrolei atlikti. Už siuntas atsakingi veiklos vykdytojai turi padaryti prieinamą visą popierine ar elektronine forma turimą informaciją apie siuntą.

Gyvūnų ir prekių, kurie nurodyti OKR 47 straipsnio 1 dalyje arba kuriems taikomas OKR 44 straipsnis, patikrinimai yra trejopi ir turi būti atliekami šia standartine eilės tvarka: dokumentų patikrinimai, tapatumo patikrinimai, fiziniai patikrinimai. Jie turi būti atliekami skirtingu dažnumu: dokumentų patikrinimai atliekami dažniausiai, tapatumo patikrinimai – rečiau, o fiziniai patikrinimai – tokiu pat dažnumu, kaip ir tapatumo patikrinimai, arba rečiau.

([37]) 2019 m. spalio 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1793 dėl laikino oficialios kontrolės sustiprinimo ir neatidėliotinų priemonių taikymo tam tikroms į Sąjungą iš tam tikrų trečiųjų šalių įvežamoms prekėms, kuriuo įgyvendinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) 2017/625 ir (EB) Nr. 178/2002 ir kuriuo panaikinami Komisijos reglamentai (EB) Nr. 669/2009, (ES) Nr. 884/2014, (ES) 2015/175, (ES) 2017/186 ir (ES) 2018/1660, (OL L 277, 2019 10 29, p. 89).

([38]) 2019 m. lapkričio 28 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/2072, kuriuo nustatomos vienodos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/2031 dėl apsaugos priemonių nuo augalų kenkėjų įgyvendinimo sąlygos, panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 690/2008 ir iš dalies keičiamas Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2019, (OL L 319, 2019 12 10, p. 1).

Atsakinga PKP kompetentinga institucija turi atlikti visų gyvūnų ir prekių, nurodytų OKR 47 straipsnio 1 dalyje, siuntų dokumentų patikrinimus (OKR 54 straipsnio 1 dalis). Tų iš jų, kuriuos apima OKR 44 straipsnis, oficiali kontrolė atliekama tinkamoje vietoje (kaip nustatyta 44 straipsnio 3 dalyje). Pagal OKR 9 straipsnio 5 dalyje nustatytą bendrąją taisyklę būtina stengtis, kad veiklos vykdytojams tenkanti administracinė našta ir jų veiklos sutrikdymas būtų kuo mažesni. Taigi, siekiant užtikrinti, kad sklandžiai vyktų prekyba, parenkant prekių, kurias apima OKR 44 straipsnis, oficialios kontrolės vietą turėtų būti atsižvelgiama į veiklos sutrikdymą, kuris būtų dėl to patiriamas. Dokumentų patikrinimai yra grindžiami rizikos vertinimu ir atliekami tinkamu dažnumu (OKR 44 straipsnio 1 dalis ir 45 straipsnio 1 dalis).

Prie OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ir prekių siuntų, kurių oficiali kontrolė atliekama PKP, turi būti pridėti sertifikatų ar dokumentų originalai arba elektroniniai atitikmenys, kurių reikalaujama pagal 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles. Pagal OKR 50 straipsnį, PKP kompetentingos institucijos *privalo* saugoti šiuos sertifikatus ar dokumentus ir privalo veiklos vykdytojams išduoti patvirtintas ar elektronines jų kopijas, nebent 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse būtų numatyta kitaip. Pagal Deleguotojo reglamento (ES) 2019/2124 11, 13 ir 15 straipsnius dėl gyvūnų, paliekamų toje pačioje transporto priemonėje vežti toliau, ir dėl perkraunamų siuntų, pridedami sertifikatai turi likti pridėti prie siuntų per visą likusią kelionę.

Pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/2123 ([39]) 7 straipsnį, tam tikrų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų dokumentų patikrinimai gali būti atliekami toliau nuo PKP esančiose vietose.

Dokumentų patikrinimai apima:

— oficialių sertifikatų, oficialių patvirtinimų ir kitų prie siuntų pridedamų dokumentų arba jų elektroninių atitikmenų, pateiktų TRACES sistemoje, patikrą ir

— patikrinimą, ar šie dokumentai atitinka aktualius teisinius reikalavimus ir ar juose pateikta informacija atitinka OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles.

Atlikdamos dokumentų patikrinimą dėl OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ir prekių, kompetentingos institucijos turi patikrinti sertifikatus, patvirtinimus ir kitus dokumentus, kuriuos privaloma pridėti prie siuntos. Jos turi įsitikinti, kad, pagal OKR 56 straipsnio nuostatas, veiklos vykdytojas sistemoje IMSOC (TRACES) pateikė tinkamai ir tiksliai užpildytą BSĮD I dalį dar *prieš* atvežant siuntą į PKP ir kad ten pateikta informacija atitinka oficialiuose sertifikatuose, oficialiuose patvirtinimuose ir kituose dokumentuose pateiktą informaciją. Per dokumentų patikrinimus taip pat tikrinama informacija apie gyvūnų ir prekių naudojimą ir jų paskirties vietą.

Po dokumentų patikrinimų kompetentingos institucijos turi atlikti siuntų, pateiktų oficialios kontrolės vietoje, tapatumo patikrinimus: pastarieji atliekami tam tikru dažnumu, kaip reikalaujama pagal Sąjungos teisę, kaip antai Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2019/2129 ([40]), Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2019/1793 ir Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2022/2389 ([41]). Šie OKR 3 straipsnio 42 punkte apibrėžti patikrinimai visų pirma apima gyvūnų skaičiaus ir ypatybių, į Sąjungą įvežamų prekių turinio ir kiekio ir, kai taikytina, spaudų, atpažinties ženklų, kodų, plombų ir transporto priemonių sutikrinimą su atitinkama oficialiuose sertifikatuose, oficialiuose patvirtinimuose ir kituose dokumentuose pateikta informacija.

([39]) 2019 m. spalio 10 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/2123, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 papildomas atvejų, kuriais tam tikrų prekių tapatumo ir fiziniai patikrinimai gali būti atliekami kontrolės punktuose, o dokumentų patikrinimai – toliau nuo pasienio kontrolės postų esančiose vietose, ir sąlygų, kuriomis jie gali būti atliekami, taisyklėmis, (OL L 321, 2019 12 12, p. 64).

([40]) 2019 m. lapkričio 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/2129, kuriuo nustatomos taisyklės dėl į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių tam tikrų siuntų tapatumo patikrinimų ir fizinių patikrinimų vienodo dažnumo, (OL L 321, 2019 12 12, p. 122).

([41]) 2022 m. gruodžio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/2389, kuriuo nustatomos į Sąjungą įvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų siuntų tapatumo ir fizinių patikrinimų vienodo dažnumo taisyklės, (OL L 316, 2022 12 8, p. 42).

Atliekant tam tikrų gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų bei jų gaminių, šieno bei šiaudų ir sudėtinių produktų siuntų tapatumo patikrinimus galima apsiriboti vien transporto priemonės identifikacija ir plombų patikrinimu, jeigu yra įvykdytos tam tikros sąlygos, kaip nustatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/2130 ([42]) 3 straipsnio 2 dalyje.

Galiausiai, fiziniai patikrinimai turi būti atliekami tam tikru dažnumu, kaip reikalaujama Sąjungos teisėje (kaip antai pirmiau nurodytuose reglamentuose, kuriais nustatytas tapatumo patikrinimų dažnumas), ir jais siekiama patikrinti, ar gyvūnai ir prekės atitinka taikytinas taisykles, nurodytas OKR 1 straipsnio 2 dalyje, ir konkrečius reikalavimus, nustatytus oficialiuose sertifikatuose, oficialiuose patvirtinimuose ir kituose dokumentuose (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/2130 4 straipsnio 1 dalis).

Įgyvendinimo reglamentu (ES) 2019/2130 nustatytos išsamios taisyklės dėl gyvūnų ir prekių, kurių oficiali kontrolė atliekama PKP, dokumentų patikrinimų, tapatumo patikrinimų ir fizinių patikrinimų metu ir po jų atliktinų veiksmų.

Reglamento (ES) 2021/2306 6 straipsnyje nustatytos išsamios taisyklės dėl ekologiškų produktų ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktų oficialios kontrolės.

2.4.1.7. *BSĮD naudojimas*

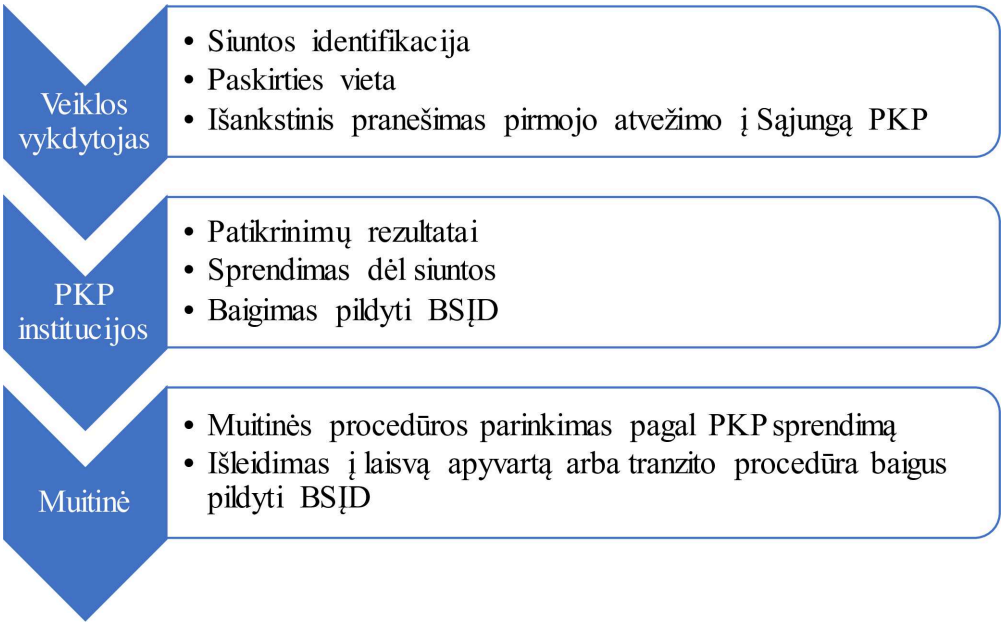
Pagal OKR 56 straipsnio 1 ir 4 dalis, dėl kiekvienos OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų prekių siuntos veiklos vykdytojas, atsakingas už siuntą, privalo užpildyti ir pateikti bendrojo sveikatos įvežimo dokumento (BSĮD) I dalį, kad PKP kompetentingoms institucijoms būtų suteikta reikalinga informacija apie tos siuntos tapatumą ir paskirties vietą.

PKP kompetentingos institucijos privalo BSĮD įrašyti savo atliktos oficialios kontrolės išvadas ir priimtą sprendimą dėl siuntos (OKR 56 straipsnio 3 dalis).

Galiausiai muitinė turi, naudodamasi baigtu pildyti BSĮD, parinkti tinkamą muitinės procedūrą ir išleisti siuntą su patvirtintu BSĮD į laisvą apyvartą pagal OKR 57 straipsnį.

6 paveikslas.

BSĮD užpildymas ir naudojimas pagal OKR 56 ir 57 straipsnius

([42]) 2019 m. lapkričio 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/2130, kuriuo nustatomos gyvūnų ir prekių, kuriems taikoma oficiali kontrolė pasienio kontrolės postuose, dokumentų patikrinimų, tapatumo patikrinimų ir fizinių patikrinimų metu ir po jų atliktinų veiksmų išsamios taisyklės, (OL L 321, 2019 12 12, p. 128).

Pagal OKR 50 straipsnio 3 dalį, siunta gali būti padalyta tik jei prieš tai yra baigtas pildyti BSĮD. Pagal OKR 50 straipsnio 2 dalį, atsakingam veiklos vykdytojui turi būti išduotas patvirtintas pradinės siuntos oficialių sertifikatų ar dokumentų originalas ar elektroninė kopija.

Baigtas pildyti BSĮD popierine ar elektronine forma *turi būti* pridedamas prie siuntos, kai ji vežama į paskirties vietą ir iki ji bus išleista į laisvą apyvartą, pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/1602 ([43]) 4 straipsnį, arba iki siunta bus išvežta iš Sąjungos. Pagal OKR 57 straipsnio 2 dalį, muitinė gali leisti įforminti muitinės procedūrą dėl siuntos tik jei ta procedūra atitinka PKP sprendimą, nurodytą BSĮD.

Kiekvienu PKP sprendimu veiklos vykdytojui suteikiama įvairių galimybių dėl muitinės deklaracijos ir siuntos tvarkymo. Pavyzdžiui, jei PKP sprendimas dėl siuntos yra išleisti ją į laisvą apyvartą, veiklos vykdytojas vis dar gali rinktis, kad tai siuntai būtų taikomos muitinės tranzito ar reeksporto procedūros. Tačiau jei PKP dėl siuntos nusprendžia, kad ji turi būti vežama tranzitu, veiklos vykdytojas negali prašyti muitinės, kad ta siunta būtų išleista į laisvą apyvartą.

2.4.1.8. *Paskirties keitimas ir specialus siuntų apdorojimas*

Tais atvejais, kai numatytoji siuntos paskirtis pakeičiama, turi būti išduotas pakaitinis BSĮD ir jis turi būti susietas su pradiniu BSĮD: tai atliekama po siuntos atmetimo PKP, tačiau kol siunta tebėra PKP institucijos kontroliuojama.

Kita vertus, tais atvejais, kai, atmetus siuntą, vėliau jai taikoma specialaus apdorojimo tvarka, pakeisti BSĮD netinka.

Vietoj to kompetentinga institucija, prižiūrinti specialų apdorojimą, turi nuspręsti, ar siunta atitinka Sąjungos ir nacionalines taisykles. Remdamasi šiuo *dokumentais įformintu* sprendimu, muitinė spręs dėl siuntos išleidimo į laisvą apyvartą, o kiekių tvarkymas bus atliekamas ne sistemoje ES CSW-CERTEX.

2.4.1.9. *Su fitosanitariniu sertifikatu susietas BSĮD-PP*

Iš sąvokos „siunta“ apibrėžties, pateiktos OKR 3 straipsnio 37 punkte, aišku, kad kai prekėms taikomos OKR 1 straipsnio 2 dalies g punkte nurodytos augalų sveikatos taisyklės, siuntoje esančių prekių rūšis, klasė ar apibūdinimas nebūtinai turi būti *tokie patys*. Pagal minėtą nuostatą siunta – tai tam tikras kiekis prekių, kurioms, be kita ko, „[...] taikomas tas pats oficialus sertifikatas“.

OKR 56 straipsnį ir OKR 3 straipsnio 37 punktą skaitant kartu, tampa aišku, kad IMSOC reglamento 40 straipsnyje apibrėžtas BSĮD-PP (augalams ir augaliniams produktams skirtas bendrasis sveikatos įvežimo dokumentas) gali būti išduodamas tik dėl tam tikro augalų, augalinių produktų ar kitų objektų, kuriuos apima *tas pats* fitosanitarinis sertifikatas, kiekio.

Taigi, nors fitosanitarinis sertifikatas gali apimti skirtingų rūšių ar klasių ar skirtingai apibūdintus produktus, BSĮD-PP gali būti susietas *tik* su *vienu* fitosanitariniu eksporto sertifikatu ar su vienu fitosanitariniu reeksporto sertifikatu. Jei BSĮD-PP yra susietas su fitosanitariniu reeksporto sertifikatu, prie fitosanitarinio reeksporto sertifikato gali būti pridedama vienas ar daugiau fitosanitarinių eksporto sertifikatų.

2.4.2. ***Neteisėtas siuntų įvežimas į Sąjungą***

Pagal OKR 66 straipsnio 6 dalį, jei OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ar prekių siunta, kurios oficiali kontrolė turi būti atliekama PKP, nepateikiama PKP arba nepateikiama pagal tame pačiame straipsnyje nurodytas taisykles, kompetentingos institucijos *privalo* nurodyti, kad tokia siunta būtų sulaikyta arba atšaukta ir jai būtų taikoma oficialiojo sulaikymo procedūra.

Muitinės deklaracijos teikimo etapu *privaloma* pateikti muitinei baigtą pildyti BSĮD dėl tų siuntų. Pagal OKR 57 straipsnio 3 dalį, jei BSĮD nepateikiamas tada, kai pateikiama muitinės deklaracija, muitinė privalo sulaikyti siuntą ir nedelsdama apie tai pranešti PKP kompetentingoms institucijoms.

([43]) 2019 m. balandžio 23 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1602, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 nuostatos dėl bendrojo sveikatos įvežimo dokumento, pridedamo prie gyvūnų ir prekių siuntų, vežamų į paskirties vietą, (OL L 250, 2019 9 30, p. 6).

2.4.2.1. *Pranešimas*

Tais atvejais, kai valstybė narė, per kurią siunta įvežama į Sąjungą, yra kita nei valstybė narė, kurioje pateikiama muitinės deklaracija, taikomi Tarybos reglamento (EB) Nr. 515/97 ([44]) 14 ir 15 straipsniai dėl valstybių narių kompetentingų institucijų savo iniciatyva (be išankstinio prašymo) teikiamos pagalbos.

Dėl gyvūnų ir prekių, nurodytų OKR 47 straipsnio 1 dalyje, OKR 57 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga nedelsiant pranešti PKP kompetentingoms institucijoms. Vis dėlto šis pranešimas priklauso nuo to, ar įvežimo į Sąjungą punkte yra PKP.

Kai įvežimo į Sąjungą punkte yra PKP

Valstybės narės, kurioje pateikiama deklaracija, muitinė privalo pranešti:

— įvežimo į Sąjungą punkto PKP kompetentingoms institucijoms, kad būtų galima atlikti tyrimus ar imtis tolesnių veiksmų. Tais atvejais, kai PKP atliekant tos pačios siuntos oficialią kontrolę dalyvauja kelios kompetentingos institucijos (pvz., jei prie siuntos turi būti pridedamas ir BSĮD-PP, ir BSĮD-D, ir už šiuose dokumentuose užfiksuojamų patikrinimų atlikimą atsako skirtingos institucijos), turi būti informuota *kiekviena* iš jų;

— valstybės narės, per kurią siunta įvežama į Sąjungą, muitinei – kad vykdyta neteisėta prekyba, pažeidžiant ir OKR 57 straipsnio 1 dalį: apie tai pranešama remiantis muitinės pareiga glaudžiai bendradarbiauti su kitomis institucijomis, kaip numatyta OKR 75 straipsnio 1 dalyje, ir Reglamento (ES) 952/2013 ([45]) 46 straipsnyje nurodyto rizikos valdymo aplinkybėmis.

Kai įvežimo į Sąjungą punkte nėra PKP

Pagal savo pareigas bendradarbiauti pagal OKR 57 straipsnio 3 dalį ir 75 straipsnio 1 dalį, taip pat Reglamento (ES) 952/2013 46 straipsnį ir 47 straipsnio 2 dalį, valstybės narės, kurioje pateikiama deklaracija, muitinė arba tos valstybės narės kompetentingos institucijos turi pranešti:

— valstybės narės, per kurią siunta įvežama į Sąjungą, centrinei kompetentingai institucijai, atsakingai už PKP atliekamą oficialią kontrolę;

— valstybės narės, per kurią siunta įvežama į Sąjungą, muitinei – kad vykdyta neteisėta prekyba, pažeidžiant ir OKR 57 straipsnio 1 dalį.

Šio pranešimo tikslais valstybės narės gali nustatyti procedūras, skirtas užtikrinti, kad būtų nedelsiant:

1. susisiekiama tarp muitinės ir kompetentingų institucijų toje valstybėje narėje, kurioje pateikta deklaracija;

2. valstybės narės, kurioje pateikta deklaracija, kompetentingų institucijų turima informacija perduodama valstybės narės, per kurią siunta įvežama į Sąjungą, PKP kompetentingoms institucijoms ir (arba) centrinei kompetentingai institucijai, atsakingai už PKP atliekamus patikrinimus.

2.4.2.2. *Priemonės*

OKR 57 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kompetentingos institucijos turi imtis būtinų priemonių pagal OKR 66 straipsnio 6 dalį, tačiau tai nekonkretizuota. Todėl valstybės narės pačios sprendžia, kurios kompetentingos institucijos (apibrėžtos OKR 3 straipsnio 3 punkte) yra atsakingos už šias priemones. Priklausomai nuo konkrečių aplinkybių, tai gali būti PKP kompetentinga institucija arba vietos kompetentinga institucija ten, kur yra atitinkama muitinės įstaiga ir sulaikoma siunta, arba centrinė kompetentinga institucija, atsakinga už PKP atliekamą oficialią kontrolę.

Tame pačiame straipsnyje taip pat nustatyta, kad muitinė turi nedelsdama apie pažeidimą pranešti PKP kompetentingoms institucijoms. Kai numanomame įvežimo į ES punkte nėra paskirto PKP, remiantis pragmatiškumo principu, muitinė turėtų pranešti savo valstybės narės kompetentingoms institucijoms.

([44]) 1997 m. kovo 13 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 515/97 dėl valstybių narių administracinių institucijų tarpusavio pagalbos ir dėl pastarųjų bei Komisijos bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti teisingą muitinės ir žemės ūkio teisės aktų taikymą, (OL L 82, 1997 3 22, p. 1).

([45]) 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, (nauja redakcija) (OL L 269, 2013 10 10, p. 1).

Priemonės, kurių turi būti imamasi dėl siuntos, priklauso nuo to, kokioje vietoje ji yra tuo metu, kai aptinkamas pažeidimas:

— jei siunta *tebėra įvežimo į Sąjungą punkte*, muitinė turėtų nukreipti ją į PKP, kuriame, kaip reikalaujama OKR 65 straipsnio 2 dalyje, kompetentingos institucijos atliks oficialią kontrolę pagal 47 straipsnio 1 dalį.

  Jeigu, oficialios kontrolės rezultatų duomenimis, siunta neatitinka esminių taisyklių, kompetentingos institucijos atsisako leisti įvežti ją į Sąjungą, kaip numatyta 66 straipsnio 1 dalyje, ir imasi atitinkamų priemonių taikydamos 66 straipsnio 3 dalį.

— Jei siunta jau *išvežta iš įvežimo į Sąjungą punkto* ir jo muitinės teritorijos, jos oficialią kontrolę turėtų atlikti vietos kompetentinga institucija, siuntą sulaikant, atšaukiant ir taikant oficialiojo sulaikymo procedūrą, kaip numatyta 66 straipsnio 6 dalyje, kad būtų priimtas sprendimas dėl galimų priemonių, nurodytų 66 straipsnio 3 dalyje. Siunta neturėtų būti grąžinama į PKP.

Galiausiai, apie priemones, kurių imamasi, turėtų būti pranešama valstybės narės, per kurią siunta įvežta į Sąjungą, kompetentingoms institucijoms, jei tai kita valstybė narė nei ta, kurioje sulaikyta siunta.

2.4.2.3. *Neteisingi KN kodai*

Pagal OKR 56 straipsnį ir IMSOC reglamento 40 straipsnį ir II priedą, už siuntą atsakingas veiklos vykdytojas turi BSĮD I dalyje pateikti informaciją apie siuntoje esančius gyvūnus ir prekes, nurodydamas, be kita ko, Kombinuotosios nomenklatūros kodus (toliau – KN kodai); jie nurodomi konkrečiai BSĮD I.31 langelyje. Be to, BSĮD nurodyti KN kodai turi atitikti muitinės deklaracijose nurodytus KN kodus, kad muitinės tarnybos galėtų atlikti reikiamus patikrinimus, kaip numatyta OKR 57 straipsnyje.

Jei KN kodai, veiklos vykdytojo nurodyti BSĮD, yra neteisingi, tai turi praktinių padarinių atliekant oficialią kontrolę PKP. Tokiais atvejais turėtų būti taikomi šie principai:

— už tai, kad BSĮD nurodyti neteisingi KN kodai, tebėra atsakingas veiklos vykdytojas, nepriklausomai nuo to, ar tai padaryta tyčia, ar ne.

— *Tik* muitinė yra kompetentinga vertinti, ar nurodytas KN kodas yra teisingas. Todėl PKP, siekdami nustatyti, ar KN kodas yra teisingas, turėtų konsultuotis su muitine.

— Jeigu veiklos vykdytojas nurodo neteisingą KN kodą ir dėl to neatliekama siuntos oficiali kontrolė PKP, PKP negali žinoti apie esamą siuntą, todėl aptikti neteisingus KN kodus muitinės deklaracijose yra muitinės užduotis. Šiuo atveju priemonės, kurių turi būti imamasi dėl siuntos, priklauso nuo siuntos buvimo vietos tuo metu, kai aptinkamas pažeidimas, laikantis priemonių, kurių imamasi neteisėto siuntų įvežimo į Sąjungą atvejais, kaip paaiškinta pirmesniame skirsnyje.

— Jeigu veiklos vykdytojas deklaruoja neteisingą KN kodą ir tai lemia, kad siunta pateikiama PKP, priemonės, kurių turi būti imamasi, priklauso nuo to, ar PKP aptinka neteisingus KN kodus, ar ne:

  — jei PKP aptinka neteisingus KN kodus, pirmiausia reikėtų pasikonsultuoti su veiklos vykdytoju, kad būtų atmesta tikimybė, jog pateikta klaidinga deklaracija. Jei dėl KN kodų teisingumo nesutariama ar vis dar abejojama, reikėtų, siekiant oficialaus patvirtinimo, pasikonsultuoti su muitine. Šiuo atveju veiklos vykdytojas vis dar gali ištaisyti BSĮD I dalį;

  — jei PKP neaptinka neteisingų KN kodų ir vėliau klaidą aptinka muitinė, PKP turėtų būti apie tai informuojamas, kad patvirtintas BSĮD būtų pakeistas ir panaikintas. Tam tikrais atvejais PKP taip pat turėtų persvarstyti galimus padarinius importo reikalavimų laikymosi atžvilgiu ir, kai reikia, pakeisti galutinį sprendimą.

2.4.3. ***Reikalavimų neatitinkančių siuntų tvarkymas***

2.4.3.1. *Neatitiktis reikalavimams, nustatoma prieš išleidimą į laisvą apyvartą*

Kilus įtarimui, kad OKR 44 straipsnio 1 dalyje arba 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ar prekių siunta neatitinka OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių, tai siuntai *privalo* būti taikoma sulaikymo procedūra ir oficiali kontrolė, siekiant patvirtinti tą įtariamą neatitiktį reikalavimams arba panaikinti įtarimą dėl to, pagal OKR 65 straipsnio 1 ir 3 dalis.

Patvirtinusios neatitiktį reikalavimams, kompetentingos institucijos turi atsisakyti leisti įvežti tą siuntą į Sąjungą (OKR 66 straipsnio 1 dalis) ir turi imtis priemonių pagal OKR 66, 67 ir 72 straipsnius, toms siuntoms esant dar neišleistoms į laisvą apyvartą.

Panašiai, kai, remiantis laboratorinių tyrimų rezultatais, įrodoma, kad Deleguotojo reglamento (ES) 2019/2124 1 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytų kategorijų prekių siuntos, pateiktos jų galutinės paskirties vietoje po leidimo jas toliau vežti, neatitinka reikalavimų, PKP kompetentingos institucijos turi imtis OKR 66 straipsnio 3–6 dalyse numatytų tolesnių priemonių, koordinuodamos tai su galutinės paskirties vietos kompetentingomis institucijomis, kaip numatyta Deleguotojo reglamento (ES) 2019/2124 7 ir 8 straipsniuose. Sistema TRACES naudojama pranešimams pagal OKR 66 straipsnio 5 dalį teikti.

Siekdamos taikyti tinkamas priemones, kompetentingos institucijos turėtų pirma kiekvienu atveju įvertinti, ar dėl siuntų kyla rizika, atsižvelgdamos į rizikos apibrėžtį OKR 3 straipsnio 24 punkte.

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis Terminų apibrėžtys Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...] 24) rizika – dėl pavojaus susidariusi nepageidaujamo poveikio žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai, gyvūnų gerovei arba aplinkai tikimybės ir to poveikio rimtumo funkcija; [...].

Jei dėl reikalavimų neatitinkančios siuntos kyla rizika, taikomas OKR 67 straipsnis, o dvi priemonės, kurių galima imtis, yra sunaikinimas arba specialus apdorojimas.

Kitais atvejais, pagal OKR 66 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, kompetentingos institucijos turi galimybę, atsižvelgdamos į veiklos vykdytojo nuomonę, nurodyti taikyti alternatyvias priemones, įskaitant siuntos pakartotinį išsiuntimą į trečiąją šalį, laikantis OKR 72 straipsnyje nustatytų sąlygų, arba siuntos paskirties pakeitimą į kitą nei iš pradžių numatytąją paskirtį.

Tam tikrais neatitikties reikalavimams atvejais, kai nėra tikėtina, kad pasireikštų neigiamas poveikis sveikatai ar aplinkai, kompetentinga institucija, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį, gali nuspręsti, kad siunta gali būti pakartotinai išsiųsta į trečiąją šalį, laikantis OKR 72 straipsnyje nustatytų sąlygų. Toliau pateikta tokių neatitikties reikalavimams atvejų pavyzdžių (sąrašas nebaigtinis):

a) nepatenkinami rezultatai pagal Komisijos reglamente (EB) Nr. 2073/2005 ([46]) nustatytus maisto saugos kriterijus;

b) neatitiktis mikrobiologiniams standartams, Komisijos reglamente (ES) Nr. 142/2011 ([47]) nustatytiems dėl pašarų, kurių sudėtyje yra arba kurie sudaryti iš šalutinių gyvūninių produktų, kuriems taikomas Reglamentas (EB) Nr. 1069/2009;

([46]) 2005 m. lapkričio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2073/2005 dėl maisto produktų mikrobiologinių kriterijų (OL L 338, 2005 12 22, p. 1).

([47]) 2011 m. vasario 25 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 142/2011, kuriuo įgyvendinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės, ir Tarybos direktyva 97/78/EB dėl tam tikrų mėginių ir priemonių, kuriems netaikomi veterinariniai tikrinimai pasienyje pagal tą direktyvą, (OL L 54, 2011 2 26, p. 1).

c) teršalo buvimas maiste arba nepageidaujamos medžiagos buvimas pašare, viršijantis Sąjungoje taikomą teisinę ribą;

d) kenkėjo, kuris Sąjungoje apibrėžiamas kaip Sąjungos karantininis kenkėjas, saugomos zonos karantininis kenkėjas arba kenkėjas, kuriam Sąjungoje taikomos Reglamento (ES) 2016/2031 30 straipsnyje nustatytos priemonės, buvimas;

e) Sąjungoje neleistino genetiškai modifikuoto organizmo buvimas;

f) pesticido buvimas maiste ar pašare, kai jo kiekis viršija Reglamentu (ES) Nr. 396/2005 ([48]) nustatytą lygį ir kai pagal šį reglamentą yra nustatyta, kad dėl jo kyla rizika vartotojų sveikatai;

g) maisto priedo, kurio, pagal Reglamentą (EB) Nr. 1333/2008 ([49]), Sąjungoje neleidžiama naudoti jokiuose maisto produktuose, buvimas.

OKR 72 straipsnyje nustatyti tam tikri reikalavimai veiklos vykdytojui, atsakingam už siuntą, kurie turi būti įvykdyti, kad ją būtų galima pakartotinai išsiųsti atgal į trečiąją šalį. Konkrečiau, veiklos vykdytojas privalo:

i. su tos valstybės narės kompetentingomis institucijomis susitarti dėl paskirties vietos (tai vienintelė sąlyga norint pakartotinai išsiųsti OKR 47 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus);

ii. *raštu* informuoti tos valstybės narės kompetentingą instituciją, kad informavo trečiąją kilmės šalį arba trečiąją paskirties šalį apie priežastis, dėl kurių atsisakyta leisti įvežti siuntą į Sąjungą;

iii. gauti paskirties šalies kompetentingų institucijų sutikimą priimti siuntą, jei ši šalis nėra kilmės šalis. Apie tokį sutikimą turi būti valstybės narės institucijoms pranešta tos trečiosios šalies institucijų iniciatyva.

Jeigu yra įrodymų, kad tik dalis siuntos neatitinka reikalavimų, gali būti, pagal OKR 66 straipsnio 4 dalį, veiklos vykdytojui *išimties tvarka* leista taikyti OKR 66 straipsnio 3 dalyje numatytas priemones tik tai siuntos daliai. Tokiu atveju sprendimas dėl dalinio atmetimo turi būti grindžiamas rizikos vertinimu, kad kompetentinga institucija galėtų aiškiai skirti reikalavimus atitinkančią siuntos dalį nuo reikalavimų neatitinkančios dalies, taigi būtų užtikrintas tinkamas siuntos padalijimas ir priemonių taikymas. Toks sprendimas priimamas laikantis OKR 66 straipsnio 4 dalies sąlygų, įskaitant tai, kad nebūtų trukdoma atlikti kontrolės veiksmus. Be to, pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/2130 III priedą, sprendimas atsisakyti leisti įvežti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų siuntos dalį ir dėl jos imtis priemonių turi būti susietas su partijomis, nustatytomis dar prieš fizinius patikrinimus.

Pagal OKR 69 straipsnį, veiklos vykdytojas turi įgyvendinti visas kompetentingų institucijų nurodytas taikyti priemones ne vėliau kaip per 60 dienų nuo tos dienos, kai jam pranešta apie sprendimą. Kompetentingos institucijos gali nustatyti trumpesnį laikotarpį, pavyzdžiui, kad būtų suvaldyta konkreti rizika žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatai, arba pratęsti šį laikotarpį, jei laukiama OKR 35 straipsnyje nurodytos antrojo eksperto nuomonės rezultatų, su sąlyga, kad šis pratęsimas neturėtų neigiamo poveikio žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatai, gyvūnų gerovei ir aplinkai. Bet kokiu atveju, kaip numatyta OKR 35 straipsnio 4 dalyje, veiklos vykdytojo teisė gauti antrojo eksperto nuomonę nedaro poveikio kompetentingų institucijų pareigai imtis skubių veiksmų siekiant pašalinti arba suvaldyti riziką.

Jei kompetentingos institucijos aptinka sunkių ar pakartotinių pažeidimų arba įtaria nesąžiningą ar klaidinančią praktiką, jos privalo *atlikti nuodugnesnę* tos pačios kilmės ar vienodai naudojamų siuntų oficialią kontrolę, kaip reikalaujama OKR 65 straipsnio 4 dalyje. Komisija, naudodamasi OKR 65 straipsnio 6 dalimi suteiktais įgaliojimais, Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2019/1873 ([50]) nustatė taisykles dėl valstybių narių kompetentingų institucijų koordinuotai vykdomos gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų ir sudėtinių produktų nuodugnesnės kontrolės procedūrų.

([48]) 2005 m. vasario 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių augalinės ir gyvūninės kilmės maiste ir pašaruose ar ant jų ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvą 91/414/EEB (OL L 70, 2005 3 16, p. 1).

([49]) 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1333/2008 dėl maisto priedų (OL L 354, 2008 12 31, p. 16).

([50]) 2019 m. lapkričio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2019/1873 dėl kompetentingų institucijų koordinuotai vykdomos gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų ir sudėtinių produktų nuodugnesnės oficialiosios kontrolės procedūrų pasienio kontrolės postuose (OL L 289, 2019 11 8, p. 50).

2.4.3.2. *Neatitiktis reikalavimams, nustatoma po išleidimo į laisvą apyvartą*

Gyvūninių produktų, genetinės medžiagos produktų, šalutinių gyvūninių produktų, šieno bei šiaudų ir sudėtinių produktų (nurodytų OKR 47 straipsnio 1 dalies b punkte) siuntoms, kurių laboratoriniai tyrimai atsitiktine tvarka atliekami PKP pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/2130 4 straipsnio 5 dalyje nurodytą stebėsenos planą ir kurios po to išleidžiamos į laisvą apyvartą iki bus gauti analizių rezultatai, taikomi OKR 137 ir 138 straipsniai, jei šiais rezultatais įrodoma, kad atitinkamos prekės neatitinka OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių.

Apskritai, į laisvą apyvartą išleidžiamoms maisto produktų ir pašarų siuntoms taikomas Reglamento (EB) Nr. 178/2002 12 straipsnis ir jos gali būti reeksportuojamos į trečiąją šalį vienu iš šių atvejų:

i. jeigu atitinka maisto produktus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, nebent importuojančios šalies institucijų būtų reikalaujama kitaip arba įstatymais ar kitais teisės aktais, standartais, praktikos kodeksais ir kitomis teisinėmis bei administracinėmis procedūromis, kurie galėtų galioti importuojančioje šalyje, būtų nustatyta kitaip;

ii. jeigu paskirties šalies kompetentingos institucijos yra aiškiai su tuo sutikusios būdamos išsamiai informuotos apie priežastis, dėl kurių atitinkamas maisto produktas ar pašaras negali būti pateiktas Sąjungos rinkai, ir apie susijusias aplinkybes (išskyrus atvejus, kai maisto produktas kenkia sveikatai arba pašaras yra nesaugus);

iii. jeigu tos siuntos atitinka dvišalio susitarimo, sudaryto tarp Sąjungos ar vienos iš jos valstybių narių ir trečiosios paskirties šalies, nuostatas.

Bet kuriuo atveju, kai dėl maisto produkto ar pašaro kyla tiesioginė ar netiesioginė rizika žmonių sveikatai, sistema iRASFF turi būti naudojama kaip priemonė pranešti Komisijai, kitoms valstybėms narėms ir trečiosioms šalims apie oficialios kontrolės rezultatus ir atitinkamas priemones, kurių imamasi.

Tie patys principai taikomi maisto produktų ir pašarų siuntoms, kurių nereikalaujama pateikti PKP (pagal OKR 44 straipsnį), jei laboratorinių analizių, galutinės paskirties vietoje atliktų atrinkus siuntą tikrinti remiantis rizika, rezultatai nėra patenkinami pagal OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles.

Koordinuotai atlikti nuodugnesnę oficialią kontrolę (IMSOC – TRACES sistemoje), kaip reikalaujama OKR 65 straipsnio 4 dalyje, taip pat gali reikėti aptikus sunkių ar pakartotinių pažeidimų arba įtarus nesąžiningą ar klaidinančią praktiką, kai tai susiję su siuntomis, kurios jau išleistos į rinką.

2.4.4. ***Naudojimasis komercinėmis saugyklomis (OKR 64 straipsnis)***

OKR 64 straipsnyje nustatyti būtiniausi reikalavimai PKP dėl OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ir prekių. Išsamesnės taisyklės dėl PKP ir jų tikrinimo centrams keliamų reikalavimų nustatytos Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1014 ([51]) pagal OKR 64 straipsnio 4 dalimi suteiktus įgaliojimus.

Tam tikrai prekių kategorijai paskirtas PKP turi atitikti būtiniausius reikalavimus, keliamus PKP dėl tos kategorijos prekėms reikalingos infrastruktūros. *Privalo* būti įrengta ir oficialiai kontrolei prieinama reikiama infrastruktūra (iškrovimo zona ar patalpa, tikrinimo zona ar patalpa ir laikymo zona ar patalpa, kaip tinka pagal prekėms taikomą temperatūros režimą, ir tualeto patalpų prieinamumas). Įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1014 taip pat išsamiai nustatyta, kaip turi būti įrengtos atitinkamos zonos ir (arba) patalpos ir kokia įranga turi būti jose. Jei PKP yra keli tikrinimo centrai, kiekvienas tikrinimo centras turi atitikti būtiniausius reikalavimus, nustatytus Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 8 straipsnyje.

PKP kompetentingos institucijos papildomai gali leisti, kad, joms vykdant kontrolę, OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytoms prekėms būtų naudojamos komercinės saugyklos, kaip nustatyta Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies pirmoje pastraipoje. Komercinėmis saugyklomis naudojamasi *papildomai*, laikantis reikalavimo pačiame PKP turėti saugyklas (Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 1 dalis) tų kategorijų prekėms, kurioms jis paskirtas, – komercinės saugyklos pastarųjų saugyklų *neatstoja*.

([51]) 2019 m. birželio 12 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1014, kuriuo nustatomos išsamios pasienio kontrolės postų, įskaitant tikrinimo centrus, ir šių postų ir centrų sąrašuose naudojamų formų, kategorijų bei vartojamų santrumpų būtiniausių reikalavimų taisyklės, (OL L 165, 2019 6 21, p. 10).

Taip naudotis komercinėmis saugyklomis gali būti leidžiama tik jei jos:

— yra netoli PKP ir

— priklauso, kaip ir PKP, tos pačios muitinės kompetencijai.

Be to, pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 12 dalį, prekės, saugomos komercinėse saugyklose pagal to reglamento 3 straipsnio 11 dalį, turi būti:

— saugomos laikantis higienos reikalavimų ir

— tinkamai paženklintos brūkšniniais kodais ar kitomis elektroninėmis priemonėmis arba etiketėmis, ir

— jei tos prekės gali kelti pavojų žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatai, o jei tai GMO ir augalų apsaugos produktai – ir pavojų aplinkai, jos taip pat turi būti laikomos atskiroje rakinamoje patalpoje arba zonose, atitvertose nuo visų kitų komercinėje saugykloje saugomų prekių. Tai, be kita ko, reiškia, kad šios prekės turi būti laikomos atskirai nuo kitų prekių ir turi būti aiškiai nurodytos kaip sulaikytos ir kompetentingos institucijos prižiūrimos prekės.

2.4.4.1. *Komercinių saugyklų naudojimas negyvūninių produktų tapatumo ir fiziniams patikrinimams atlikti*

Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies antroje pastraipoje numatyta galimybė PKP kompetentingai institucijai naudoti to reglamento 3 straipsnio 11 dalies pirmoje pastraipoje nurodytas komercines saugyklas negyvūninių produktų tapatumo patikrinimams ir fiziniams patikrinimams atlikti, jei šios komercinės saugyklos atitinka tame reglamente nustatytus būtiniausius reikalavimus.

Terminas „negyvūniniai produktai“ yra nurodytas Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 II priedo d punkte ir reiškia negyvūninius maisto produktus ir pašarus, taip pat produktus, neskirtus žmonėms vartoti, kurie nėra pašarai (tai yra su maistu besiliečiančios medžiagos), kuriems taikomos OKR 47 straipsnio 1 dalies d, e ar f punkte nurodytos sąlygos arba priemonės. Lankstumas, kurio pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies antrą pastraipą suteikta dėl šios kategorijos prekių, yra susijęs su tuo, kad poreikis dėl pavojingumo izoliuoti šias prekes yra nedidelis. Šis lankstumas *netaikomas* „augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams“, kurie Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 II priedo c punkte nurodyti kaip atskira prekių kategorija, dėl poreikio pagal Reglamentą (ES) 2016/2031 vykdyti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų kontrolę dėl kenkėjų. Šis lankstumas netaikomas ir šieno bei šiaudų siuntoms, kurios priskirtos prie Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 II priedo b punkte nurodytos prekių kategorijos, dėl poreikio vykdyti šių prekių kontrolę dėl gyvūnų ligų.

Nepaisant to, kas išdėstyta, PKP, paskirto atlikti negyvūninių produktų arba augalų, augalinių produktų ir kitų objektų patikrinimus, atskiri tikrinimo centrai *gali būti* privačiojo sektoriaus subjektų patalpose, kuriose vykdoma komercinė veikla, *su sąlyga*, kad tie tikrinimo centrai atitiktų Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 8 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Tikrinimo centrai, kurie yra pasienio kontrolės poste įrengtos patalpos, turi būti, pavyzdžiui, šalia įvežimo į Sąjungą punkto, kaip nustatyta OKR 64 straipsnio 1 dalyje ([52]). Be to, turi būti parūpinta visa reikiama infrastruktūra ir ji turi būti prieinama oficialios kontrolės tikslais, kai tai reikalinga (OKR 64 straipsnio 3 dalies b, c ir d punktai) ([53]), taip pat turi būti nustatyta atitinkama tvarka, kad būtų užtikrinamos tinkamos higienos sąlygos ir rizikos, galinčios kilti dėl kryžminės taršos, prevencija (OKR 64 straipsnio 3 dalies h ir i punktai). Reikėtų pažymėti, kad oficiali šieno ir šiaudų importo kontrolė vykdoma pagal gyvūniniams produktams taikomas taisykles (OKR 47 straipsnio 1 dalies b punktas), kartu keliant papildomus reikalavimus dėl patalpų išdėstymo ir prekių bei veiklos atskyrimo, kaip nustatyta Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 6 straipsnyje.

([52]) Šio reikalavimo išimtys nustatytos 2019 m. kovo 12 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/1012, kuriuo nukrypstant nuo kontrolės punktų skyrimo taisyklių ir pasienio kontrolės postams taikomų būtiniausių reikalavimų papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625, (OL L 165, 2019 6 21, p. 4) 3 straipsnyje.

([53]) Pavyzdžiui, nustatytomis tikrinimo centro darbo valandomis.

2.4.4.2. *PKP kompetentingų institucijų naudojimosi komercinėmis saugyklomis tvarka*

PKP kompetentingos institucijos sprendžia, ar jos leidžia naudotis komercinėmis saugyklomis, kaip numatyta Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalyje. Apie komercinių saugyklų naudojimą pranešti Komisijai nereikia, jei jos naudojamos tik kaip *papildomos* saugyklos.

Tačiau tais atvejais, kai kompetentingos institucijos leidžia naudoti komercines saugyklas negyvūninių produktų tapatumo patikrinimams ir fiziniams patikrinimams atlikti, pagal Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 14 dalį apie tai *privaloma* pranešti Komisijai kaip apie to PKP infrastruktūros ar veiklos pokytį (nekeičiant to PKP paskyrimo srities). Šiuo atveju kompetentingos institucijos turėtų turėti nustatytą tvarką, pagal kurią būtų įrodoma, kad tos saugyklos atitinka Įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1014 nustatytus būtiniausius reikalavimus, ir Komisijai būtų pateikiama visa informacija, reikalinga tokių saugyklų atitikčiai tiems reikalavimams patikrinti.

2.4.4.3. *Komercinių saugyklų įtraukimas į sąrašą ir registravimas sistemoje TRACES-NT*

Nėra teisinio reikalavimo įtraukti komercines saugyklas į OKR 60 straipsnyje ir Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 7 straipsnyje nurodytą paskelbtų PKP sąrašą. Tačiau jei komercinės saugyklos naudojamos tapatumo patikrinimams ir fiziniams patikrinimams atlikti (Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalis), valstybės narės turėtų viešai paskelbti šią informaciją ir ją įtraukti į paskelbtų PKP sąrašo 7 skiltį ([54]).

Be to, nereikalaujama, kad tos komercinės saugyklos būtų registruotos sistemoje TRACES-NT ar kad joms būtų individualiai suteiktas unikalus TRACES identifikatorius. Vietoj to galima naudoti atitinkamo PKP kodą.

Toliau pateiktoje lentelėje apžvelgiami skirtumai tarp PKP ir jų tikrinimo centrų, komercinių saugyklų ir kontrolės punktų.

([54]) Paskelbtų PKP sąrašo forma nustatyta Įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 I priede.

5 lentelė.

PKP ir jų tikrinimo centrams, komercinėms saugykloms ir kontrolės punktams keliamų reikalavimų palyginimas

	PKP / tikrinimo centrai	Komercinės saugyklos (naudojamos prekėms saugoti, jomis papildant PKP infrastruktūrą)	Komercinės saugyklos (naudojamos negyvūninių produktų tapatumo ir fiziniams patikrinimams atlikti, jomis papildant PKP infrastruktūrą)	Kontrolės punktai, kiti nei PKP
Teisinis pagrindas	OKR 59 straipsnis, Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1014, Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1012	Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies pirma pastraipa	Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies antra pastraipa	OKR 53 straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 dalis ir Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/2123
taikymo sritis	OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų gyvūnų ar prekių oficiali kontrolė	OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytų prekių saugojimas	negyvūninių produktų pagal OKR 47 straipsnio 1 dalį tapatumo ir fiziniai patikrinimai	negyvūninių maisto produktų ir pašarų, taip pat augalų, augalinių produktų ir kitų objektų pagal OKR 47 straipsnio 1 dalį, įskaitant ekologiškus ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktus, tapatumo ir fiziniai patikrinimai, kaip nustatyta Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2019/2123
taikytini būtiniausi reikalavimai	OKR 64 straipsnis ir Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1014 (taikytini būtiniausi reikalavimai priklauso nuo gyvūnų ir prekių kategorijų, kurias apima PKP paskyrimo sritis)	Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies pirma pastraipa ir 12 dalis	taikytini būtinieji reikalavimai PKP, paskirtiems dėl negyvūninių produktų, kaip nustatyta OKR 64 straipsnyje ir Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2019/1014	OKR 64 straipsnio 3 dalis ir Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/1014 (taikytini būtiniausi reikalavimai priklausomai nuo gyvūnų ir prekių kategorijų, įeinančių į PKP paskyrimo sritį (OKR 53 straipsnio 1 dalies a punktas)
buvimo vieta įvežimo į Sąjungą punkto atžvilgiu	šalia įvežimo į Sąjungą punkto (OKR 64 straipsnio 1 dalis); tais atvejais, kai yra geografinių apribojimų, nukrypti leidžiančios nuostatos yra nustatytos Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2019/1012, pagal OKR 64 straipsnio 2 dalį	netoli PKP ir priklauso tos pačios muitinės kompetencijai (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies pirma pastraipa)	netoli PKP ir priklauso tos pačios muitinės kompetencijai (Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 11 dalies pirma pastraipa)	toliau nuo PKP, laikantis Deleguotajame reglamente (ES) 2019/2123 nustatytų sąlygų; pavyzdžiui, vežimas į kontrolės punktus turi būti muitinės prižiūrimas ir tam turi būti išduotas atskiras BSĮD, kompetentingų institucijų baigiamas pildyti tame kontrolės punkte.

paskyrimo / pranešimo procedūra	prieš paskiriant PKP, apie tai pranešama Komisijai (OKR 59 straipsnio 2 dalis); Komisija patikrina atitiktį taikytiniems būtiniausiems reikalavimams	iš anksto pranešti Komisijai nereikia; rekomendacija informuoti Komisiją, ar leidžiama naudoti komercines saugyklas, kai: — pranešama apie paskyrimą; arba — atnaujinama informacija apie PKP arba jo tikrinimo centrus; arba — rengiamasi Komisijos kontrolei.	Komisijai pranešama prieš pradedant naudoti komercines saugyklas patikrinimams atlikti (OKR 59 straipsnio 2 dalis ir Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 3 straipsnio 14 dalis); Komisija patikrina atitiktį taikytiniems būtiniausiems reikalavimams	Prieš paskyrimą iš anksto pranešti Komisijai nereikia (OKR 53 straipsnio 2 dalis)
ar įtraukiama į paskelbtus PKP sąrašus	taip (OKR 60 straipsnis)	ne	taip	taip (OKR 53 straipsnio 2 dalis ir 60 straipsnio 1 dalis ir Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1014 7 straipsnis)

2.5. VI SKYRIUS. Oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos finansavimas (OKR 78–85 straipsniai)

2.5.1. *Finansavimas. Bendrosios taisyklės*

Siekiant mažinti oficialios kontrolės sistemos priklausomumą nuo viešųjų finansų, kompetentingos institucijos turi rinkti mokesčius ar rinkliavas savo patirtoms su tam tikra oficialios kontrolės veikla susijusioms išlaidoms padengti (privalomi mokesčiai ir rinkliavos). Tai daroma, pavyzdžiui, siekiant kompensuoti kompetentingų institucijų dėl vykdomos OKR 47 straipsnio 1 dalyje nurodytos gyvūnų ir prekių oficialios kontrolės patirtas išlaidas. Pagal OKR 78 straipsnį valstybės narės turi užtikrinti, kad kompetentingoms institucijoms būtų skiriama pakankamai finansinių išteklių apsirūpinti darbuotojais ir kitais ištekliais, būtinais oficialiai kontrolei ir kitai oficialiai veiklai vykdyti. Tai taikoma ir tuo atveju, kai tam tikros oficialios kontrolės užduotys ir kita oficiali veikla pavedamos pagal OKR 28 ir 31 straipsnius.

Nors veiklos vykdytojams pirmiausia tenka atsakomybė užtikrinti, kad jų veikla būtų vykdoma laikantis Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktų, jų pačių tuo tikslu vykdomos kontrolės sistemą turi papildyti tam skirta kiekvienos valstybės narės prižiūrima oficialios kontrolės sistema veiksmingai priežiūrai žemės ūkio maisto produktų grandinėje užtikrinti.

2.5.2. *Privalomi mokesčiai ar rinkliavos*

Dėl to OKR 79 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad:

> Oficialios kontrolės reglamento 79 straipsnio 1 dalis
>
> 1. Kompetentingos institucijos už oficialios kontrolės, susijusios su IV priedo II skyriuje nurodyta veikla, ir gyvūnų bei prekių, nurodytų 47 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktuose, oficialios kontrolės vykdymą 53 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytuose pasienio kontrolės postuose ar kontrolės punktuose renka mokesčius ar rinkliavas:
>
>   (a) atsižvelgdamos į išlaidų sumą, apskaičiuotą pagal 82 straipsnio 1 dalį, arba
>
>   (b) taikydamos dydžius, numatytus IV priede.

Pavyzdys. Tranzitu vežamų augalų siuntų kontrolės pasienyje atveju mokesčiai turi būti renkami pagal IV priedo I skyriaus VII dalį (VII. TRANZITU VEŽAMŲ ARBA PERKRAUNAMŲ GYVŪNŲ IR PREKIŲ IŠ TREČIŲJŲ ŠALIŲ SIUNTOS), o ne pagal VIII dalį (VIII. AUGALŲ, AUGALŲ PRODUKTŲ IR KITŲ PRODUKTŲ, OBJEKTŲ IR MEDŽIAGŲ, KURIUOSE GALI VEISTIS ARBA PER KURIUOS GALI PLISTI AUGALŲ KENKĖJAI, SIUNTOS).

Be to, OKR 79 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kompetentingos institucijos renka mokesčius ar rinkliavas, kad kompensuotų išlaidas, kurių jos patiria dėl OKR 47 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose nurodytos gyvūnų ir prekių oficialios kontrolės vykdymo, dėl oficialios kontrolės vykdymo veiklos vykdytojo prašymu, siekiant gauti Reglamento (EB) Nr. 183/2005 10 straipsnyje numatytą patvirtinimą, taip pat dėl oficialios kontrolės, kuri iš pradžių nebuvo suplanuota ir kurią prireikė atlikti nustačius, kad tas pats veiklos vykdytojas nesilaiko reikalavimų, ir kuri atliekama siekiant įvertinti reikalavimų nesilaikymo atvejo mastą ir poveikį arba patikrinti, ar reikalavimų nesilaikymas yra pašalintas.

2.5.3. *Kiti (neprivalomi) mokesčiai ar rinkliavos*

Kaip nustatyta OKR 80 straipsnyje, valstybės narės gali rinkti mokesčius ar rinkliavas, kurie būtų skirti oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos išlaidoms padengti ir kurie nėra OKR 79 straipsnyje nurodyti mokesčiai ar rinkliavos, jeigu tai nėra draudžiama OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių reglamentuojamose srityse taikomomis teisės aktų nuostatomis. Šie mokesčiai ar rinkliavos nėra privalomi ir šiems mokesčiams ar rinkliavoms netaikomas OKR 81 straipsnis dėl išlaidų ir OKR 82 straipsnis dėl mokesčių ar rinkliavų apskaičiavimo, tačiau mokesčiai, renkami pagal OKR 80 straipsnį, turi atitikti to reglamento 83, 84 ir 85 straipsniuose nustatytus reikalavimus.

Pavyzdžiui, OKR 21 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytos konkrečios taisyklės dėl oficialios kontrolės prieš pakrovimą siekiant patikrinti, ar gyvūnai yra tinkami vežti. Pagal OKR 80 straipsnį gali būti renkami mokesčiai ar rinkliavos už oficialią kontrolę, vykdomą pagal OKR 21 straipsnio 2 dalies a punktą, nes ta kontrolė nepatenka į OKR 79 straipsnio taikymo sritį ir teisės aktuose, kuriais reglamentuojamas gyvūnų vežimas, nedraudžiama rinkti mokesčių ir rinkliavų, be kita ko, už gyvūnų tinkamumo patikras prieš juos pakraunant ir vežant į trečiąsias šalis. Tokie mokesčiai ar rinkliavos turėtų padengti patirtas išlaidas, bet jų neviršyti.

2.5.4. ***Išlaidų dydis ir privalomų mokesčių ar rinkliavų apskaičiavimo metodai***

Kompetentingos institucijos privalomus mokesčius ar rinkliavas už OKR 79 straipsnio 1 dalyje nurodytą oficialią kontrolę turi rinkti pagal išlaidų dydį, apskaičiuojamą pagal OKR 82 straipsnio 1 dalį, arba naudodamos OKR IV priede nurodytas sumas. Mokesčiai ar rinkliavos, kurie renkami už OKR 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą oficialią kontrolę, taip pat yra arba apskaičiuojami pagal OKR 82 straipsnio 1 dalį, arba renkami OKR IV priede nurodytomis sumomis už tuos gyvūnus, prekes ar veiklą, už kuriuos nustatyti mokesčiai tame priede.

OKR IV priedo I skyriuje nustatyti mokesčiai arba rinkliavos už į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių (pvz., gyvų gyvūnų, mėsos, žuvininkystės produktų, augalų, augalinių produktų, tranzitu vežamų prekių ir kt.) siuntų oficialią kontrolę. To paties priedo II skyriuje nustatyti mokesčiai arba rinkliavos už oficialią kontrolę skerdyklose, pjaustymo patalpose, medžiojamųjų gyvūnų mėsos perdirbimo įmonėse, taip pat pieno produktų gamybos ir žuvininkystės bei akvakultūros produktų gamybos ir pateikimo rinkai oficialią kontrolę.

Pagal OKR 79 straipsnio 1 dalį kompetentingoms institucijoms neleidžiama derinti abiejų to straipsnio a ir b punktuose nurodytų metodų OKR IV priedo I skyriuje nurodytoms tai pačiai kategorijai ([55]) priklausančių gyvūnų ir prekių siuntoms (pvz., žuvininkystės produktų siuntų oficiali kontrolė) ir OKR IV priedo II skyriuje nurodytai tos pačios kategorijos ([56]) veiklai (pvz., oficiali kontrolė skerdyklose).

Tačiau valstybės narės gali nustatyti mokesčius ar rinkliavas, atitinkančius išlaidas, apskaičiuotas pagal OKR 82 straipsnio 1 dalį, ir to reglamento IV priede numatytas sumas, jei siuntos ar veikla priklauso skirtingoms kategorijoms. Pavyzdžiui:

1. mėsos siuntų oficialiai kontrolei galėtų būti taikomas skaičiavimo metodas, o mėsos produktų, paukštienos, laukinių medžiojamųjų gyvūnų mėsos, triušienos arba ūkiuose auginamų medžiojamųjų gyvūnų mėsos siuntų oficialiai kontrolei galėtų būti taikoma OKR IV priedo I skyriuje nustatyta suma; arba

2. mėsos išpjaustymo įmonių oficialiai kontrolei galėtų būti taikomas skaičiavimo metodas, o OKR IV priedo II skyriuje nustatyta suma galėtų būti taikoma pieno gamybos oficialiai kontrolei.

Valstybės narės gali tai daryti tik tiek, kiek toks diferencijavimas atitinka pagrindinius nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principus.

OKR 81 straipsnyje nurodytos išlaidos yra svarbios taikant tik OKR 79 straipsnio 1 dalies a punktą ir 79 straipsnio 2 dalį, tačiau ne OKR 79 straipsnio 1 dalies b punktą.

Pavyzdys. Dėl importo mokesčių valstybė narė renkasi taikyti OKR 79 straipsnio 1 dalies b punktą (t. y. OKR IV priedo I skyriuje nustatytus mokesčius arba rinkliavas už į Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių siuntų oficialią kontrolę). Vis dėlto yra ir papildomų išlaidų, tokių kaip vežimo išlaidos tuo atveju, kai patikrinimai atliekami ne pasienio kontrolės postuose, ir mokėjimas už viršvalandžius pareigūnams, atliekantiems tikrinimus ne oficialiomis darbo valandomis. Šios išlaidos negali būti pridedamos prie mokesčių pagal OKR 79 straipsnio 1 dalies b punktą, nes OKR IV priede numatyti mokesčiai yra fiksuoti mokesčiai ir valstybės narės neturėtų reikalauti padengti papildomų išlaidų.

([55]) Yra 8 (aštuonios) gyvūnų ir prekių kategorijos, nurodytos OKR IV priedo I skyriaus I–VIII punktuose.
([56]) Yra 5 (penkios) veiklos kategorijos, nurodytos OKR IV priedo II skyriaus I–V punktuose.

OKR 82 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

> Oficialios kontrolės reglamento 82 straipsnio 1 dalis
>
> 1. Pagal 79 straipsnio 1 dalies a punktą ir pagal 79 straipsnio 2 dalį renkami mokesčiai ar rinkliavos nustatomi remiantis vienu iš šių apskaičiavimo metodų arba jų deriniu:
>
> (a) kaip fiksuotas dydis, remiantis bendromis oficialios kontrolės išlaidomis, kurių patyrė kompetentingos institucijos per tam tikrą laikotarpį, ir taikomi visiems veiklos vykdytojams nepriklausomai nuo to, ar ataskaitiniu laikotarpiu kiekvieno apmokestinto veiklos vykdytojo atžvilgiu buvo vykdyta oficiali kontrolė; nustatydamos kiekvienam sektoriui, veiklai ir veiklos vykdytojų kategorijai taikomo mokesčio dydį kompetentingos institucijos atsižvelgia į poveikį, kurį atitinkama veiklos rūšis bei mastas ir atitinkami rizikos veiksniai daro bendrų tų oficialios kontrolės išlaidų pasiskirstymui, arba
>
> (b) remiantis faktinių kiekvienos atskiros oficialios kontrolės išlaidų apskaičiavimu ir taikomi veiklos vykdytojams, kuriems taikoma tokia oficiali kontrolė.

Pagal šios nuostatos a punktą valstybėms narėms leidžiama apskaičiuoti fiksuotą mokesčio ar rinkliavos dydį konkrečiam sektoriui, veiklai ar veiklos vykdytojų kategorijai pagal *visos* į OKR taikymo sritį įtrauktos oficialios kontrolės išlaidas. Dėl kiekvienam sektoriui, veiklai ir veiklos vykdytojų kategorijai taikomų mokesčių apskaičiavimo OKR 82 straipsnio 1 dalies a punkte reikalaujama, kad valstybės narės atsižvelgtų į poveikį, kurį atitinkama veiklos rūšis bei mastas ir atitinkami rizikos veiksniai daro bendrų oficialios kontrolės išlaidų pasiskirstymui.

Pagal OKR 82 straipsnio 3 dalį, kai mokesčiai ar rinkliavos apskaičiuojami kaip fiksuoto dydžio sumos pagal OKR 82 straipsnio 1 dalies a punktą, tie kompetentingų institucijų surinkti mokesčiai ar rinkliavos *turi neviršyti bendrų oficialios kontrolės, atliktos per jame nurodytą laikotarpį, išlaidų*. Pagal OKR 82 straipsnio 4 dalį, kai mokesčiai ar rinkliavos apskaičiuojami pagal OKR 82 straipsnio 1 dalies b punktą, jie *turi neviršyti faktinių atliktos oficialios kontrolės išlaidų*.

OKR 81 straipsnio a–g punktuose išsamiau nustatyta minėtų bendrų išlaidų apimtis su toliau nurodytomis išlaidomis, susidariusiomis dėl atitinkamos oficialios kontrolės: „darbuotojų, *įskaitant pagalbinius ir administracijos darbuotojus*, dalyvaujančių atliekant oficialią kontrolę, atlyginimais, jų socialinio draudimo, pensijų ir draudimo išlaidomis“ (pagal a punktą), taip pat „*infrastruktūros ir įrangos* išlaidomis, įskaitant techninės priežiūros ir draudimo išlaidas ir kitas susijusias išlaidas“ (pagal b punktą), „*mokymo* išlaidomis“, išskyrus mokymą, būtiną reikiamai kvalifikacijai gauti norint būti įdarbintiems kompetentingų institucijų (pagal e punktą), ir tokių darbuotojų „*kelionės* [...] išlaidomis“ (pagal f punktą).

Dėl OKR 82 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytų *bendrų oficialios kontrolės išlaidų, kurių patyrė kompetentingos institucijos per tam tikrą laikotarpį,* apimties to reglamento 66 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad jos gali apimti kompetentingų institucijų vykdant oficialią kontrolę patirtas *pridėtines išlaidas*. Toliau toje konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad *pridėtinės išlaidos galėtų apimti paramos ir organizavimo išlaidas, reikalingas planavimui ir oficialios kontrolės vykdymui*.

Be to, jei mokesčiai ar rinkliavos taikomi remiantis faktinėmis atskiros oficialios kontrolės išlaidomis, reikalavimų gerai besilaikantiems veiklos vykdytojams taikomų rinkliavų bendras dydis turėtų būti mažesnis nei reikalavimų nesilaikantiems veiklos vykdytojams, nes jų oficiali kontrolė turėtų būti atliekama rečiau. Kai mokesčiai ar rinkliavos apskaičiuojami remiantis bendromis kompetentingų institucijų per tam tikrą laikotarpį patirtomis išlaidomis ir taikomi visiems veiklos vykdytojams nepriklausomai nuo to, ar ataskaitiniu laikotarpiu vykdyta jų oficiali kontrolė, tie mokesčiai ar rinkliavos turėtų būti apskaičiuoti taip, kad tai būtų naudinga veiklos vykdytojams, nuolat nuosekliai besilaikantiems Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktų.

Pagal nusistovėjusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką ([57]) konkrečiai dėl su administracijos ir pagalbiniais darbuotojais susijusių išlaidų *į rinkliavos skaičiavimą gali būti įtrauktas tik su oficialios kontrolės vykdymu neatsiejamai susijusiai veiklai administracijos ir pagalbinių darbuotojų skiriamas darbo laikas*.

([57]) 2019 m. gruodžio 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *Exportslachterij J. Gosschalk*, sujungtos bylos C-477/18 ir C-478/18, 66 punktas.

OKR 79 straipsnio 3 dalyje valstybėms narėms leidžiama objektyviai ir nediskriminuojant sumažinti mokesčių ar rinkliavų už OKR IV priedo II skyriuje nurodytą veiklą (skerdyklų, mėsos išpjaustymo įmonių, medžiojamųjų gyvūnų mėsos perdirbimo įmonių veiklą, pieno produktų gamybą ir žuvininkystės bei akvakultūros produktų gamybą ir pateikimą rinkai) dydį atsižvelgiant į:

— nedidelio našumo veiklos vykdytojų interesus,

— taikomus tradicinius gamybos, perdirbimo ir platinimo metodus,

— veiklos vykdytojų, veikiančių regionuose, kuriuose egzistuoja konkretūs geografiniai apribojimai, poreikius

— ir veiklos vykdytojo įrašus apie atitinkamų OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių laikymąsi, kuris buvo patvirtintas atliekant oficialią kontrolę.

2.5.5. ***Skaidrumas***

Oficialios kontrolės reglamento 68 konstatuojamoji dalis

Oficialios kontrolės finansavimas iš veiklos vykdytojų renkant mokesčius ar rinkliavas turėtų būti visiškai skaidrus, kad piliečiai ir įmonės galėtų suprasti mokesčiams ar rinkliavoms nustatyti naudojamą metodą ir duomenis[.]

Oficialios kontrolės reglamento 85 straipsnis

Skaidrumas

1. Valstybės narės užtikrina didelį skaidrumą dėl:

    a) mokesčių ar rinkliavų, numatytų 79 straipsnio 1 dalies a punkte bei 79 straipsnio 2 dalyje ir 80 straipsnyje, ir konkrečiai dėl:

        i) metodo ir duomenų, naudojamų šiems mokesčiams ar rinkliavoms nustatyti;

        ii) mokesčių ar rinkliavų dydžio, taikomo kiekvienai veiklos vykdytojų kategorijai ir kiekvienai oficialios kontrolės ar kitos oficialios veiklos kategorijai;

        iii) 81 straipsnyje nurodytų išlaidų sudėties;

    b) už mokesčių ar rinkliavų rinkimą atsakingų institucijų ar įstaigų tapatybės.

2. Kiekviena kompetentinga institucija viešai skelbia šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją apie kiekvieną ataskaitinį laikotarpį ir kompetentingos institucijos išlaidas, dėl kurių turi būti mokamas mokestis ar rinkliava pagal 79 straipsnio 1 dalies a punktą bei 79 straipsnio 2 dalį ir 80 straipsnį.

3. Valstybės narės konsultuoja atitinkamus suinteresuotuosius subjektus dėl bendrų metodų, naudojamų 79 straipsnio 1 dalies a punkte bei 79 straipsnio 2 dalyje ir 80 straipsnyje numatytiems mokesčiams ar rinkliavoms apskaičiuoti.

Pagal OKR 85 straipsnį valstybės narės turi užtikrinti didelį OKR 79 straipsnio 1 dalies a punkte, 79 straipsnio 2 dalyje ir 80 straipsnyje numatytų *mokesčių ar rinkliavų* ir dėl už mokesčių ar rinkliavų rinkimą atsakingų *institucijų ar įstaigų tapatybės* skaidrumą.

Valstybės narės savo metinėse ataskaitose pagal OKR 113 straipsnio 1 dalies e punktą ir Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2019/723 turi pateikti nuorodą į kompetentingos institucijos tinklalapį, kuriame pateikiama vieša informacija apie OKR 85 straipsnio 2 dalyje nurodytus mokesčius ar rinkliavas.

2.6. **VII SKYRIUS. Oficialus sertifikavimas (OKR 86–91 straipsniai)**

2.6.1. ***Oficialus sertifikavimas***

Oficialiais sertifikatais ir oficialiais patvirtinimais suteikiama tikrumo, kad laikomasi teisinių reikalavimų srityse, kurias apima OKR. Šių dokumentų apibrėžtys pateiktos OKR 3 straipsnyje. Abiejų tipų dokumentai yra OKR II antraštinės dalies VII skyriuje nustatyto oficialaus sertifikavimo elementai. OKR 86–91 straipsniuose nustatytos taisyklės dėl vienodos ir suderintos oficialaus sertifikavimo visose atitinkamose OKR srityse tvarkos.

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnis Terminų apibrėžtys Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...] 27) oficialus sertifikatas – sertifikuojančiojo pareigūno pasirašytas popierinis arba elektroninis dokumentas, kuriuo užtikrinama, kad laikomasi vieno ar daugiau 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse nustatytų reikalavimų; 28) oficialus patvirtinimas – bet kokia etiketė, ženklas ar kitos formos patvirtinimas, kurį išduoda kompetentingų institucijų, atliekančių tikslinę oficialią kontrolę, prižiūrimi veiklos vykdytojai arba pačios kompetentingos institucijos ir kuriuo patvirtinama, kad laikomasi vieno ar daugiau šiame reglamente arba 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose taisyklėse nustatytų reikalavimų; [...].

Iš OKR 3 straipsnio 27 ir 28 punktuose pateiktų apibrėžčių, taip pat iš OKR 69 ir 70 konstatuojamųjų dalių aišku, kad oficialūs sertifikatai yra popierinės arba elektroninės formos dokumentai, o oficialūs patvirtinimai dėl tam tikrų gyvūnų ar prekių yra etiketės ir ženklai arba kitokios formos patvirtinimas.

Oficialių sertifikatų ir oficialių patvirtinimų išdavimas, kai tai atlieka kompetentingos institucijos, pagal OKR 2 straipsnio 2 dalį laikomas oficialia veikla, kuri nėra oficiali kontrolė.

Šių dviejų formų sertifikavimas turi ir bendrų bruožų, ir skirtumų. Dėl oficialių sertifikatų OKR 88 straipsnio 3 dalyje ir 89 straipsnyje numatytas jų išdavimo pagrindas ir jų turinio ypatumai. Papildomų reikalavimų dėl oficialių sertifikatų gali būti įtraukta į OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles arba nustatyta įgyvendinimo aktais pagal OKR 90 straipsniu Komisijai suteiktus įgaliojimus. Dėl oficialių patvirtinimų OKR 91 straipsnyje nustatyti bendrieji principai, o konkrečių sektorių teisės aktuose pagal OKR nustatytos konkrečios jų išdavimo taisyklės.

Pagal OKR kompetentingos institucijos privalo užtikrinti ir oficialių sertifikatų, ir oficialių patvirtinimų patikimumą. Todėl 88 straipsnio 2 dalyje, 89 straipsnio 1 dalyje ir 91 straipsnio 2 ir 3 dalyse yra panašių nuostatų dėl oficialaus sertifikavimo autentiškumo ir tikslumo, taip pat dėl kompetentingų institucijų pareigos užtikrinti, kad:

(i) oficialius sertifikatus pasirašantys darbuotojai arba

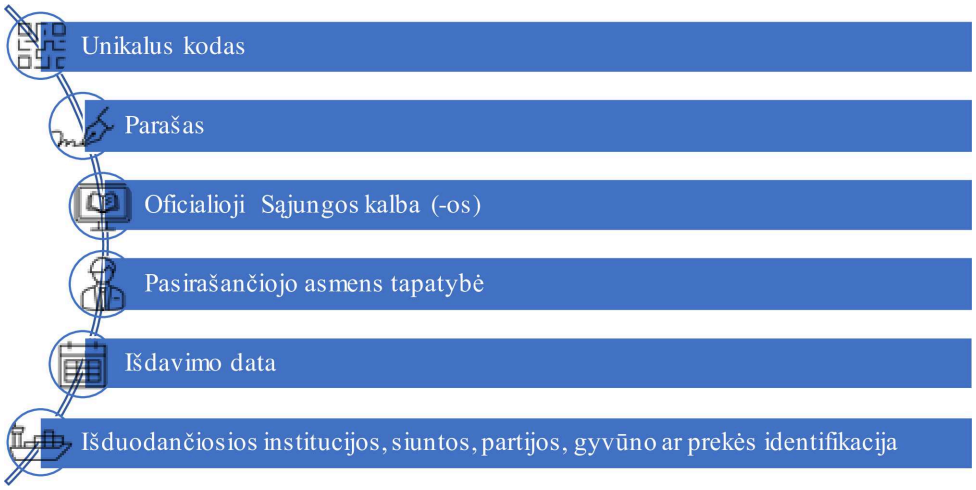
(ii) darbuotojai, vykdantys oficialią kontrolę siekiant prižiūrėti oficialių patvirtinimų išdavimą, arba, kai oficialius patvirtinimus išduoda kompetentingos institucijos, – darbuotojai, dalyvaujantys išduodant oficialius patvirtinimus,

būtų nešališki, neturėtų interesų konfliktų ir būtų tinkamai išmokyti.

Oficialių sertifikatų privalomi elementai yra nustatyti OKR 89 straipsnyje; jie nurodyti toliau 7 paveiksle.

7 pav.

Oficialių sertifikatų elementai pagal OKR nuostatas

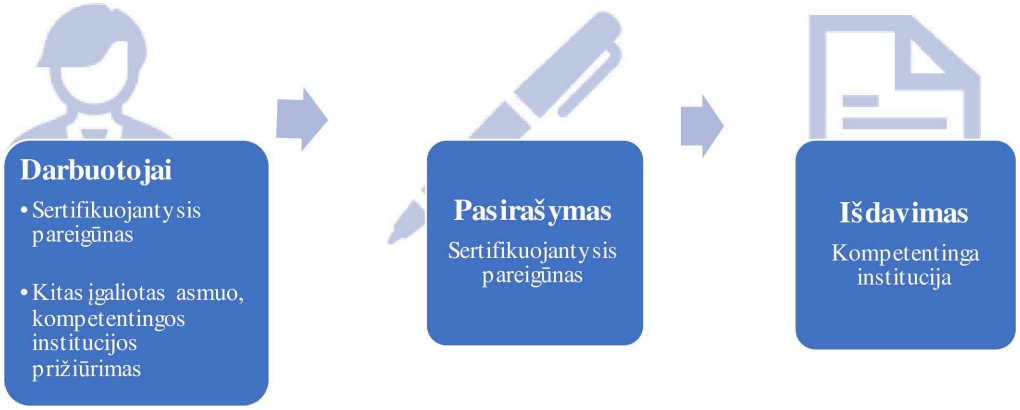

Atitinkami reikalavimai dėl oficialių patvirtinimų yra vartoti oficialiąsias Sąjungos kalbas ir, kai aktualu, patikrinti ryšį tarp oficialaus patvirtinimo ir siuntos ar partijos (OKR 91 straipsnio 2 dalis).

8 ir 9 paveiksluose nurodyti skirtingi kompetentingų institucijų ir darbuotojų, prisidedančių prie oficialaus sertifikavimo dokumentų išdavimo, kaip numatyta OKR 3, 88, 89 ir 91 straipsniuose, vaidmenys.

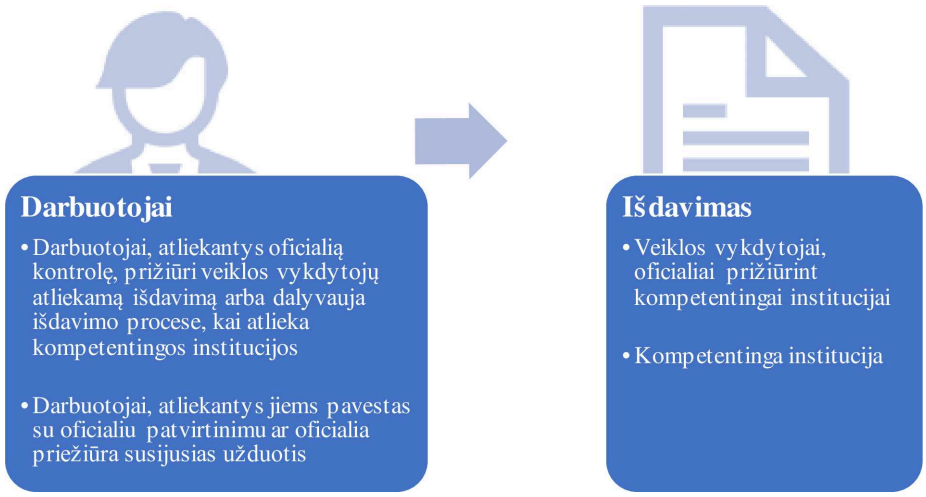
8 pav.

Institucijų ir darbuotojų, dalyvaujančių oficialių sertifikatų išdavimo procese, vaidmenys pagal OKR nuostatas

9 pav.

Institucijų ir darbuotojų, dalyvaujančių oficialių patvirtinimų išdavimo procese, vaidmenys pagal OKR nuostatas

2.6.2. ***Oficialus sertifikatas***

Iš OKR 88 straipsnio 1 dalies aišku, kad už oficialių sertifikatų išdavimą atsako *tik* kompetentingos institucijos. Vis dėlto tam tikros su oficialių sertifikatų išdavimu susijusios užduotys gali būti pavedamos pagal OKR 86 straipsnio 2 dalį, jei šis pavedimas atitinka OKR 28–33 straipsnius.

Iš oficialių sertifikatų galima identifikuoti gyvūnus ar prekes, dėl kurių jie išduoti, ir juose nurodoma išdavimo data bei pasirašęs asmuo (OKR 89 straipsnio 1 dalis), taigi šis asmuo yra atsakingas už sertifikate pateiktą informaciją. Oficialaus sertifikato išdavimas grindžiamas konkrečių faktų ir duomenų apie sertifikuojamus gyvūnus ir prekes patikrinimu ar patvirtinimu (OKR 88 straipsnio 3 dalis), taip garantuojant kiekviename atskirame sertifikate pateiktos informacijos patikimumą.

OKR 89 straipsnio 1 dalyje nurodyta papildomų elementų, kuriais užtikrinamas oficialių sertifikatų tikslumas ir patikimumas:

(i) sertifikuojantieji pareigūnai neturi pasirašyti tuščių ar nebaigtų pildyti sertifikatų;

(ii) sertifikatai surašomi viena ar daugiau oficialiųjų kalbų, kurias supranta sertifikuojantysis pareigūnas, ir, kai aktualu, paskirties valstybės narės kalbų.

Pažymėtina, kad OKR 89 straipsnio 2 dalyje pabrėžiama kompetentingų institucijų atsakomybė imtis tinkamų priemonių, kad būtų užkirstas kelias nesąžiningai su oficialių sertifikatų išdavimu ir naudojimu susijusiai praktikai. OKR 138 straipsnio 5 dalies nuostatomis ši atsakomybė dar labiau padidinama nustatant priemones, kurių tokiais atvejais privalo imtis kompetentinga institucija. Šios priemonės apima administracines priemones, taikomas asmenims, t. y. laikiną sertifikuojančiojo pareigūno nušalinimą nuo pareigų arba įgaliojimo pasirašyti sertifikatus panaikinimą, taip pat veiksmus, kuriais siekiama išvengti pažeidimų pasikartojimo.

Siekiant suteikti kompetentingoms institucijoms lankstumo, OKR 88 straipsnio 3 dalyje nustatytomis taisyklėmis nurodyti trys skirtingi būdai, kuriais sertifikuojantieji pareigūnai, prieš pasirašydami sertifikatus, sužino reikiamą informaciją.

Konkrečiau, faktai ir duomenys gali būti sertifikuojančiojo pareigūno gaunami arba tiesiogiai, arba netiesiogiai, kitam kompetentingų institucijų įgaliotam ir jų kontroliuojamam asmeniui padedant, arba iš paties veiklos vykdytojo, kaip nurodyta 88 straipsnio 3 dalyje, jeigu laikomasi šioje nuostatoje nustatytų sąlygų. Tačiau pažymėtina, kad, kaip aišku iš OKR 88 straipsnio 4 dalies, pagal konkrečias OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų taisyklių nuostatas gali būti privaloma, kad sertifikatą pasirašytų sertifikuojantysis pareigūnas ir jis būtų išduodamas remiantis tik sertifikuojančiojo pareigūno *tiesiogiai* žinomais faktais ir duomenimis.

Oficialūs sertifikatai gali būti būtini:

(i) norint pateikti rinkai ar vežti gyvūnus ir prekes, pagal OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles.

Tokių oficialių sertifikatų kategorijos yra visų pirma šios:

a. veterinarijos sertifikatai pagal Gyvūnų sveikatos teisės akto (Reglamento (ES) 2016/429) 149, 161, 167 ir 216 straipsnius, atitinkamai dėl laikomų sausumos gyvūnų, laikomų galvijų, avių, ožkų, kiaulių ir arklinių šeimos gyvūnų genetinės medžiagos produktų ir naminių paukščių genetinės medžiagos produktų, gyvūninių produktų ir vandens gyvūnų vežimo;

b. oficialūs sertifikatai pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2022/2292 21 straipsnį;

c. šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo sertifikatai, kaip privaloma pagal Reglamento (EB) Nr. 1069/2009 21 straipsnį ir Komisijos reglamentą (ES) Nr. 142/2011;

d. kelių transporto priemonės, kuria vežami naminiai arklinių šeimos gyvūnai arba naminiai galvijai, avys, ožkos, kiaulės ar naminiai paukščiai, vairuotojų ir palydovų kompetencijos pažymėjimai pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2005 6 straipsnio 5 dalį ir kelių transporto priemonių bei laivų gyvūnams transportuoti patvirtinimo pažymėjimai pagal to reglamento 18 ir 19 straipsnius;

e. oficialūs sertifikatai pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/1793 11 straipsnį;

f. fitosanitariniai eksporto, reeksporto ir išankstiniai eksporto sertifikatai, kaip numatyta Reglamento (ES) 2016/2031 100, 101 ir 102 straipsniuose;

g. sertifikatai pagal Reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo 35 straipsnį;

h. Kinijos kilmės arba iš Kinijos siunčiamų produktų sveikumo sertifikatai, kaip reikalaujama Komisijos įgyvendinimo sprendimo 2011/884/ES ([58]) 4 straipsnyje;

(ii) kai siuntas į trečiąsias šalis eksportuoja valstybė narė, kuri yra kilmės šalis arba išsiuntimo šalis, kaip nurodyta OKR 87 straipsnio b punkte.

2.6.3. ***Oficialus patvirtinimas***

Kitaip nei oficialūs sertifikatai, kuriuos išduoda tik kompetentingos institucijos, oficialūs patvirtinimai, kaip aišku iš OKR 3 straipsnio 28 punkto ir 91 straipsnio, yra visų pirma išduodami veiklos vykdytojų. Pavyzdžiui, pagal Reglamentą (ES) 2016/2031, augalų pasus, reikalingus augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams vežti Sąjungos teritorijoje, paprastai išduoda įgaliotieji profesionalūs veiklos vykdytojai.

Šiuo atveju veiklos vykdytojus prižiūri kompetentingos institucijos, vykdydamos tikslinę oficialią kontrolę. Pagal OKR 86 straipsnio 2 dalį, kompetentingos institucijos gali pavesti atlikti tam tikras su oficialia priežiūra susijusias užduotis, su sąlyga, kad šis pavedimas atitiktų OKR 28–33 straipsnius. Gali būti pavedamos ir kitos konkrečios su patvirtinimų išdavimu susijusios užduotys, jei tai atitinka šiuose straipsniuose nustatytas taisykles.

Kompetentingų institucijų vaidmuo, susijęs su oficialiais patvirtinimais, yra dvejopas:

(i) jos taip pat išduoda patvirtinimus,

(ii) arba, kai patvirtinimus išduoda veiklos vykdytojai, jos prižiūri veiklos vykdytoją ir, visų pirma, reguliariai atlieka oficialią kontrolę pagal OKR 91 straipsnio 4 dalį, skirtą patikrinti, ar patvirtinimą išduodantys veiklos vykdytojai laikosi taikytinų taisyklių, ir patikrinti faktus bei duomenis, kuriais remiantis išduodamas patvirtinimas.

([58]) 2011/884/ES: 2011 m. gruodžio 22 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas dėl neatidėliotinų priemonių, susijusių su neleidžiamais naudoti genetiškai modifikuotais ryžiais Kinijos kilmės ryžių produktuose, ir kuriuo panaikinamas Sprendimas 2008/289/EB, (OL L 343, 2011 12 23, p. 140).

Oficialių patvirtinimų pavyzdžiai:

(i) sveikumo ir identifikavimo ženklai, kaip numatyta OKR 18 straipsnio 4 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 853/2004 5 straipsnyje;

(ii) augalų pasai, reikalingi vežant augalus, augalinius produktus ir kitus objektus Sąjungos teritorijoje, kaip numatyta Reglamento (ES) 2016/2031 2 skirsnio VI skyriuje;

(iii) medinės pakavimo medžiagos ženklinimas, numatytas Reglamento (ES) 2016/2031 96 straipsnyje, ir kiti nei medinės pakavimo medžiagos ženklas patvirtinimai, kaip numatyta to paties teisės akto 99 straipsnyje;

(iv) Europos Sąjungos ekologinės gamybos logotipas, numatytas Reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo 33 straipsnyje;

(v) saugomų kilmės vietos nuorodų ir saugomų geografinių nuorodų Sąjungos simbolis pagal Reglamento (ES) 2024/1143 37 straipsnį ir Sąjungos simbolis, skirtas garantuotiems tradiciniams gaminiams žymėti, pagal to paties reglamento 70 straipsnį.

2.6.4. ***Sertifikuojantysis pareigūnas***

Oficialios kontrolės reglamento 3 straipsnio 26 punktas

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys: [...]

26) sertifikuojantysis pareigūnas:

(a) bet kuris kompetentingų institucijų pareigūnas, tokių institucijų įgaliotas pasirašyti oficialius sertifikatus, arba

(b) bet kuris kitas fizinis asmuo, kompetentingų institucijų įgaliotas pasirašyti oficialius sertifikatus pagal 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles; [...].

Sertifikuojančiojo pareigūno kompetencija apima tik oficialių sertifikatų pasirašymą, kaip nustatyta OKR 88 straipsnio 2 dalyje. Iš sertifikuojančiojo pareigūno apibrėžties taip pat matyti, kad tai gali būti įstaigos pareigūnas arba kitas fizinis asmuo, kompetentingų institucijų įgaliotas pasirašyti oficialius sertifikatus pagal OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytas taisykles. Kiti sertifikatus pasirašantys fiziniai asmenys turi būti kompetentingų institucijų „paskirti“ ir „įgalioti“, todėl „pavedimo“ procedūra šiomis aplinkybėmis nėra reikalinga.

Papildomų taisyklių dėl sertifikuojančiojo pareigūno kompetencijos gali būti nustatyta Sąjungos teisės aktuose. Įgyvendinimo reglamente (ES) 2020/2235, kuriuo nustatyti veterinarijos sertifikatų pavyzdžiai, oficialių sertifikatų pavyzdžiai ir veterinarijos / oficialių sertifikatų pavyzdžiai, skirti naudoti dėl tam tikrų kategorijų gyvūnų ir prekių siuntų įvežimo į Sąjungą ir vežimo joje, numatyta, kad sertifikatą pasirašantis asmuo yra valstybinis veterinarijos gydytojas arba sertifikuojantysis pareigūnas.

3. **III ANTRAŠTINĖ DALIS. ETALONINĖS LABORATORIJOS IR ETALONINIAI CENTRAI**

ES etaloninių laboratorijų ir nacionalinių etaloninių laboratorijų paskirtis – skatinti vienodą valstybių narių paskirtų oficialiųjų laboratorijų taikomų metodų kūrimo ar naudojimo praktiką ir taip užtikrinti vykdant oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą atliekamų tyrimų, analizių ir diagnostinių tyrimų rezultatų patikimumą ir nuoseklumą.

ES etaloninių centrų paskirtis – skatinti mokslinę ir techninę kompetenciją gyvūnų gerovės ir žemės ūkio maisto produktų grandinės autentiškumo bei vientisumo srityse, taip formuojant bendrą mokslinį jų atitinkamų dalykinių sričių supratimą, kuriuo grindžiama oficiali kontrolė ir kita oficiali veikla.

3.1. **Paskyrimas ir įgaliojimų sritis**

3.1.1. ***ES etaloninės laboratorijos ir ES etaloniniai centrai (OKR 92–99 straipsniai)***

Atitinkamai pagal OKR 92 straipsnio 1 dalį (dėl ESEL) ir pagal OKR 95 straipsnio 1 dalį ir 97 straipsnio 1 dalį (dėl ESEC) ESEL ir ESEC veiklos sritis pirmiausia lemia konkrečių sektorių teisės aktai, kuriais reglamentuojamos atitinkamos žemės ūkio maisto produktų grandinės politikos sritys ES teisėje ir kuriais nustatomas suderintų metodų ir mokslinės kompetencijos poreikis.

Komisija gali priimti oficialų sprendimą deleguotuoju aktu įsteigti konkretaus sektoriaus ESEL (OKR 92 straipsnio 4 dalis), po to įgyvendinimo aktu paskirdama (OKR 93 straipsnio 1 dalis) vieną ar kelias laboratorijas, kurios po viešosios atrankos proceso (OKR 93 straipsnio 2 dalies a punktas) perima ESEL funkcijas. Šiais steigimo ir skyrimo sprendimais ESEL veiklos sritis gali būti susiaurinta iki tam tikrų kompetencijos sričių (pvz., patogenų grupių, kenkėjų rūšių ar kt.). Panašiai ir oficialus Komisijos sprendimas įgyvendinimo aktais paskirti vieną ar kelis gyvūnų gerovei arba žemės ūkio maisto produktų grandinės autentiškumui ir vientisumui skirtus ESEC ([59]) gali susiaurinti ESEC veiklos sritį iki tam tikrų kompetencijos sričių.

Privalomos ESEL ir ESEC atliekamos užduotys ir jų veiklos reikalavimai (pvz., dėl įrangos, darbuotojų, akreditavimo ir kt.) yra nustatyti OKR 93 straipsnio 3 dalyje ir 94 straipsnyje (ESEL), OKR 95 straipsnio 3 dalyje ir 96 straipsnyje (gyvūnų gerovės ESEC) ir OKR 97 straipsnio 3 dalyje ir 98 straipsnyje (žemės ūkio maisto produktų grandinės autentiškumo ir vientisumo ESEC). Šiuo teisiniu pagrindu palikta nemažai galimybių lanksčiau nustatyti išsamią ESEL arba ESEC įgaliojimų sritį metinėje arba daugiametėje atitinkamos etaloninės laboratorijos ar etaloninio centro darbo programoje.

Jeigu po ESEL arba ESEC paskyrimo nustatoma jo papildomų užduočių ar papildomų jam keliamų reikalavimų, reikėtų atlikti įvertinimą, ar šios papildomos užduotys ir reikalavimai patenka į: 1) atitinkamų sektorinių teisės aktų taikymo sritį, 2) steigimo deleguotojo akto ir (arba) dėl paskyrimo priimto įgyvendinimo akto taikymo sritį ir 3) OKR 93–98 straipsniuose pateiktą užduočių ir reikalavimų aprašą. Jei tos papildomos užduotys ar reikalavimai patenka į šią taikymo sritį, Komisija gali nuspręsti juos įtraukti į ESEL arba ESEC metinę ar daugiametę darbo programą. Jei tos papildomos užduotys ar reikalavimai į pirmiau apibūdintą taikymo sritį nepatenka, reikalingas oficialus Komisijos sprendimas, priimamas deleguotuoju aktu pagal OKR 99 straipsnio 2 dalį. Vis dėlto pastaroji procedūra taikoma tik naujos arba naujai atsirandančios rizikos ar naujų arba naujai atsirandančių gyvūnų ligų ar augalų kenkėjų atvejais arba dėl naujų teisinių reikalavimų.

3.1.2. ***Nacionalinės etaloninės laboratorijos (OKR 100–101 straipsniai)***

Valstybės narės kiekvienai ESEL skiria vieną arba daugiau NEL. Visą tam tikros ESEL apimamą veiklą gali vykdyti viena atitinkama nacionalinė institucija, veikianti kaip NEL, arba ta veikla gali būti padalyta kelioms nacionalinėms institucijoms. Pastaruoju atveju valstybės narės užtikrina, kad susijusias NEL funkcijas atliekančios laboratorijos glaudžiai bendradarbiautų tarpusavyje (OKR 100 straipsnio 5 dalis). Valstybės narės taip pat gali nuspręsti paskirti papildomų NEL tose politikos srityse, kuriose nėra atitinkamos ESEL (OKR 100 straipsnio 1 dalis). Šios papildomos NEL taip pat turi vykdyti NEL reikalavimus, užduotis ir pareigas, nustatytus OKR 100 ir 101 straipsniuose, išskyrus susijusius su bendradarbiavimu su ESEL (pvz., OKR 101 straipsnio 1 dalies a ir d punktai).

Laboratorija gali atlikti ir oficialiosios, ir etaloninės laboratorijos funkcijas, jeigu ji vykdo atitinkamus reikalavimus ir pareigas ir yra paskirta atlikti kiekvieną iš šių funkcijų.

Valstybės narės gali kitoje ES arba EEE šalyje esančią laboratoriją paskirti NEL. Šis mechanizmas gali būti taikomas, pavyzdžiui, kai nacionalinės laboratorijos neturi reikiamų pajėgumų ar kompetencijos, kad galėtų atitikti NEL akreditavimo reikalavimus. Be to, pagal Susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos ([60]), visų pirma pagal Protokolo dėl Airijos ir Šiaurės Airijos 5 straipsnio 4 dalį ir jo 2 priedo 43 skirsnį, tai yra vienintelis mechanizmas, pagal kurį gali būti skiriamos NEL Šiaurės Airijai.

([59]) Šio pranešimo paskelbimo dieną dar nėra paskirta jokio ESEC žemės ūkio maisto produktų grandinės autentiškumo ir vientisumo srityje.

([60]) OL L 29, 2020 1 31, p. 7.

3.2. **Akreditavimas**

3.2.1. ***ESEL (OKR 93 straipsnis) ir NEL (OKR 100 straipsnis)***

ESEL ir NEL privalo vykdyti veiklą pagal EN ISO/IEC 17025 ir būti akredituotos pagal šį standartą. Jų akreditavimo sritis apima visus laboratorinės analizės, tyrimų ar diagnostinių tyrimų metodus, kuriuos laboratorija turi naudoti veikdama kaip ESEL arba NEL. Terminas „metodas“ gali būti suprantamas kaip matavimo procedūra, taikoma konkrečiai matricai ar matricų grupei ir konkrečiai analitei ar analičių grupei arba jų deriniui (priklausomai nuo atitinkamo metodo) pagal standartą EN ISO/IEC 17025.

Šios taisyklės yra analogiškos atitinkamoms OKR 37 straipsnio 4 dalies e punkte ir 37 straipsnio 5 dalyje dėl oficialiųjų laboratorijų skyrimo nustatytoms prievolėms (žr. 2.3.3.2 skyrių apie akreditavimą). OKR yra numatytos nuo šios prievolės nukrypti leidžiančios nuostatos, suteikiant valstybėms narėms prerogatyvą tam tikromis sąlygomis paskirti NEL, neįvykdžiusią pareigos būti akredituotai, ir suteikta lankstumo dėl akreditavimo srities:

1. NEL arba ESEL akreditavimo sritis:

    a. gali apimti metodų grupes (OKR 100 straipsnio 2 dalis kartu su 37 straipsnio 5 dalies b punktu dėl NEL, OKR 93 straipsnio 3 dalies a punkto ii papunktis dėl ESEL),

    b. gali būti apibrėžta lanksčiai (OKR 100 straipsnio 2 dalis kartu su 37 straipsnio 5 dalies c punktu dėl NEL, OKR 93 straipsnio 3 dalies a punkto iii papunktis dėl ESEL).

2. Laikina nukrypti nuo privalomo akreditavimo tvarkos leidžianti nuostata gali būti taikoma NEL (1 + 1 metams) (OKR 100 straipsnio 2 dalis kartu su 42 straipsnio 1 dalimi, 42 straipsnio 2 dalies a ir b punktais ir 42 straipsnio 3 dalimi):

    a. kai atitinkamo metodo naudojimas yra naujas reikalavimas pagal Sąjungos taisykles, laikantis OKR 34 straipsnio 1 dalies (nuo tokių taisyklių įsigaliojimo dienos),

    b. kai dėl naudojamo metodo pakeitimų reikia naujo arba išplėsto akreditavimo (jei to neapima lanksti akreditavimo sritis ([61])),

    c. kai metodą reikia naudoti dėl susidariusios ekstremaliosios situacijos arba dėl naujai atsirandančios rizikos.

3. Dėl akreditavimo reikalavimo įsigaliojimo augalų sveikatos srityje buvo nustatytas pereinamasis laikotarpis iki 2022 m. balandžio 29 d. (OKR 167 straipsnio 2 dalis).

NEL ir ESEL nepatenka į nukrypti nuo privalomo akreditavimo tvarkos leidžiančių nuostatų, nustatytų OKR 41 straipsnyje ir Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2021/1353, taikymo sritį, tačiau augalų sveikatos srityje kompetentingos institucijos arba, atitinkamai, Komisija oficialiąsias laboratorijas, paskirtas remiantis pagal OKR 41 straipsnį priimta nukrypti leidžiančia nuostata, gali paskirti NEL arba ESEL nepriklausomai nuo to, ar jos atitinka sąlygą dėl visų jų metodų akreditavimo (atitinkamai OKR 93 straipsnio 4 dalis ir 100 straipsnio 2 dalis). Ši galimybė neturėtų poveikio augalų sveikatos srities NEL ir ESEL, paskirtoms dar prieš priimant atitinkamą deleguotąjį aktą pagal OKR 41 straipsnį.

3.2.2. ***ESEC (OKR 95–98 straipsniai)***

Kadangi ESEC įgaliojimai yra orientuoti į paramos teikimą, ESEC privalomo akreditavimo nuostatos nėra. Vis dėlto nustatyta, kad ESEC „turi aukšto lygio mokslinės ir techninės kompetencijos“ savo atitinkamose tikslinėse veiklos srityse ir „užtikrina, kad jų darbuotojai gerai išmanytų tarptautinius standartus ir praktiką“ (atitinkamai OKR 95 straipsnio 3 dalies b ir e punktai ir 97 straipsnio 3 dalies b ir e punktai).

([61]) „Lanksti akreditavimo sritis“ – akreditavimo sritis, išreikšta taip, kad atitikties vertinimo įstaigos galėtų atlikti metodikos ir kitų parametrų pakeitimus, kurie priklauso atitikties vertinimo įstaigos kompetencijai, kaip patvirtino akreditavimo įstaiga (ISO/IEC 17011:2017),

3.3. **Pareigos skelbti ir pranešti**

3.3.1. ***NEL sąrašas***

Valstybės narės pagal OKR 100 straipsnio 4 dalį pateikia atnaujintą NEL pavadinimų ir adresų sąrašą Komisijai, kitoms valstybėms narėms ir atitinkamoms ESEL ir padaro šį sąrašą prieinamą visuomenei.

ESEL pagal OKR 94 straipsnio 3 dalį paskelbia savo susijusių NEL, kurias valstybės narės yra paskyrusios jų atitinkamoje tikslinėje veiklos srityje, sąrašą.

3.3.2. ***ESEL ir ESEC sąrašai***

Pagal OKR 99 straipsnio 1 dalį Komisija savo interneto svetainėje skelbia atnaujintus paskirtų ESEL (https://ec.europa.eu/food/ref-labs_en) ir ESEC (gyvūnų gerovės srityje, https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/eu-ref-centre_en) pavadinimų ir adresų sąrašus. https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/eu-ref-centre_en) savo interneto svetainėje.

3.3.3. ***Duomenų privatumas***

Valstybėms narėms skelbiant informaciją apie NEL, o Europos Komisijai – apie ESEL, taikomos ES duomenų apsaugos taisyklės (atitinkamai Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 ([62]) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 ([63])). Informacija apie fizinius asmenis negali būti skelbiama be jų sutikimo. Laikantis geriausios praktikos, turėtų būti skelbiama tik bendroji laboratorijos kontaktinė informacija (pvz., adresas, speciali pašto dėžutė), nes to pakanka OKR 94 straipsnio 3 dalyje, 99 straipsnio 1 dalyje ir 100 straipsnio 4 dalyje nustatytoms skelbimo pareigoms atlikti.

3.4. **Ataskaitų teikimas ir Komisijos kontrolė**

3.4.1. ***ESEL ir ESEC***

Pagal OKR 99 straipsnio 3 dalį ESEL ir ESEC taikoma Komisijos kontrolė siekiant patikrinti, ar laikomasi OKR 93 straipsnio 3 dalies ir 94 straipsnio reikalavimų (dėl ESEL) ir OKR 95 straipsnio 3 dalies ir 97 straipsnio 3 dalies reikalavimų (dėl ESEC).

Pagal šiuo metu įprastą praktiką Komisijos vykdoma kontrolė apima: pagal ESEL ir ESEC metines ar daugiametes darbo programas parengtų ataskaitų dokumentų peržiūrą,

— metinių finansinių ataskaitų dokumentų peržiūrą.

Papildomai Komisija gali nuspręsti atskirais atvejais atlikti kontrolę vietoje, siekdama įsitikinti, kad laboratorijos atitinka paskyrimo kriterijus, ir patikrinti, ar pateiktos metinės arba daugiametės programos yra tinkamai įgyvendintos ir už tai tinkamai atsiskaityta,

— dėl elementų, kurių neįmanoma lengvai patikrinti atliekant dokumentų peržiūrą,

— jeigu ataskaitose pateikta ar iš kitų šaltinių gaunama informacija kelia susirūpinimą arba rodo, kad nesilaikoma reikalavimų.

3.4.2. ***NEL***

OKR 99 straipsnio 3 dalyje apibūdinta Komisijos kontrolė netaikoma NEL, tačiau Komisijos kontrolė, vykdoma tikrinant valstybių narių kontrolės sistemų veikimą, kaip apibūdinta to reglamento 116–119 straipsniuose, gali apimti NEL veiklą.

([62]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

([63]) 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB, (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

3.4.2.1. *NEL tarplaboratoriniai lyginamieji tyrimai ir kvalifikacijos tyrimai*

ESEL reguliariai stebės NEL rezultatus per tarplaboratorinius lyginamuosius tyrimus ar kvalifikacijos tyrimus (TLT / KT) pagal OKR 94 straipsnio 2 dalies c punktą, visų pirma tais atvejais, kai yra teisinis reikalavimas taikyti tam tikrus metodus. NEL pagal OKR 101 straipsnio 1 dalies a punktą privalo dalyvauti TLT / KT, o tais atvejais, kai nėra teisinių reikalavimų arba nekyla saugos klausimų dėl tiriamos analitės ar pavojaus veiksnio, NEL turėtų stengtis visomis išgalėmis užtikrinti savo dalyvavimą ESEL TLT / KT veikloje arba pagrįsti, kodėl nedalyvauja.

Prireikus NEL ar ESEL gali prašyti, kad TLT / KT dalyvautų kita NEL arba oficialioji laboratorija, atstovaujanti atitinkamai valstybei narei (OKR 94 straipsnio 2 dalies c punktas ir 38 straipsnio 2 dalis). Tais atvejais, kai nedalyvaujama TLT / KT arba ESEL atmeta pateiktus nedalyvavimą pagrindžiančius argumentus, valstybės narės turėtų būti apie tai informuotos, kad imtųsi veiksmų.

Turėtų būti taikomos tinkamos tolesnės procedūros tais atvejais, kai NEL dalyvavimo ESEL organizuojamuose TLT / KT rezultatai nėra pakankamai geri. Apskritai šios procedūros turėtų būti vykdomos dviem etapais. Pirmame etape turėtų būti prašoma, kad NEL imtųsi taisomųjų veiksmų nustatytoms problemoms spręsti. Antrame etape, jei po taisomųjų veiksmų vis dar nepasiekiama pakankamai gerų rezultatų arba jei NEL nepakankamai bendradarbiauja tam, kad išspręstų pirmuoju etapu nustatytas problemas, ESEL turėtų apie tai informuoti Komisiją. Komisija nuspręs dėl tolesnės eigos; ji gali pareikalauti, kad valstybės narės kompetentinga institucija imtųsi veiksmų.

4. **VII ANTRAŠTINĖ DALIS. VYKDYMO UŽTIKRINIMO VEIKSMAI**

4.1. **I SKYRIUS. Kompetentingų institucijų veiksmai ir sankcijos**

4.1.1. ***Pranešimas apie pažeidimus (OKR 140 straipsnis)***

Sąjungos taisyklių laikymasis gali būti sustiprinamas mechanizmais, kuriais asmenims sudaromos sąlygos ir jie skatinami suteikti kompetentingoms institucijoms naujos informacijos apie Sąjungos taisyklių pažeidimus, taip padedant kompetentingoms institucijoms aptikti pažeidimus ir sudarant joms sąlygas imtis tinkamų tolesnių priemonių. Tačiau asmenis, kurie galėtų pranešti apie pažeidimus, gali nuo to atgrasyti pranešimo procedūrų nebuvimas arba baimė patirti neigiamų padarinių, tokių kaip privatumo pažeidimai, atsakomieji veiksmai ar diskriminavimas, visų pirma tais atvejais, kai tokios informacijos įgyjama su darbu susijusiomis aplinkybėmis (tokie asmenys vadinami pranešėjais, angl. *whistleblowers*).

Šiomis aplinkybėmis Direktyvoje (ES) 2019/1937 ([64]) (Pranešėjų apsaugos direktyva) nustatyta bendra pranešimo apie Sąjungos teisės pažeidimus ir pranešėjų apsaugos sistema tose srityse, kuriose manoma, kad pranešimu apie pažeidimus stiprinamas Sąjungos teisės vykdymo užtikrinimas, ir kuriose Sąjungos teisės pažeidimai gali padaryti didelę žalą viešajam interesui. Į Pranešėjų apsaugos direktyvos taikymo sritį įeina pats OKR ir keli kiti Sąjungos teisės aktai, kuriais nustatytos žemės ūkio maisto produktų grandinės taisyklės (Pranešėjų apsaugos direktyvos 2 straipsnio 1 dalis ir priedas).

Be to, OKR 140 straipsniu nustatyta bendra valstybių narių pareiga sukurti veiksmingus pranešimo mechanizmus kompetentingose institucijose, apibrėžtose OKR, įskaitant visų pirma pranešimų gavimo ir apsaugos nuo atsakomųjų veiksmų, kai pranešama apie OKR pažeidimus, procedūras.

Taigi, pačiame OKR reikalaujama, kad kompetentingos institucijos taikytų veiksmingas pranešimo apie pažeidimus sistemas ir pranešėjų apsaugą, o Pranešėjų apsaugos direktyva papildo OKR 140 straipsnį ir joje yra nustatytos išsamios nuostatos dėl pranešimų teikimo kanalų ir konkrečių paramos bei apsaugos priemonių taikymo pranešėjams tos direktyvos taikymo srityje.

Pranešėjų apsaugos direktyva nedaro poveikio Sąjungos teisės ar nacionalinės teisės taikymui dėl baudžiamojo proceso taisyklių, visų pirma tų, kuriomis siekiama apsaugoti tyrimo ir procesų vientisumą arba susijusių asmenų teises į gynybą (Direktyvos 3 straipsnio 3 dalies d punktas ir 28 konstatuojamoji dalis). Tolesnėse dalyse išsamiau aprašomos OKR 140 straipsnio ir Pranešėjų apsaugos direktyvos taikymo sritys ir reikalavimai dėl pranešimų teikimo kanalų sukūrimo.

([64]) 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).

4.1.1.1. *Materialinė taikymo sritis: pažeidimų, apie kuriuos galima pranešti, pobūdis*

Oficialios kontrolės reglamento 140 straipsnis

Pranešimas apie pažeidimus

1. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos institucijos turėtų veiksmingus mechanizmus, kad būtų galima pranešti apie padarytus ar galimus šio reglamento pažeidimus.

2. 1 dalyje nurodyti mechanizmai apima bent:

   a) pranešimų apie pažeidimus gavimo ir tolesnių veiksmų procedūras;

   b) asmenų, kurie pranešė apie pažeidimą, tinkamą apsaugą nuo atsakomųjų veiksmų, diskriminacijos ar kitokio nesąžiningo elgesio ir

   c) asmens, kuris pranešė apie pažeidimą, asmens duomenų apsaugą pagal Sąjungos ir nacionalinę teisę.

OKR 140 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga sudaryti sąlygas pranešti apie „šio reglamento“ pažeidimus, t. y. oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos vykdymo taisyklių, nustatytų OKR, pažeidimus. Tai gali, be kita ko, apimti oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos planavimo, organizavimo, vykdymo, dokumentavimo ar finansavimo taisyklių pažeidimus, OKR nustatytų taisyklių, kuriomis nustatytos veiklos vykdytojų pareigos, pažeidimus, taip pat su subjektų, kuriems taikomos OKR taisyklės, darbuotojų elgesiu, nešališkumu ar kvalifikacija susijusius pažeidimus.

Pranešėjų apsaugos direktyvos priede nurodyti teisės aktai yra *in toto* įtraukti į tos direktyvos materialinę taikymo sritį. Taigi, visa OKR patenka į Pranešėjų apsaugos direktyvos materialinę taikymo sritį.

Nors OKR 140 straipsnyje nenustatyta reikalavimų dėl asmenų, pranešančių apie kituose OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų sričių teisės aktuose nustatytų taisyklių pažeidimus, apsaugos, kai kurie iš tų teisės aktų yra įtraukti į Pranešėjų direktyvos materialinę taikymo sritį (žr. 6 lentelę – Teisės aktai pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą). Kitaip tariant, pranešimams apie OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų sričių Sąjungos teisės pažeidimus Pranešėjų apsaugos direktyva taikoma tik tiek, kiek jie susiję su a) OKR pažeidimu, pvz., dėl vykdytinos oficialios kontrolės, arba b) su Sąjungos teisės aktų, nurodytų Pranešėjų apsaugos direktyvos priede, pažeidimu.

Taip pat reikėtų priminti, kad Komisija ragina valstybes nares, perkeliant Pranešėjų apsaugos direktyvą į nacionalinę teisę, apsvarstyti galimybę išplėsti jos taikymo sritį įtraukiant ir kitas sritis, ir apskritai užtikrinti išsamiai nustatytą ir nuoseklią tvarką nacionaliniu lygmeniu.

6 lentelė.

OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytose srityse galiojančių teisės aktų, kuriuos apima Pranešėjų apsaugos direktyva, orientacinis sąrašas. (Be to, pats OKR yra įtrauktas į Pranešėjų apsaugos direktyvos taikymo sritį)

OKR 1 straipsnio 2 dalyje nurodytos sritys		Teisės aktai, įeinantys į Direktyvos (ES) 2019/1937 taikymo sritį (2 straipsnio 1 dalis ir priedas)
a)	maistas ir maisto sauga	Reglamentas (EB) Nr. 178/2002

b)	genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) apgalvotas išleidimas į aplinką maisto ir pašarų gamybos tikslais	-
c)	pašarai ir pašarų sauga	Reglamentas (EB) Nr. 178/2002
d)	gyvūnų sveikatos reikalavimai	Reglamentas (ES) 2016/429 Reglamentas (EB) Nr. 1069/2009
e)	šalutiniai gyvūniniai produktai ir jų gaminiai	Reglamentas (EB) Nr. 1069/2009
f)	gyvūnų gerovės reikalavimai	Tarybos direktyva 98/58/EB ([1]) Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2005 Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1099/2009 Tarybos direktyva 1999/22/EB ([2]) Direktyva 2010/63/ES ([3])
g)	apsaugos priemonės nuo augalų kenkėjų	-
h)	augalų apsaugos produktai ir taususis pesticidų naudojimas	-
i)	ekologinė gamyba ir ekologiškų produktų ženklinimas	Reglamentas (ES) 2018/848
j)	saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų ir garantuotų tradicinių gaminių naudojimas ir ženklinimas	-

([1]) 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos (OL L 221, 1998 8 8, p. 23).
([2]) 1999 m. kovo 29 d. Tarybos direktyva 1999/22/EB dėl laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose (OL L 94, 1999 4 9, p. 24).
([3]) 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos (OL L 276, 2010 10 20, p. 33).

4.1.1.2. *Pranešimo mechanizmai*

OKR 140 straipsnyje nustatyta kompetentingų institucijų pareiga sudaryti sąlygas veiksmingais pranešimų teikimo kanalais pranešti apie OKR pažeidimus ir jame bendrai nurodyta „pranešti apie padarytus ar galimus šio reglamento pažeidimus“ ir „asmenys, kurie pranešė apie pažeidimą“. Be to, OKR 91 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad apsauga turėtų būti suteikta „bet kuriam asmeniui“, perspėjančiam kompetentingas institucijas apie galimus pažeidimus. Taigi, pagal OKR įdiegti pranešimų teikimo kanalai turėtų atitikti Pranešėjų apsaugos direktyvos standartus.

Kuriant pranešimų teikimo kanalus labai svarbu pateikti aiškių gairių (angl. *signposting*) ([65]), t. y. teikti tikslią ir lengvai prieinamą informaciją plačiajai visuomenei apie pranešimų teikimo kanalus ir susijusius apsaugos lygius, visų pirma, kai, be mažiau konfidencialių būdų susisiekti su atitinkamu subjektu, galima naudotis ir konfidencialiomis informacijos teikimo priemonėmis, atitinkančiomis Pranešėjų apsaugos direktyvos reikalavimus.

([65]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 89 konstatuojamoji dalis: „[...] Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad atitinkama ir tiksli informacija tuo atžvilgiu būtų teikiama plačiajai visuomenei aiškiu ir lengvai prieinamu būdu. Turėtų būti nemokamai teikiamos individualios, nešališkos ir konfidencialios konsultacijos, pvz., apie tai, ar atitinkamai informacijai taikomos galiojančios pranešėjų apsaugos taisyklės, kurį pranešimo teikimo kanalą galėtų būti geriausia naudoti ir kokiomis alternatyviomis procedūromis galima pasinaudoti tuo atveju, kai informacijai netaikomos galiojančios taisyklės, vadinamasis gairių teikimas. [...]“

Tolesnėse dalyse dėmesys skiriamas tam, kaip kompetentingos institucijos, apibrėžtos OKR, įdiegia pranešimo mechanizmus pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą.

4.1.1.3. *Rašytinės procedūros*

Pranešėjų apsaugos direktyvoje reikalaujama, kad būtų nustatytos pranešimų apie pažeidimus gavimo ir tolesnių veiksmų procedūros.

Tai reiškia, kad kompetentingoje institucijoje turėtų būti nustatytos aiškios rašytinės procedūros, pagal kurias nustatoma, kaip gali būti teikiami pranešimai, kaip jie nagrinėjami ir tvarkomi, kokie apsaugos mechanizmai taikomi ir kaip, gavus pranešimus, imamasi tolesnių veiksmų.

Šiomis apsaugos priemonėmis siekiama užtikrinti tinkamą informacijos tvarkymą, įskaitant konfidencialumą ir asmens duomenų apsaugą kompetentingoje institucijoje, taip pat informacijos apie pranešimų teikimo galimybes ir pranešimų nagrinėjimo procedūras, kuri turėtų būti lengvai ir viešai prieinama, teikimą potencialiems pranešėjams, siekiant paskatinti galimus pranešėjus ir patikinti juos dėl jų pranešimų konfidencialumo ir veiksmingų tolesnių veiksmų, kurių bus imamasi atsižvelgiant į jų pranešimus.

4.1.1.4. *Kontaktiniai asmenys, pranešimų gavimas ir tvarkymas*

OKR 140 straipsnyje numatyti pranešimų teikimo mechanizmai, kuriuos turi sukurti pagal OKR paskirtos kompetentingos institucijos, patenka į „vidaus pranešimų teikimo kanalų“ (Pranešėjų apsaugos direktyvos 7–9 straipsniai) ([66]) sampratą. „Vidaus pranešimų teikimo“ samprata taip pat apima atvejus, kai pranešimų teikimo kanalo veikimą užtikrinantys subjektai yra įgalioję trečiuosius asmenis jų vardu gauti pranešimus apie pažeidimus (Pranešėjų apsaugos direktyvos 8 straipsnio 5 dalis).

Nors pats subjektas (kompetentingos institucijos) sprendžia, ar įgalioti trečiuosius asmenis gauti pranešimus jo vardu, pranešimus gaunantys ir tvarkantys asmenys bet kuriuo atveju turėtų suteikti tinkamų nepriklausomumo, konfidencialumo, duomenų apsaugos ir slaptumo garantijų (Pranešėjų direktyvos 54 konstatuojamoji dalis).

Visi subjektų (kompetentingų institucijų, apibrėžtų OKR) gauti pranešimai turėtų būti tvarkomi konfidencialiai. Direktyvos 9 straipsnyje reikalaujama, kad subjektai (kompetentingos institucijos) per septynias dienas patvirtintų pranešėjui, kad gavo pranešimą, ir pranešėjas turėtų gauti grįžtamosios informacijos apie tolesnius veiksmus, kurių imtasi arba ketinama imtis, per pagrįstą laikotarpį, ne ilgesnį kaip trys mėnesiai nuo pranešimo gavimo patvirtinimo arba, jei patvirtinimas pranešėjui nebuvo išsiųstas, – trys mėnesiai nuo tada, kai baigiasi septynių dienų laikotarpis po pranešimo pateikimo. Tolesni veiksmai – veiksmai, kurių imasi pranešimo gavėjas arba kompetentinga institucija, kad įvertintų pranešime pateiktų kaltinimų tikslumą ir, kai aktualu, pašalintų pažeidimą, apie kurį pranešta, be kita ko, imdamiesi tokių veiksmų kaip vidaus užklausa, tyrimas, (baudžiamasis) persekiojimas, ieškinio dėl lėšų išieškojimo pateikimas arba procedūros nutraukimas (Pranešėjų apsaugos direktyvos 5 straipsnio 12 punktas).

4.1.1.5. *Asmens duomenų apsauga*

Pranešimų teikimo kanalų sukūrimo reikalavimais pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą ([67]) siekiama užtikrinti, kad pranešimų teikimo kanalų veikimą užtikrinantys subjektai pranešėjo tapatybę traktuotų kuo konfidencialiau, nes pranešėjo tapatybės konfidencialumo apsauga yra itin svarbi siekiant išvengti atsakomųjų veiksmų ([68]).

([66]) Pažymėtina, kad, be „vidaus pranešimų teikimo kanalų“, pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą valstybės narės privalo sukurti „išorės pranešimų teikimo kanalus“ ir tuo tikslu paskirti institucijas, kompetentingas priimti pranešimus, teikti grįžtamąją informaciją ir imtis tolesnių veiksmų dėl pranešimų (žr. visų pirma Direktyvos 11 straipsnį). Išorės pranešimų teikimas pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą šiame dokumente neaptariamas.

([67]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 16 straipsnis.

([68]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 82 konstatuojamoji dalis.

Asmens duomenys turi būti tvarkomi laikantis nacionaliniu ar Sąjungos lygmeniu taikomų duomenų apsaugos taisyklių ir, visų pirma, Reglamente (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, BDAR) ir Direktyvoje (ES) 2016/680 nustatytų taisyklių. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad asmens duomenys – tai bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektą); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai ar netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis, interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius (BDAR 4 straipsnio 1 punktas ir Direktyvos (ES) 2016/680 3 straipsnio 1 dalis).

Pranešimo turinys gali apimti tiek pranešėjo, tiek susijusio asmens ar asmenų, kurie yra saistomi ryšių su pranešėju, asmens duomenis. Pagal Pranešėjų apsaugos direktyvą, pranešimų teikimo kanalai turi būti sukurti tokie, kad būtų užtikrinta pranešėjo ir susijusio asmens (t. y. fizinio ar juridinio asmens, kuris pranešime nurodomas kaip asmuo, kuriam priskiriamas pažeidimas arba su kuriuo tas asmuo yra siejamas) tapatybės apsauga ([69]). Todėl vidaus prieiga prie informacijos, kuri turima atliekant tyrimą dėl pateiktų kaltinimų, turi būti suteikta tik paskirtiems darbuotojams ([70]).

Be to, turi būti laikomasi konkrečių taisyklių dėl įrašų apie pranešimus saugojimo. Pranešimai saugomi ne ilgiau, nei tai būtina ir proporcinga siekiant laikytis Pranešėjų apsaugos direktyva nustatytų reikalavimų ar kitų Sąjungos ar nacionalinėje teisėje nustatytų reikalavimų ([71]), įskaitant taisykles dėl asmens duomenų, kurie yra svarbūs atsižvelgiant į kaltinimus, rinkimo, asmens duomenų saugojimo laikotarpio apibrėžimo, be kita ko, priklausomai nuo pranešimo apie pažeidimą procedūros rezultatų ir bylos baigties pobūdžio ([72]), ar tinkamų saugumo priemonių įgyvendinimo ([73]).

Rekomenduojama, kad kompetentingos institucijos, apibrėžtos OKR, teikdamos potencialiems pranešėjams informaciją apie pranešimų teikimo kanalus, įtrauktų informaciją apie tai, kaip tvarkomi pranešimuose pateikti asmens duomenys.

Be to, rekomenduojama, kad organizacijos, kurdamos naujus pranešimo apie pažeidimus procesus, jau jų kūrimo etapu apsvarstytų poveikį duomenų apsaugai (BDAR 25 straipsnyje nustatytas pritaikytosios duomenų apsaugos principas). Anksti į procesą įtraukdamos duomenų apsaugos pareigūną (DAP), atitinkamos organizacijos galės priderinti savo pranešimo apie pažeidimus procedūras prie duomenų apsaugos reikalavimų.

4.1.1.6. *Anoniminis pranešimas*

Pranešėjų direktyvoje valstybėms narėms palikta galimybė pasirinkti priimti anoniminius pranešimus ir imtis tolesnių veiksmų dėl jų ([74]). Tačiau Pranešėjų direktyvoje aiškiai pabrėžiama ([75]), kad nepriklausomai nuo to, ar valstybės narės nusprendžia imtis tolesnių veiksmų dėl anoniminių pranešimų, ar ne, jei asmenys, kurie anonimiškai pranešė informaciją, nukenčia nuo atsakomųjų veiksmų po jų tapatybės atskleidimo, jiems turi būti suteikta apsauga, kaip numatyta tos direktyvos VI skyriuje.

Anoniminio pranešimo pranašumas yra toks, kad taip galima sumažinti pradinę kliūtį, kai pranešimo nesiryžta pateikti asmenys, kurie, nepaisant konfidencialumo garantijų, vis dar nepasitiki, kad jų tapatybė nebūtų atskleista.

Technologiniai sprendimai, teikiantys galimybę asmenims iš pradžių anonimiškai pateikti pranešimą ir kartu atveriantys abipusio ryšio galimybę, gali padėti sumažinti kliūtis, kai iš pradžių nesiryžtama pateikti pranešimo, ir kartu palikti galimybę institucijoms prašyti pranešėjų suteikti papildomos informacijos. Nepriklausomai nuo techninių ryšio priemonių, turi būti įdiegti mechanizmai, kuriais užtikrinamas konfidencialumas ir apsauga nuo atsakomųjų veiksmų, kad būtų užtikrinta apsauga, kai bus atskleista pranešėjo tapatybė.

([69]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 22 straipsnio 3 dalis.
([70]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 9 straipsnio 1 dalies a punktas ir 12 straipsnio 1 dalies a punktas.
([71]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 18 straipsnio 1 dalis.
([72]) Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnio 1 dalies e punktas, kuriame nustatytas bendrasis principas laikyti asmens duomenis „[...] tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau, nei tai yra būtina tais tikslais, kuriais asmens duomenys yra tvarkomi; [...]“.
([73]) Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnio 1 dalies f punktas, kuriame nustatyta, kad asmens duomenys turi būti „[...] tvarkomi tokiu būdu, kad taikant atitinkamas technines ar organizacines priemones būtų užtikrintas tinkamas asmens duomenų saugumas, įskaitant apsaugą nuo duomenų tvarkymo be leidimo arba neteisėto duomenų tvarkymo ir nuo netyčinio praradimo, sunaikinimo ar sugadinimo (vientisumo ir konfidencialumo principas)“.
([74]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 6 straipsnio 2 dalis.
([75]) Pranešėjų apsaugos direktyvos 6 straipsnio 3 dalis.

7 lentelė.

Prieinamų pranešimo technologijų ([76]) pavyzdžiai

Priemonė	Pranašumai	Trūkumai, sunkumai
Pašto dėžutė / pranešimas paštu	— lengva įgyvendinti	— turi būti užtikrintas konfidencialus pristatymas kontaktiniam asmeniui
E. paštas	— lengva įgyvendinti	— e. pašto paskyra turi būti prieinama tik kontaktiniam asmeniui — e. pašto paslaugos teikėjas turi užtikrinti duomenų apsaugą
pranešimas telefonu / balso pranešimas / fizinis susitikimas	— lengva įgyvendinti — tiesioginis ryšys su kontaktiniu asmeniu	— vis vien turi būti užtikrinamas konfidencialumas ir nešališkumas priimant ir tvarkant pranešimus
Skaitmeniniai sprendimai / IT platformos	— mažai kliūčių dėl nesiryžimo pranešti — duomenų saugumas — abipusis ryšys — galima lengvai sudaryti sąlygas pranešti anonimiškai	— vis vien turi būti užtikrinamas konfidencialumas ir nešališkumas priimant ir tvarkant pranešimus

4.1.1.7. *Apsauga nuo atsakomųjų veiksmų*

Atsakomieji veiksmai, diskriminavimas ar kitoks neteisingas elgesys gali apimti bet kokius tiesioginius ar netiesioginius pranešėjui kenkiančius veiksmus (arba neveikimą). Kompetentingai institucijai dirbantys asmenys gali būti, pavyzdžiui, atleisti iš darbo, laikinai nušalinti nuo pareigų ar pažeminti pareigose. Asmenys, pranešantys iš už kompetentingos institucijos ribų, taip pat gali patirti neigiamų padarinių, pavyzdžiui, kai paskelbiama jų tapatybė ar kiti asmens duomenys, susiję su pranešimu, arba atsisakoma jiems teikti paslaugas ar kitaip neteisingai su jais elgiamasi kompetentingų institucijų veikloje.

Pranešėjų direktyvos 19 straipsnyje pateiktas nebaigtinis atsakomųjų priemonių, kurias valstybės narės turi uždrausti, sąrašas, o jos 20 ir 21 straipsniuose nustatytos kelios paramos priemonės ir apsaugos nuo atsakomųjų veiksmų priemonės, skirtos užtikrinti, kad pranešėjai, prieš kuriuos imamasi atsakomųjų veiksmų, būtų tinkamai apsaugoti. Be to, siekiant išvengti atsakomųjų veiksmų, kontaktinio asmens nešališkumas ir konfidencialus pranešimų tvarkymas, kaip aprašyta pirmiau, yra itin svarbūs siekiant apsaugoti pranešėjo tapatybę ir asmens duomenis. Aiškiomis rašytinėmis procedūromis ir tiksliniu mokymu galima padėti didinti darbuotojų ir vadovų informuotumą ir turėtų būti siekiama užkirsti kelią diskriminaciniam ir neteisingam elgesiui.

Pagal Pranešėjų apsaugos direktyvoje numatytas apsaugos priemones atsižvelgiama į pranešėjų ir organizacijos, kurioje padarytas pažeidimas, galios disbalansą tais atvejais, kai informacija gauta su darbu susijusiomis aplinkybėmis. Kai pranešimus teikia asmenys, kurie informaciją apie pažeidimus gavo ne su darbu susijusiomis aplinkybėmis, toks galios disbalansas gali būti mažiau aktualus. Vis dėlto, kaip aprašyta pirmiau, OKR 140 straipsnyje pripažįstama, kad pranešėjai, informacijos apie pažeidimus gavę ne su darbu susijusiomis aplinkybėmis, taip pat gali suteikti vertingos informacijos, visų pirma, pateikdami pranešimą konfidencialiais pranešimų teikimo kanalais.

([76]) Pranešėjų apsaugos direktyvoje nustatyti tam tikri reikalavimai dėl pranešimų teikimo kanalų sukūrimo. Pavyzdžiui, turi būti įmanoma pranešti žodžiu (telefonu ar kitomis balso pranešimų sistemomis) ir pranešti susitikus fiziškai, jei pranešėjas to prašo (Pranešėjų apsaugos direktyvos 9 ir 12 straipsniai).